• выдаецца са жніўня1917 г. БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА • цана 700 рублёў

4 студзеня 1996 г.
чацвер, №№ 1 — 2
(22804— 22805)

ЗВЯЗДА

РОЗГАЛАС

РОСТУ ЦЭН НЕ БУДЗЕ. ПРЫНАМСІ, ПАКУЛЬ

Інфармацыя аб павелічэнні з 1 студзеня памеру мінімальнай зарплаты адразу парадзіла лагічныя хваляванні: ці не пацягне за сабой рост даходаў насельніцтва чарговае павышэнне цэн?

Як запэўнілі карэспандэнта «Звязды» ў Дзярждэпартаменце цэн, павышэнне памеру мінімальнай зарплаты не павінна істотна паўплываць на агульную структуру затрат айчынных прадпрыемстваў. Да таго ж апошнія самі не вельмі зацікаўлены ў падаражанні ўласнай прадукцыі, бо, як вядома, склады большасці з іх і без таго перапоўнены нерэалізаваным таварам. Такім чынам, чарговага павышэння цэн не адбудзецца. Прынамсі, у першай палове студзеня. Праўда, што будзе далей, пакуль невядома. Аднак, паводле прагнозу спецыялістаў Дэпартамента, нават калі лічбы на крамных цэнніках у бліжэйшы час і зменяцца, змяненне тое будзе нязначным.

Сяргей ГРЫБ.

У БЕЛАРУСКІХ АВІЯТАРАЎ З'ЯВІЎСЯ «СПЕКТР»

У аэрапорце «Мінск-2» напярэдадні новага 1996 года ўведзена ў строй аўтаматызаваная сістэма кіравання паветраным рухам «Спектр».

У гэтай знамянальнай для беларускіх авіятараў падзеі прыняў удзел Прэзідэнт краіны Аляксандр Лукашэнка. Высока ацаніўшы карпатлівую работу спецыялістаў, якія ўкаранілі і асвоілі новую сістэму, ён падкрэсліў, што яна з'яўляецца значным укладам у развіццё эканамічнага патэнцыялу рэспублікі і зможа істотна палепшыць імідж нашай маладой дзяржавы. Неба Беларусі — гэта перакрыжаванне паветраных шляхоў. Нашай паветранай прасторай карыстаецца сёння больш за 200 авіякампаній з 70 дзяржаў свету. Забяспечыць бяспеку палётаў, якаснае абслугоўванне праходжання паветраных суднаў, дазволіць паспяхова ўключыцца ў сучасны міжнародны авіякасмічны комплекс — у гэтым і ёсць асноўнае прызначэнне новай спецыялізаванай тэхнікі сістэмы «Спектр».

Таццяна СМІРНОВА, БЕЛТА.

ВЫЗНАЧАНЫ МЕХАНІЗМ РЭАЛІЗАЦЫІ ЎКАЗА ПРЭЗІДЭНТА АБ СВОЕЧАСОВАЙ ВЫПЛАЦЕ ЗАРАБОТНАЙ ПЛАТЫ

Нацыянальным банкам Рэспублікі Беларусь вызначаны механізм рэалізацыі ўказа Прэзідэнта адносна своечасовасці выплаты заработнай платы.

У зацверджаным 29 снежня дакуменце гаворка ідзе па сутнасці аб браніраванні Нацыянальным банкам на гэтыя мэты пэўнай колькасці грашовых сродкаў.

Вячаслаў БУДКЕВІЧ, БелаПАН.

АБ ПЕРШЫМ ПАСЯДЖЭННІ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ ТРЫНАЦЦАТАГА СКЛІКАННЯ

Цэнтральная камісія Рэспублікі Беларусь па выбарах і правядзенню рэспубліканскіх рэферэндумаў паведамляе, што першае пасяджэнне Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь трынаццатага склікання адбудзецца 9 студзеня 1996 года ў 10 гадзін у зале пасяджэнняў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь у Доме ўрада.

ДА ВЕДАМА ДЭПУТАТАЎ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ ТРЫНАЦЦАТАГА СКЛІКАННЯ

Рэгістрацыя дэпутатаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, якія прыбудуць на першае пасяджэнне, будзе праводзіцца 8 студзеня 1996 года з 9 да 20 гадзін, 9 студзеня — з 8 да 9 гадзін 30 хвілін у Доме ўрада (фае залы пасяджэнняў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь).

Месца пражывання дэпутатаў Вярхоўнага Савета — гасцініца «Мінск».

НАВАГОДНЯЕ ВІНШАВАННЕ

ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ А. Р. ЛУКАШЭНКІ БЕЛАРУСКАМУ НАРОДУ

Паважаныя грамадзяне Рэспублікі Беларусь!

Дарагія суайчыннікі!

Мы знаходзімся на парозе новага, 1996 года. Жыццё перагортвае сваю чарговую старонку. Кожная з іх — гэта лёсы мільёнаў нашых сучаснікаў.

Адыходзячы год становіцца набыткам гісторыі. У радасныя хвіліны чакання навагодняга абнаўлення я з задавальненнем адзначаю, што ў 1995 годзе быў захаваны мір на беларускай зямлі. Гэта наша агульная заслуга і неацэнны набытак, які мы перададзім дзецям і ўнукам.

Спакой у нашай краіне, палітычная і грамадзянская раўнавага дасягаюцца дзякуючы мужнасці, цярпенню і самаадданай працы ўсяго народа.

На заводах, фабрыках, у калгасах, саўгасах і ўстановах закладваецца фундамент эканамічнага пад'ёму рэспублікі і стабілізацыі народнагаспадарчага комплексу.

Нам удалося практычна спыніць інфляцыю, узняць важкасць беларускага рубля. Мы наладзілі карыснае супрацоўніцтва з Усходам і Захадам, забяспечылі пастаўку ўсіх відаў энергіі для насельніцтва і вытворчасці. У дзяржаве забяспечваецца адказнае кіраванне на ўсіх узроўнях.

Гэта першыя, можна сказаць выпакутаваныя, парасткі будучыні... Я веру, што яны дадуць спрыяльныя ўсходы і на нашай ніве мы збяром добры ўраджай, а гэта значыць, што шчасце і дастатак прыйдуць у кожны дом, у кожную сям'ю.

На нашым шляху будзе шмат цяжкасцей, якія, я ўпэўнены, мы пераадолеем. Як грамадзянін і як Прэзідэнт краіны сардэчна дзякую вам, дарагія суайчыннікі, за грамадзянскую стойкасць у няпростай сацыяльнай абстаноўцы.

Дзякуй вам за стварэнне бачных абрысаў нашага беларускага дома, цёплага, утульнага і шчаслівага для ўсіх. Гэта абавязвае кіраўніцтва краіны больш энергічна брацца за справу і шукаць аптымальныя шляхі вырашэння складаных задач, перш за ўсё, што накапіліся ў прамысловасці, сельскай гаспадарцы, культуры, ахове здароўя і народнай асвеце.

Вырашэнне гэтых праблем наблізіць нас да запаветнай мэты — ператварэння Рэспублікі Беларусь у квітнеючую еўрапейскую дзяржаву. І мы будзем настойліва дабівацца такой мэты.

Сёння я яшчэ раз падкрэсліваю: мы будзем будаваць дэмакратычную, сацыяльна арыентаваную дзяржаву, планамерна ўдасканальваць эканоміку і духоўныя сферы для задавальнення матэрыяльных і культурных патрэбнасцей чалавека. Іншай меры каштоўнасці нашым пераўтварэнням няма!

Для ажыццяўлення планаў у надыходзячым годзе складваюцца спрыяльныя ўмовы: выбраны новы парламент, сфарміраваны апарат выканаўчай і судовай уладаў на ўсіх узроўнях. Такім чынам, у нас ёсць усе інстытуты дэмакратычнай дзяржавы.

У сувязі з гэтым я звяртаюся да беларускага народа і прапаную аб'явіць 1996 год годам нацыянальнай згоды і стварэння на карысць нашай Радзімы!

Я ведаю пра цяжкасці, якія перажываюць нашы людзі. Абяцаю ў першыя месяцы 1996 года аказаць вам, дарагія суайчыннікі, рэальную дапамогу і падтрымку ў паляпшэнні матэрыяльнага становішча.

Наступны год — гэта не толькі год надзей і здзяйсненняў. У 1996 годзе споўніцца 10 гадоў з дня аварыі на Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі. Наша дзяржава будзе праяўляць клопаты пра ўсіх тых, хто перажыў гэту бяду. Няхай такое не паўторыцца нідзе на зямлі.

Віншую з Новым годам рабочых і калгаснікаў, нашу інтэлігенцыю. Ад вашага таленту і залатых рук залежыць дабрабыт нашай нацыі.

Нізкі паклон вам, нашы цудоўныя жанчыны: маці, жонкі, сёстры каханыя і любячыя. Вы — самае светлае ў нашым жыцці. Напярэдадні Новага года я жадаю вам радасці, душэўнага спакою і дабрабыту.

Віншую з Новым годам таленавітую і працавітую моладзь — юнакоў і дзяўчат, якія з'яўляюцца жыватворнай сілай нашага грамадства, верай у яго будучыню.

Зямны паклон нашым героям — ветэранам вайны і працы. Вы — наш гонар, сумленне, прыклад любві да Радзімы. Ідуць гады, змяняюцца пакаленні, але вашы ратны і працоўны подзвігі не забудуцца ніколі! Моцнага здароўя вам і доўгіх гадоў жыцця.

Я віншую з Новым годам салдат і афіцэраў беларускай арміі, супрацоўнікаў органаў унутраных спраў, Камітэта дзяржаўнай бяспекі, судоў і пракуратуры, словам, усіх, хто знаходзіцца на варце міру і спакою ў нашай дзяржаве. Жадаю вам толькі мірнай службы і абяцаю, што ні адзін з вас не будзе кінуты ў горан вайны на чужой зямлі!

Навагодняе віншаванне тым, хто ў гэту хвіліну працуе, знаходзіцца ў дарозе, стаіць на пасту, ахоўвае нашы граніцы і не можа быць са сваёй сям'ёй, у коле сяброў. Жадаю вам паспяховай навагодняй працоўнай вахты!

З надыходзячым Новым годам я віншую замежных грамадзян, усіх дыпламатаў і работнікаў замежных пасольстваў у Рэспубліцы Беларусь. Жадаю здароўя і шчасця, міру і дабрабыту вашым народам. Шчыра спадзяюся на плённае супрацоўніцтва паміж нашымі дзяржавамі.

Паважаныя грамадзяне роднай Беларусі! Надыходзіць новы, 1996 год, у якім пры ўсенароднай згодзе мы знойдзем высакародны шлях да шчасця і дабрабыту нашай Айчыны!

Міру і радасці вам, дарагія суайчыннікі!

З Новым годам, з новым шчасцем!

ДЗЕЛЯ СТАБІЛІЗАЦЫІ Ў ЭКАНОМІЦЫ І ГРАМАДСТВЕ

У самы пярэдадзень новага, 1996 года — у другой палове дня 30 снежня — у Кабінеце Міністраў Рэспублікі Беларусь адбылося падпісанне Генеральнага пагаднення паміж прафсаюзамі і наймальнікамі на працу. З гэтай нагоды адбылася прэс-канферэнцыя.

Адрознасць сучаснага Генеральнага пагаднення ад папярэдніх трох падкрэслівалі на прэс-канферэцыі аўтары ўсіх подпісаў пад жыццевызначальным, у першую чаргу для прафсаюзаў, дакументам. Па-першае, як заўважыў М. Чыгір, падпісанне адбылося не тады, калі павінна ўжо працаваць само Пагадненне, а напярэдадні. Па-другое, якраз пасля прыняцця рашэння аб увядзенні новай мінімальнай заработнай платы і новай тарыфнай стаўкі першага разраду. А апошняе ажыццяўляецца пры ўмове мабілізацыі і рацыянальнага выкарыстання бюджэту. Да ўсяго астатняга — ніякіх страт для таго ж бюджэту, ніякіх ускладненняў на фінансавым рынку дзяржавы. Агучаны на прэс-канферэнцыі аптымізм можна хутчэй зразумець як магутнае жаданне пражыць 1996 фінансавы і проста год у вялікай дружбе з бюджэтам і хаця б у некаторай згодзе з эканомікай.

Лідэр беларускіх прафсаюзаў Уладзімір Ганчарык падкрэсліў, што Генеральнае пагадненне ўзгоднена з бюджэтам. Праўда, тут трэба, відаць, заўважыць, што бюджэт на 1996 год яшчэ не зацверджаны. На гэтую акалічнасць звярнулі ўвагу і журналісты. Прэм'ер-міністр, адказваючы на пытанне, выказаў сваю ўпэўненасць, што разгляду бюджэту ў Вярхоўным Савеце перашкод ствараць не будуць. Але ж вернемся да высноў Уладзіміра Ганчарыка. Якія ж яго астатнія аргументы на карысць гістарычнасці Генеральнага пагаднення на 1996 год? У. Ганчарык, нагадаўшы ўжо адзначаныя прэм'ер-міністрам асаблівасці часу, выдзеліў і ўказ Прэзідэнта па выплаце зарплаты (у прыватнасці, пытанне браніравання сродкаў на зарплату), і нядаўні ўказ па жыллёваму будаўніцтву. Што ж датычыць агульнага сэнсу падпісанага пагаднення, то, па перакананню прафсаюзнага лідэра, яно нацэлена на стабілізацыю сітуацыі ў эканоміцы і грамадстве.

Якім чынам і з выкарыстаннем якіх канкрэтных мераў? Уладзімір Карагін падкрэсліў, што важную ролю адыгрывае ўжо само супадзенне пунктаў гледжання на сацыяльна-эканамічнае развіццё як урада, прафсаюзаў, так і наймальнікаў на працу. Але ж былі і папярэднія пагадненні. На жаль, даволі часта яны парушаліся. Як складзецца лёс сёлетняга? Адказ на гэтае пытанне дасць час. Раней урад, распрацоўваючы тое ці іншае рашэнне, не заўсёды звяртаўся да экспертызы наймальнікаў на працу. Летась пачаў сваю дзейнасць Нацыянальны савет па працоўных і сацыяльных пытаннях. Магчыма, яго руплівасць і прынясе ў недалёкай будучыні свой плён.

На прэс-канфрэнцыі з нагоды падпісання Генеральнага пагаднення прэм'ер-міністр Міхаіл Чыгір і лідэр беларускіх прафсаюзаў адказалі на адно і тое ж пытанне адносна мяркуемай усенацыянальнай забастоўкі, як быццам аб'яўленай Свабодным і незалежнымі прафсаюзамі. Кіраўнік урада падкрэсліў, што сцвярджэнні пра падзенне жыццёвага ўзроўню не адпавядаюць рэчаіснасці. Так, праблемы існуюць. Найпершая — несвоечасовыя выплаты заработнай платы (і асабліва ў сельскай гаспадарцы). Рэальнай жа глебы, заўважыў прэм'ер-міністр, для масавых выступленняў няма.

Уладзімір Ганчарык заявіў, што рашэння аб нацыянальнай забастоўцы няма. Падставай для многіх размоў, відаць, служаць сходы прадстаўнікоў. На іх ішла размова наступнага характару: калі не будуць выкананы патрабаванні — пачаць падрыхтоўку. Якія прычыны ляглі ў аснову першачарговых патрабаванняў на сходах прадстаўнікоў? Пытанне з павышэннем заработнай платы, а таксама нізкі тэмпературны рэжым на прадпрыемствах.

Пасля непрацяглай па часе прэс-канферэнцыі з просьбай пракаменціраваць сам факт падпісання Генеральнага пагаднення я звярнуўся да прэзідэнта Беларускай навукова-прамысловай асацыяцыі Міхаіла Лаўрыновіча.

— Мы ўсе павінны сёння працаваць на павышэнне ўмоў жыцця народа. І, вядома ж, дасягнуць гэтага магчыма толькі за кошт спынення падзення вытворчасці, — зазначыў аўтарытэтны прамыслоўца. Адметна, што прафсаюзы, дбаючы як быццам толькі аб сваім, знаходзяцца разам, побач з усімі зацікаўленымі бакамі. З нічога ва ўмовах усеагульнага гібення сацыяльныя льготы не вырастуць. Сацыяльныя прыярытэты могуць быць дасягнуты пры ўмове хіба што стабілізацыі вытворчасці, яе росту.

— У нядаўнім інтэрв'ю «Звяздзе» вы заўважылі, адказваючы на пытанне, за кошт чаго можа пачацца паступовае нарошчванне аб'ёмаў вытворчасці, што зношанасць фондаў вельмі вялікая, у тым ліку і ў сельскай гаспадарцы. І што прадукцыя машынабудавання пачне карыстацца парытэтам...

— Больш таго. Нам трэба арыентавацца і на зношанасць фондаў у Расіі. Відаць, ужо і ў яе вугальных басейнах «стаміліся» «БелАЗы» ранейшых гадоў выпускаў. Магчыма, да нас вымушаны будуць звярнуцца з новымі заказамі.

Агледзьцеся наўкола. Нам ёсць над чым працаваць. І нармальнае развіццё рынку толькі спрыяе пашырэнню, узмацненню сацыяльных гарантый, абавязковасці ў іх вырашэнні і з боку ўрада, і з боку наймальнікаў на працу.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

ПАСТАНОВА КАБІНЕТА МІНІСТРАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ № 707

Аб павышэнні памеру мінімальнай заработнай платы і ўзмацненні стымулявання працы

Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

1. Устанавіць з 1 студзеня 1996 г. мінімальную заработную плату ў памеры 100.000 рублёў у месяц у якасці нарматыву, абавязковага для выканання ўсімі наймальнікамі.

2. Устанавіць з 1 студзеня 1996 г. тарыфную стаўку першага разраду ў памеры 110.000 рублёў у месяц.

Дзеянне гэтага пункта не распаўсюджваецца на суб'екты гаспадарання дзяржаўнай формы ўласнасці, дзе тарыфная стаўка першага разраду вышэй гэтага ўзроўню.

3. Міністэрству працы:

увесці ў дзеянне з 1 студзеня 1996 г. 28-разрадную Адзіную тарыфную сетку работнікаў Рэспублікі Беларусь з наступнымі міжразраднымі суадносінамі каэфіцыентаў:

з 1-га па 3-і разрады — 1,36;
з 3-га па 7-ы разрады — 1,16;
з 7-га па 10-ы разрады — 1,10;
з 10-га па 13-ы разрады — 1,07;
з 13-га па 18-ы разрады — 1,06;
з 18-га па 22-і разрады — 1,05;
з 22-га па 28-ы разрады — 1,04;

правесці ўдакладненне размеркавання работнікаў па тарыфных разрадах у залежнасці ад кваліфікацыі, складанасці і адказнасці выконваемых імі работ.

4. Устанавіць з 1 студзеня 1996 г. даплаты да тарыфных ставак і службовых акладаў, разлічаных у адпаведнасці з Адзінай тарыфнай сеткай работнікаў Рэспублікі Беларусь, для работнікаў прадпрыемстваў, устаноў і арганізацый, фінансуемых з бюджэту, у наступных памерах:

з 1-га па 4-ы разрады — 70.000 руб.;
з 4-га па 5-ы разрады — 55.000 руб.;
з 5-га па 6-ы разрады — 40.000 руб.;
з 6-га па 7-ы разрады — 25.000 руб.;
з 7-га па 8-ы разрады — 20.000 руб.

5. Міністэрствам, іншым цэнтральным органам кіравання, мясцовым выканаўчым і распарадчым органам, кіраўнікам прадпрыемстваў, устаноў і арганізацый, фінансуемых і дацыруемых з бюджэту, забяспечыць пераразлік заработнай платы і акладаў работнікаў у адпаведнасці з устаноўленай гэтай пастановай стаўкай першага разраду і каэфіцыентамі Адзінай тарыфнай сеткі работнікаў Рэспублікі Беларусь.

6. Павялічыць з 1 студзеня 1996 г. з 20 да 50 працэнтаў мінімальнай пенсіі па ўзросту памер пастаяннай даплаты да працоўных пенсій, вылічаных у мінімальным памеры, устаноўлены пунктам 3 пастановы Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 31 сакавіка 1995 г. № 184 (Збор указаў Прэзідэнта і пастаноў Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь, 1995 г., № 10, арт. 237).

7. Міністэрству сацыяльнай абароны, Міністэрству абароны, Міністэрству ўнутраных спраў, Камітэту дзяржаўнай бяспекі з 1 студзеня 1996 г. правесці пераразлік пенсій зыходзячы з новага памеру мінімальнай заработнай платы.

Устанавіць, што для разліку пенсій аклады за воінскія (спецыяльныя) званні і службовыя аклады ваеннаслужачых, асоб радавога і начальніцкага саставу органаў унутраных спраў вылічваюцца з прымяненнем каэфіцыента 0,8.

Міністэрству сацыяльнай абароны сумесна з Міністэрствам фінансаў перагледзець памеры дапамог, а кіраўнікам вышэйшых, сярэдніх спецыяльных і прафесіянальна-тэхнічных навучальных устаноў — памеры дзяржаўных стыпендый студэнтам і навучэнцам.

8. Павялічыць з 1 студзеня 1996 г. у 1,7 раза назначаныя да ўказанай даты дапамогі па беспрацоўю і стыпендыі грамадзянам, якія праходзяць прафесіянальную падрыхтоўку (павышаюць кваліфікацыю) па накіраванню Дзяржаўнай службы занятасці.

9. Прызнаць страціўшымі сілу:

пункты 1 — 4, 7, 8 Пастановы Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 28 лютага 1995 г. № 106 «Аб мерах па сацыяльнай падтрымцы насельніцтва» (Збор указаў Прэзідэнта і пастаноў Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь, 1995 г., № 6, арт. 145);

пастанову Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 31 ліпеня 1995 г. № 405;

пастанову Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 31 ліпеня 1995 г. № 406.

Прэм'ер-міністр Рэспублікі Беларусь М.ЧЫГІР.

30 снежня 1995 г.
г. Мінск.

ГЕНЕРАЛЬНАЕ ПАГАДНЕННЕ

паміж Кабінетам Міністраў Рэспублікі Беларусь, рэспубліканскімі аб'яднаннямі наймальнікаў і прафсаюзаў на 1996 год

Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь, рэспубліканскія аб'яднанні наймальнікаў і прафсаюзаў (у далейшым — Бакі) на падставе Закона Рэспублікі Беларусь «Аб калектыўных дагаворах і пагадненнях», Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «Аб развіцці сацыяльнага партнёрства ў Рэспубліцы Беларусь» і Прагнозу сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь на 1996 год заключылі гэта Генеральнае пагадненне аб абавязацельствах і дзеяннях, накіраваных на вырашэнне наступных асноўных задач:

стварэнне ўмоў для спынення спаду вытворчасці і зніжэння тэмпаў інфляцыі;

развіццё рынку працы, садзейнічанне занятасці насельніцтва;

прадухіленне зніжэння жыццёвага ўзроўню і забеспячэнне мінімальных сацыяльна-эканамічных гарантый для насельніцтва, абарона яго законных правоў і інтарэсаў;

развіццё працоўнай актыўнасці і прадпрымальніцкай дзейнасці;

забеспячэнне аховы працы, здароўя і экалагічнай бяспекі насельніцтва.

Заключыўшы Генеральнае пагадненне на 1996 год, Бакі дагаварыліся аб наступным:

АСНОЎНЫЯ САЦЫЯЛЬНА-ЭКАНАМІЧНЫЯ ПАКАЗЧЫКІ

1. Ажыццявіць меры, якія забяспечваюць аб'ём выпрацаванага валавога ўнутранага прадукту не ніжэй за ўзровень 1995 года.

2. Дабіцца зніжэння ўзроўню інфляцыі к канцу 1996 года да 1-2 працэнтаў у месяц.

3. Забяспечыць долю сродкаў, накіроўваемых на аплату працы ў валавым унутраным прадукце не ніжэй за 35 працэнтаў.

4. На перыяд стабілізацыі эканомікі захаваць долю сродкаў, накіроўваемых з дзяржаўных крыніц на фінансаванне галін сацыяльнай сферы (у працэнтах да расходнай часткі бюджэту) не ніжэй за ўзровень 1995 года, павялічваючы аб'ёмы гэтага фінансавання па меры аздараўлення эканомікі.

5. Прадоўжыць работу па ўдасканаленню статыстычнага ўліку і справаздачнасці ў частцы паказчыкаў, якія характарызуюць сацыяльна-працоўныя адносіны ў грамадстве.

КРЫТЭРЫІ ЖЫЦЦЁВАГА ЎЗРОЎНЮ І САЦЫЯЛЬНЫЯ ГАРАНТЫІ

6. Лічыць асноўнымі крытэрыямі, якія характарызуюць узровень жыцця насельніцтва, мінімальны спажывецкі бюджэт, сярэднюю заработную плату, мінімальную заработную плату.

7. Ажыццявіць практычныя меры па рэалізацыі адобранай Кабінетам Міністраў Рэспублікі Беларусь Канцэпцыі рэформаў аплаты працы ў Рэспубліцы Беларусь ва ўмовах рынкавых адносінаў.

8. Не дапускаць зніжэння сярэднямесячнай заработнай платы ў рэспубліцы ніжэй памеру мінімальнага спажывецкага бюджэту.

9. Устанавіць з 1 студзеня 1996 г. тарыфную стаўку першага разраду не ніжэй 12 працэнтаў велічыні мінімальнага спажывецкага бюджэту, забяспечыўшы з улікам фіксаваных дабавак для работнікаў бюджэтнай сферы ўказаныя суадносіны на ўзроўні ніжэй 21 працэнта. Штоквартальна разглядаць гэты паказчык.

10. Штомесячна разлічваць памер мінімальнага спажывецкага бюджэту сям'і з чатырох чалавек зыходзячы з індэкса спажывецкіх цэн.

11. Захаваць дагаворнае рэгуляванне формаў, сістэм і памераў аплаты працы на прадпрыемствах, у аб'яднаннях і арганізацыях праз калектыўныя дагаворы і тарыфныя пагадненні, палажэнні аб прэміраванні. Рэгуляванне заработнай платы праводзіць у залежнасці ад росту аб'ёмаў вытворчасці і рэалізацыі прадукцыі, павышэння эфектыўнасці гаспадарання і фінансавага стану.

Прадугледжваць пераразлік (асучасніванне) заработнай платы ва ўсіх выпадках захавання сярэдняга заработку і індэксацыю пры парушэнні тэрмінаў выплаты.

Забяспечыць паўнату і першачарговасць выплаты налічанай заработнай платы.

12. Забяспечыць сацыяльную дапамогу грамадзянам і сем'ям, якія аказаліся па аб'ектыўных прычынах у катэгорыі маламаёмных грамадзян, выкарыстоўваючы заяўны прынцып дзяржаўнай падтрымкі і дэкларавання даходаў.

13. Распрацаваць нарматыўныя акты, што рэгламентавалі б рэалізацыю рашэнняў па крэдытнай падтрымцы грамадзян, якія маюць патрэбу ў паляпшэнні жыллёвых умоў, па дзяржаўнаму субсідзіраванню будаўніцтва, набыцця жылля. Узровень кампенсацыі насельніцтвам затрат на ўтрыманне жылля і камунальныя паслугі прывесці ў адпаведнасць з Нацыянальнай жыллёвай праграмай.

Устанавіць, што пераход да павышэння ўзроўню кампенсацыі затрат на ўтрыманне жылля і камунальныя паслугі не можа разглядацца без адпаведнага павышэнння даходаў грамадзян.

Разгледзець пытанне субсідзіравання расходаў на ўтрыманне жылля і камунальныя паслугі ведамаснага жыллёвага фонду, у тым ліку прамысловых прадпрыемстваў, калгасаў, саўгасаў, а таксама грамадскіх арганізацый за кошт бюджэтаў і пазабюджэтных фондаў.

14. Адшукаць крыніцы пакварталънага фінансавання заработнай платы і яе індэксацыі работнікам культурна-асветных і пазашкольных устаноў, якія знаходзяцца ў распараджэнні ці карыстанні прафсаюзаў, а таксама набыцця інвентару для дзіцяча-юнацкіх спартыўных школ.

15. Прадоўжыць дзяржаўнае рэгуляванне цэн на медыкаменты, камунальныя паслугі, газ, паліва, электраэнергію, адпускаемыя насельніцтву.

16. У выпадку ліквідацыі суб'екта гаспадарання ці яго банкруцтва забяспечваць першачарговае пакрыццё расходаў, якія ідуць на выплату заработнай платы і кампенсацый, прадугледжаных тарыфнымі пагадненнямі і калектыўнымі дагаворамі.

17. У мэтах забеспячэння парытэту цэн на прамысловую і сельскагаспадарчую прадукцыю ажыццяўляць далейшую лібералізацыю цэн на сельскагаспадарчую прадукцыю пры захаванні дзяржаўнай фінансавай падтрымкі мэтавых праграм па павелічэнню вытворчасці некаторых яе відаў, маючы на ўвазе павышэнне эфектыўнасці вытворчасці і памеру аплаты працы.

Для забеспячэння дзяржаўных закупак адкрыць прадпрыемствам—нарыхтоўшчыкам сельскагаспадарчай прадукцыі асобныя рахункі з мэтай забеспячэння своечасовасці разлікаў з яе вытворцамі.

18. Ажыццявіць перавод студэнтаў і навучэнцаў у дзяржаўных навучальных установах, якія вучацца за кошт асабістых зберажэнняў, пасля заканчэння імі гадавога курса на «выдатна» на бясплатнае навучанне на наступным курсе ў межах плана падрыхтоўкі спецыялістаў, а таксама выдзеленых на фінансаванне навучальнай установы асігнаванняў.

19. Забяспечыць фінансаванне мерапрыемстваў па аздараўленню насельніцтва ў 1996 годзе за кошт адлічэнняў са сродкаў сацыяльнага страхавання ў памеры 1,53 працэнта ад фонду аплаты працы.

Парадак арганізацыі аздараўлення працоўных і дзяцей за кошт сродкаў сацыяльнага страхавання і дзяржаўнага бюджэту вызначаецца Пагадненнем паміж Кабінетам Міністраў Рэспублікі Беларусь і Саветам Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі аб арганізацыі аздараўлення насельніцтва Рэспублікі Беларусь у 1996 годзе ад 7 снежня 1995 г.

20. Прапрацаваць і ўнесці ва ўстаноўленым парадку прапановы па забеспячэнню аднолькавых падаткаабкладання і тарыфаў на камунальныя паслугі для ведамасных устаноў аховы здароўя, культуры і спорту, адкрытых для абслугоўвання ўсяго насельніцтва, і аналагічных устаноў, фінансуемых з бюджэту.

21. Прадоўжыць распрацоўку нарматыўна-прававой базы па персаніфікацыі медыцынскага і сацыяльнага страхавання.

РАЗВІЦЦЁ РЫНКУ ПРАЦЫ. САДЗЕЙНІЧАННЕ ЗАНЯТАСЦІ НАСЕЛЬНІЦТВА

22. У мэтах прадухілення масавага беспрацоўя прадугледзець у праграмах прыярытэт актыўных формаў забеспячэння занятасці насельніцтва і ўзмацненне дзяржаўнага рэгулявання рынку працы.

У выпадку перавышэння колькасці беспрацоўных больш за 3 працэнты ад колькасці эканамічна актыўнага насельніцтва Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь з удзелам рэспубліканскіх аб'яднанняў прафсаюзаў і наймальнікаў прымае неабходныя меры.

23. Распрацаваць сістэму мераў па дзяржаўнай падтрымцы стварэння новых рабочых месцаў, у тым ліку для моладзі і асоб з паніжанай канкурэнтаздольнасцю на рынку працы.

24. Прадоўжыць работу па развіццю сістэмы прафесіянальнай перападрыхтоўкі беспрацоўных і падтрымкі самазанятасці насельніцтва. Забяспечыць поўнае і рацыянальнае выкарыстанне сродкаў, прадугледжаных на гэтыя мэты ў бюджэце Дзяржаўнага фонду садзейнічання занятасці на 1996 год.

АХОВА ПРАЦЫ. ЭКАЛАГІЧНАЯ БЯСПЕКА

25. Забяспечыць удасканаленне формаў і метадаў узаемадзеяння дзяржаўнага і грамадскага кантролю за захаваннем заканадаўства і правілаў па ахове працы. Унесці прапановы па стварэнню прававой і нарматыўнай базы, якая рэгулюе арганізацыю ведамаснага і тэрытарыяльнага кіравання аховай працы на прадпрыемствах, ва ўстановах, арганізацыях.

26. У мэтах удасканалення нарматыўнай базы ў галіне аховы працы:

правесці падрыхтоўчую работу па ратыфікацыі Канвенцыі Міжнароднай арганізацыі працы № 155 «Аб бяспецы і гігіене працы і вытворчым асяроддзі»;

падрыхтаваць праекты Законаў Рэспублікі Беларусь «Аб бяспецы пры выкарыстанні хімічных рэчываў на вытворчасці», «Аб бяспецы ў прамысловасці»;

распрацаваць у першым паўгоддзі праграму першачарговых мераў па забеспячэнню аховы і бяспекі працы на вытворчасці на 1996 — 1997 гады;

завяршыць распрацоўку эканамічнага механізма, які стымулюе стварэнне на прадпрыемствах здаровых і бяспечных умоў працы.

Распрацаваць і зацвердзіць нарматыўныя акты па ахове працы, у тым ліку:

нормы гранічна дапушчальных нагрузак для жанчын і непаўналетніх пры падыманні і перамяшчэнні грузаў уручную;

палажэнне аб правядзенні сертыфікацыі адпаведнасці пастаянных рабочых месцаў на вытворчых аб'ектах, сродкаў вытворчасці, абсталявання для сродкаў калектыўнай і індывідуальнай абароны патрабаванням аховы працы;

тыпавое палажэнне аб навучанні, інструктажы і праверцы ведаў работнікаў па пытаннях аховы працы;

палажэнне аб галіновых, рэгіянальных фондах аховы працы і фондах аховы працы прадпрыемстваў.

27. Распрацаваць сістэму мераў па дзяржаўнаму рэгуляванню забеспячэння працуючых сродкамі індывідуальнай аховы.

28. Падрыхтаваць прапановы па ўпарадкаванню сістэмы льгот і кампенсацый за работу ў асаблівых умовах працы на прадпрыемствах.

29. Распрацаваць Рэкамендацыі дзяржаўных органаў і прафсаюзаў аб змесце раздзела «Ахова працы» ў калектыўных дагаворах, пагадненнях і працоўных дагаворах.

ПРАВЫ І АБАВЯЗКІ БАКОЎ. МЕХАНІЗМ РЭАЛІЗАЦЫІ ГЕНЕРАЛЬНАГА ПАГАДНЕННЯ

30. Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь прымае меры па пераадоленню крызісу эканомікі, забеспячэнню ўзгодненых крытэрыяў жыццёвага ўзроўню насельніцтва, удасканаленню сістэмы працоўных адносінаў, забеспячэнню і абароне правоў і свабод грамадзян.

Пры падрыхтоўцы нарматыўных актаў, якія закранаюць сацыяльна-эканамічныя інтарэсы працоўных і наймальнікаў па пытаннях гэтага Генеральнага пагаднення, іх прававое і эканамічнае становішча, Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь прадастаўляе магчымасць прадстаўнікам Бакоў прымаць удзел у распрацоўцы ўказаных актаў і ўлічвае іх думку пры прыняцці адпаведных рашэнняў.

31. Рэспубліканскія аб'яднанні прафсаюзаў садзейнічаюць дасягненню эканамічнай эфектыўнасці работы прадпрыемстваў, росту прадукцыйнасці працы, эканоміі сыравінных і энергетычных рэсурсаў, павышэнню матывацыі да працы, умацаванню дысцыпліны, парадку і арганізаванасці на вытворчасці; дабіваюцца рэалізацыі мераў, накіраваных на забеспячэнне бяспечных умоў працы, павышэнне сацыяльнай абароненасці наёмных работнікаў і членаў іх сем'яў, аздараўленне працоўных; удзельнічаюць у падрыхтоўцы рашэнняў, якія закранаюць працоўныя і сацыяльна-эканамічныя правы грамадзян.

32. Рэспубліканскія аб'яднанні наймальнікаў прымаюць меры па забеспячэнню эфектыўнасці і канкурэнтаздольнасці вытворчасці, стварэнню эфектыўных рабочых месцаў, забяспечваюць аплату працы і сацыяльныя гарантыі, ахову працы і здароўя работнікаў на вытворчасці ў адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам і гэтым Генеральным пагадненнем.

33. У мэтах павышэння эфектыўнасці сацыяльнага партнёрства Бакі ўносяць у Нацыянальны савет па працоўных і сацыяльных пытаннях прапановы па змяненню і дапаўненню існуючага заканадаўства ў частцы ўстанаўлення мераў адказнасці Бакоў за невыкананне калектыўных дагавораў, пагадненняў, а таксама спрашчэння працэдуры вырашэння калектыўных працоўных спрэчак. Распрацоўваюць Канцэпцыю развіцця сістэмы сацыяльнага партнёрства ў Рэспубліцы Беларусь і праграму па яе рэалізацыі.

34. Гэта Генеральнае пагадненне ўступае ў сілу з моманту яго падпісання Бакамі і дзейнічае да заключэння новага пагаднення.

35. У месячны тэрмін пасля падпісання гэтага Генеральнага пагаднення кожны з Бакоў распрацоўвае мерапрыемствы па яго выкананню, якія прадстаўляюцца каардынатару Нацыянальнага савета па працоўных і сацыяльных пытаннях.

36. Нормы і палажэнні, уключаныя ў гэта Генеральнае пагадненне, распаўсюджваюцца на ўсіх наймальнікаў і наёмных работнікаў прадпрыемстваў, устаноў, арганізацый, што размешчаны на тэрыторыі рэспублікі і ўваходзяць у аб'яднанні наймальнікаў і прафсаюзаў, упаўнаважаныя прадстаўнікі якіх падпісалі гэта пагадненне.

37. Кантроль за ходам выканання Генеральнага пагаднення, вырашэнне рознагалоссяў, якія ўзнікаюць у ходзе яго выканання, і інфармаванне насельніцтва ў сродках масавай інфармацыі па гэтых праблемах ажыццяўляе Нацыянальны савет па працоўных і сацыяльных пытаннях.

38. Гэта Генеральнае пагадненне адкрыта для далучэння да яго іншых рэспубліканскіх аб'яднанняў прафсаюзаў і наймальнікаў.

39. Кожны з Бакоў, які падпісаў Генеральнае пагадненне, нясе адказнасць за яго рэалізацыю ў межах сваіх паўнамоцтваў і абавязваецца супрацоўнічаць на прынцыпах сацыяльнага партнёрства.

40. У выпадку парушэння палажэнняў Генеральнага пагаднення кожны з Бакоў мае права запатрабаваць склікання Нацыянальнага савета па працоўных і сацыяльных пытаннях з удзелам незалежных экспертаў або прыняць іншыя меры ў адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам.

41. У гэта Генеральнае пагадненне могуць уносіцца змяненні і дапаўненні, што канкрэтызуюць яго асобныя палажэнні, якія прымаюцца па згодзе Бакоў.

42. Прадпрыемствы і арганізацыі ў адпаведнасці з дзеючымі нарматыўнымі актамі, калектыўнымі дагаворамі адлічваюць не менш чым 0,15 працэнта ад фонду аплаты працы прафсаюзным органам для правядзення культурна-масавых і спартыўных мерапрыемстваў, прапаганды здаровага спосабу жыцця і адраджэння нацыянальнай культуры.

43. Прафсаюзы ўдзельнічаюць у перагаворах па прыватызацыі прадпрыемства, прыняццю і змяненню статута прадпрыемства.

44. Бакі рэкамендуюць уключаць у галіновыя тарыфныя пагадненні і калектыўныя дагаворы наступныя палажэнні:

аказанне дапамогі ў працаўладкаванні або перанавучанні выслабаняемых работнікаў;

выплату са сродкаў наймальніка сям'і работніка, які загінуў на вытворчасці, акрамя ўстаноўленай законам кампенсацыі ўрону, аднаразовай кампенсацыі ў памеры не менш 10 сярэднегадавых заробкаў загінуўшага, а работніку, які страціў працаздольнасць у выніку няшчаснага выпадку на вытворчасці або прафесіянальнага захворвання, — аднаразовай кампенсацыі ў памеры аднаго сярэднямесячнага заработку за кожны працэнт страты працаздольнасці;

выплату наймальнікамі ў адпаведнасці з заканадаўствам кампенсацыі за маральны ўрон незалежна ад іншых відаў урону, якія падлягаюць кампенсацыі;

недапушчэнне зніжэння ўдзельнай вагі заработнай платы ў сабекошце прадукцыі ў параўнанні з 1995 годам, а таксама ажыццяўленне мераў па стабілізацыі цэн і зніжэнню сабекошту прадукцыі (работ, паслуг);

забеспячэнне дзейнасці прафсаюзных органаў, якія падпісалі гэта Генеральнае пагадненне, у межах сваіх паўнамоцтваў і згодна з Законам Рэспублікі Беларусь «Аб прафесіянальных саюзах»;

пералічэнне ва ўстаноўлены тэрмін членскіх прафсаюзных узносаў на банкаўскія рахункі адпаведных прафсаюзных органаў;

прадастаўленне прафсаюзным органам у бясплатнае карыстанне неабходных для іх дзейнасці памяшканняў, транспарту, сродкаў сувязі, інвентару, абсталявання, забеспячэнне інфармацыяй аб стане спраў у галіне і на прадпрыемствах;

захаванне за работнікамі, выбранымі ў прафсаюзныя камітэты, сацыяльных гарантый, прадугледжаных тарыфнымі пагадненнямі і калектыўнымі дагаворамі для наёмных работнікаў прадпрыемства;

прадастаўленне не вызваленым ад вытворчай работы членам прафсаюзных камітэтаў часу для выканання грамадскіх абавязкаў у інтарэсах калектыву, а таксама на перыяд кароткатэрміновай прафсаюзнай вучобы, удзелу ў рабоце прафсаюзных органаў з захаваннем іх сярэдняга заработку.

45. Гэта Генеральнае пагадненне дапаўняе дзеючае заканадаўства па працоўных і сацыяльна-эканамічных пытаннях і служыць асновай для заключэння галіновых тарыфных (мясцовых) пагадненняў.

46. Палажэнні Генеральнага пагаднення ўключаюць мінімум патрабаванняў, якія не могуць быць зменшаны пры заключэнні галіновых (мясцовых) пагадненняў, калектыўных дагавораў.

47. На працягу тэрміну дзеяння гэтага Генеральнага пагаднення пры ўмове яго выканання прафсаюзы ўстрымліваюцца ад забастовак па пытаннях гэтага Пагаднення, а аб'яднанні наймальнікаў — ад масавых звальненняў.

ПА ДАРУЧЭННЮ:

Калегіі Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь	
Прэм'ер-міністр Рэспублікі Беларусь	**М. М. ЧЫГІР**
рэспубліканскіх аб'яднанняў наймальнікаў:	
Беларускай навукова-прамысловай асацыяцыі	**М. Ф. ЛАЎРЫНОВІЧ**
Беларускага саюза прадпрымальнікаў	**У. М. КАРАГІН**
Беларускага саюза прадпрымальнікаў і арандатараў	**М. С. КУНЯЎСКІ**
рэспубліканскіх аб'яднанняў прафсаюзаў:	
Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі	**У. І. ГАНЧАРЫК**
Беларускага кангрэса дэмакратычных прафсаюзаў	**А. Г. ЛЫСЕНКА**

30 снежня 1995 года, г.Мінск.

ПОГЛЯД ЗНУТРЫ

«ПАЛАЧКА» МОЖА СТАЦЬ «ДРЫНАМ», ЯКІ ЗРОБІЦЬ НАРОД ІНВАЛІДАМ

Прадстаўляем калегу

Прыступіў да работы наш уласны карэспандэнт па Магілёўскай вобласці Васіль ЛЕУЧАНКА. 42 гады, беларус, адукацыя вышэйшая, журналіст, раней працаваў у газеце «Советская Белоруссия». Прапануем яго нататкі з бальнічнага ложка, на якім увогуле ён правёў летась аж паўгода.

Бяда не ходзіць адна. Тым не менш, развітваючыся з «чэлюскінцамі» (так на бальнічным жаргоне называюць пацыентаў аддзялення тваравай хірургіі), ніяк не думаў, што траплю з агню ды ў полымя.

Забалела праз колькі часу ў левым баку. Грашыў на сэрца. Меркаваў, што гэта вынік перанесеных аперацый, соцень уколаў і пілюль. Потым, калі скруціла так, што не разагнуцца, і «хуткая дапамога» мяне зноў прымчала ў белы стацыянар, урач здзіўлялася: якія ж усё-такі мужчыны легкадумныя, калі справа тычыцца ўласнага здароўя. Адчуў дрэннае — не цягні, звяртайся да медыкаў. Між тым, пераважная большасць кліентаў і хірургіі, і іншых аддзяленняў бальніц, дзе давялося затым «кантавацца», якраз і вызначаліся нейкай заліхвацкай пагардаю да сябе. Разнясе ад хворага зуба шчаку — будзем цярпець, «абязбольваючыся» гарэлкай, але да ўрача ні-ні. Аж да пары, калі дзеля выратавання прыйдзецца падставіць пад скальпель чэрап.

У нашай палаце на сем ложкаў — што ні чалавек, то дэтэктыўная гісторыя па п'янай, звычайна, лавачцы. Грузчык магазіна, пасварыўшыся з жонкай, пайшоў з двара, заліў, як кажуць, вочы і загрымеў у нейкую будаўнічую траншэю. Сам ён аб гэтым здарэнні памятае цьмяна. У бальніцу, пакуль не праспаўся, не звяртаўся. За гэты час на падбародку развіўся такі фурункул, што перакрыў рот. Калі гэты нарыў ускрылі, адтуль выйшаў... кавалак драўніны.

Адкушаны язык, паламаная пераносіца, адарванае вуха — паверце, не самае горшае, з чым сустракаюць хірургі адчайных «чэлюскінцаў». Што цікава, яны п'юць і ў бальніцы, як толькі пачынае дазваляць горла.

Прымаюць моцныя напоі «ад глістоў» не толькі ў хірургіі. У туберкулёзным дыспансеры тая ж бяда. Быў такі выпадак. пайшлі два пацыенты раніцай на прагулку і на цэлы дзень зніклі. Аказваецца, у прыбальнічным лесе, дзе любяць сустракацца нелегальныя закаханыя, яны знайшлі пад арэшынай пачак грошай. Дзяліцца з таварышамі па аддзяленню хлопцы не сталі, а вырашылі цішком прапіць знаходку . Набраліся — балазе, ларок з «пойлам» побач — да страты здольнасці самастойна рухацца. Як такіх лячыць?

У пульманалогіі памёр юнак: пад кропельніцу ён лёг у пахмельным стане. Пакаралі медсястру, бо павінна была заўважыць. Але сам пра што думаў?

Я не ўзяўся б за пяро, калі б размова ішла толькі пра п'янства (на гэтую няўдзячную тэму напісана нашым братам больш чым шмат). Да нас, што яшчэ страшней, падпаўзае хвароба, характэрная для Расіі і яе ўскраін у мінулым стагоддзі, але да апошніх рыначных рэформаў пра яе нават не гаварылі: не было, як кажуць, такога пытання. Між тым медыкаў, магілёўскіх у прыватнасці, туберкулёз зараз моцна непакоіць.

Тамара Батура, урач тубдыспансера, лічыць, што трэба аднавіць дзеянне інструкцыі, згодна з якой належала б абследаваць насельніцтва на прадмет каварнай «палачкі» з той жа перыядычнасцю, што была не ў самыя горшыя савецкія часы. Інакш гэтая палачка можа стаць «дрынам», які пакалечыць народ, зрабіўшы людзей інвалідамі.

П'янства — прычына, вядома, ускосная. Яго можна назваць і вынікам цэлага комплексу фактараў, якія заганяюць чалавека ў беспрасветнае жыццё. Моцныя духам — гэта хутчэй выключэнне, чым правіла, а многіх суграмадзян жыццё ламае, штурхае на дно бутэлькі, чым, да слова, бессаромна карыстаюцца камерсанты, якія літаральна затапілі гарады і вёскі хмельным зеллем. Ад ужывання сурагатаў, вырабленых на тэхнічнай аснове, чалавеку цяжка спыніцца: папіў вады — і зноў павяло, арганізм просіць дабаўкі. У той жа час насельніцтва хранічна недаядае або набівае жываты прымітыўнай і малакаларыйнай ежай — бульбай, капустай, хлебам... Такой колькасці дыстрофікаў, як зараз, медыкі (нават пенсіённага ўзросту) яшчэ не бачылі.

Для поўнага набору сухотных кампанентаў не хапае толькі бруду. З гэтым тым больш праблемы няма. Санітарыя на вуліцах і ў грамадскіх месцах — як падчас разрухі. Гандляркі на вуглах прадаюць малако, яйкі і іншыя прадукты харчавання, 99 працэнтаў якіх не правяраюцца. У забягалаўках посуд мыюць халоднай вадой: цяжка з энергарэсурсамі. На транспарце цесната такая, што пасажыры вымушаны ледзь не цалавацца, вядома ж, не ад прыязных пачуццяў.

Чаму б і не размнажацца палачцы? «Падлавіць» усюдыісную бактэрыю зараз можна дзе заўгодна.

Не думаю, каб аўтар гэтых радкоў або, напрыклад, двойчы Герой Сацыялістычнай Працы, славуты кіраўнік «Рассвета» Васіль Канстанцінавіч Старавойтаў, які ляжаў у палаце паверхам ніжэй, жылі бязладна, але факт застаецца фактам: у знаходжанні ва ўстанове, адна назва якой успрымаецца на бытавым узроўні самі ведаеце як, прыемнага мала — хоць з плеўрытам ляжы, хоць з бранхітам.

Дарэчы, стан нашай медыцыны Старавойтаў цэніць высока. На пытанне, чаму ён не паехаў лячыцца куды-небудзь у Сіцылію, як Максім Горкі, Васіль Канстанцінавіч адказаў: тут добрыя ўрачы і выдатны дыягнастычны цэнтр.

Што праўда — тое праўда. Але 30-хвілінная праверка аднаго хворага ў гэтым цэнтры каштуе мільён рублёў.

Гэтыя грошы дзяржава бярэ з кашалька падаткаплацельшчыка, які, паўтараю, недаядае, п'е чорт ведае што і ўсё часцей круціць самакруткі ці падбірае «бычкі».

А ўрачы... Падчас дзяжурстваў яны сумежнікі паняволі: на ўсю ноч доктар адзін і на тэрапеўтычнае аддзяленне, і на уралогію, і на ўласна туберкулёзны корпус, і г. д.

Цеснавата, як у маскоўскіх камуналках. Ізаляваць заразнага хворага — цяжка. На «мармышцы», г. зн. бронхаскапіі, пацыенты са слабымі нервамі губляюць прытомнасць. Толькі таму, што яны вымушаны назіраць, як папярэднік б'ецца на стале ці то ад козыту, ці то ў перадсмяротнай агоніі. Жартаўнікі нават «страшылку» склалі:

Мішка аднойчы пайшоў на «мармышку» —
Больш у бальніцы не бачылі Мішку.

А ў цэлым цяжкасці медыцыны — толькі частка праблемы, і то нязначная. Калі б нашы лячэбныя ўстановы былі аснашчаны найноўшым абсталяваннем і забяспечаны выключна прафесарамі — хворых паменела ненамнога. Бо медыкі, як кажуць, страляюць наўздагон поезду, які пайшоў, тушаць тое, што ўжо гарыць.

У Швецыі, ёсць такія звесткі, перасталі рыхтаваць зубных урачоў, бо ў іх адпала патрэба. Культура жыцця такая, што захварэць, скажам, на карыес, трэба яшчэ ўмудрыцца. Мы ж, відаць, ідзём пакуль у адваротным напрамку, укладваючы, хоць і мізэр, у медыцыну, а не ў людзей. У чым і нонсенс.

Васіль ЛЕЎЧАНКА,
уласны карэспандэнт «Звязды».

РЭПАРЦЁР АТРЫМАЎ ЗАДАННЕ...

ДАВЕДАЦЦА, ЧЫМ ЖЫВУЦЬ У ПРАВІНЦЫІ

Ёсць такі выраз: «жывы святым духам». Тлумачу: глянуў чалавек на сонейка — і хораша яму, з'еў акрайчык хлеба — і на гэтым дзякуй. Максімальная незалежнасць ад запатрабаванняў свайго арганізма. Відаць, прыхільнікамі спартанскай філасофіі стала значная колькасць беларусаў, бо праклён «каб ты жыў на адну зарплату» ў наш час трывала ўкараніўся.

Што там казаць, і раней многія жылі на адну зарплату. Толькі ў якасным выражэнні сканаўшая зарплата была куды больш важкая. Не выпадкова ж пажылыя людзі і дагэтуль патрабуюць вярнуць рублёвую каўбасу і пенсію ў некалькі дзесятак. Бо яе ж хапала. І за кватэру заплаціць, і на гасцінец унуку, і сабе на хлеб з маслам. Больш таго, з зарплаты звычайнага рабочага можна было зрабіць зберажэнні. Сёння ж на кніжку не пакладзеш, бо, па-першае, страшна (а як зноў падмануць), па-другое, няма чаго і класці. На што можа хапіць зарплаты паштальёна ў памеры 400 тысяч у месяц? А калі яе яшчэ і затрымліваюць? У раённым цэнтры Міёры, што на Віцебшчыне, самая танная вараная каўбаса каштуе 33 тысячы. І гэта без нацэнкі, бо ў фірменным магазіне мясакамбіната прадаецца. Дарэчы, мясакамбінат, дзе раней працы было — не прадыхнуць, сёння амаль стаіць. Завязуць у дзень нейкія тры-чатыры тушы на вялізны калектыў, а астатні час людзі без работы сядзяць, але дамоў не адпускаюць, і на працоўным месцы заняцца нечым. Тое ж самае і на іншых прадпрыемствах. Вялізны камбінат бытавога абслугоўвання насельніцтва стаіць. У фотаатэлье і цырульні чэргі былі гадоў дзесяць таму.

Сёння ж у атэлье індывідуальнага пашыву працуюць два закройшчыкі і дзве швачкі. Адзенне старое людзі данoшваюць, самі перашываюць. Але ці ж ім стрыгчыся нятрэба? Вядома, галота на выдумку здатная. Асабліва, калі на шалях ляжаць кавалак хлеба і нажніцы цырульніка. Мы самі пастрыгчыся зможам. Глядзіш, фестываль прычосак майстроў-самавукаў хто наладзіць.

Вялікая справа — гаспадарка. Усё ж і бульбіну выкапаеш, і моркву вырвеш, і ўласнай свінінкай пачастуеш.

Зразумела, кожны дзень мясам не наласуешся, бо парсючок есці таксама хоча (мех камбікорму 400 тысяч каштуе), ды і гадуецца ён не менш як паўгода.

Жанна КАТЛЯРОВА.

СЯМ'Я ГОДА

СЯМ'Я, ДЗЕ КОЖНЫ ВЫБРАЎ СВАЮ НОТУ

У сям'і Сальнікавых усе дзеткі — Алена, Аляксей, Сяргей, Вераніка, Дзяніс — праходзяць выхаванне музыкай. У гэтай сям'і інакш нельга: тата, Валерый Паўлавіч, дырэктар Чысцінскай музычнай школы, мама, Ірына Мяфодзьеўна, выкладчыца па фартэпіяна. Але што такое сапраўдная сям'я можна адчуць толькі тады, калі Сальнікавы ўсім саставам выходзяць на сцэну.

Як цудоўны музычны калектыў іх адкрылі ў 1993 годзе на першым фестывалі сямейных ансамбляў. І пайшла-пакацілася канцэртная слава. Дзе б яны ні выступалі — ці то ў вясковых клубах, ці на прафесіянальнай філарманічнай сцэне — прымалі так цёпла і шчыра, як, можа, не кожную эстрадную зорку сустракалі б. І песні ў іх цудоўныя — Валерый Паўлавіч вельмі адказна падыходзіць да складання рэпертуару, сам піша музыку, робіць аранжыроўкі. Інструменты ў ансамблі гучаць самыя розныя. Кожны з дзяцей выбраў свой інструмент.

Але можа нават не так музычнае харaство кранае пры сустрэчы з Сальнікавымі, як сямейная еднасць. Прыклад выхавання вялікай шматдзетнай сям'і, якая не скардзіцца на час і нястачы, а спявае, ды яшчэ і іншым аддае сваё цяпло.

Днямі сямейны ансамбль Сальнікавых вярнуўся з Санкт-Пецярбурга, дзе прадстаўляў Беларусь на другім міжнародным фестывалі сямейнай творчасці. Дзеля такой падзеі Аляксея, які зараз служыць у войску, адпусцілі на некалькі дзён з бацькамі. Гэта ж не жартачкі — абараняць гонар сваёй краіны. Няхай і не ў вайсковай форме, а ў самай што ні на ёсць беларускай кашулі-вышыванцы ды саламяным капелюшы. Дарэчы, усе саламяныя ўпрыгажэнні Сальнікавы таксама робяць самі. Бывае, сядзяць, падбіраюць саломінку да саломінкі, а суседзі толькі здзіўляюцца: шукаюць людзі клопату на сваю галаву. Затое як потым увесь пасёлак праводзіў іх за мяжу — у Расіі пра Беларусь расказаць!

А расказваць вельмі хацелася, хоць і часу на выступленне кожнага калектыву было адведзена няшмат. Угаварылі арганізатараў, дабавілі некалькі хвілiначак, не перапынілі выступлення. Такая ўжо наша краіна асаблівая, што так і льюцца словы пра яе ад самага сэрца. І публіка ў зале слухала з замілаваннем, і члены журы пераглядваліся: ну і беларусы, ну і таленты...

Спадабаліся Сальнікавы ў Пецярбургу, і на наступны год іх туды запрасілі — ужо як ганаровых гасцей фестывалю. Для іх такія сустрэчы вельмі прыемныя, асабліва таму, што на чужой зямлі неяк востра адчувалася патрэбнасць роднай мовы. Там, далёка, яна як сяброўка, па якой сумуеш, калі няма побач. А яшчэ падчас сустрэч і фестываляў прыходзіць пачуццё свайго Дома. І радасць за сваю зямлю...

Акрамя пачуццяў тата з мамай Сальнікавы прывязуць да хаты кожнаму з дзяцей па кніжцы — падарунак ад дзядзькі Міністра. Пяцігадоваму Дзянісу Анатоль Бутэвіч перадаў самую вялікую кніжку, каб хутчэй даганяў сваіх брацікаў і сястрычак і не цураўся жыццёвай навукі. А з Пецярбурга Сальнікавы прывезлі Ганаровую грамату галоўнаму спонсару, які выправіў іх на фестываль, — Міністэрству культуры і друку Беларусі.

Ларыса ЦІМОШЫК.

Не плацяць не толькі бедныя

З надыходам халадоў, пачаткам ацяпляльнага сезона пачала імкліва расці колькасць неплацельшчыкаў за кватэры і камунальныя паслугі. Па Віцебскай вобласці колькасць тых, хто не можа разлічыцца своечасова з камунальнымі службамі, складае ўжо каля 30 працэнтаў, а сама запазычанасць вырасла да 5 мільярдаў рублёў. Значна меншыя гэтыя лічбы ў буйных гарадах, там, дзе бюджэты яшчэ неяк трываюць.

Зразумела, што не могуць разлічыцца з камунальнымі службамі найперш маламаёмныя грамадзяне. І тут аб'яўленая дзяржавай падтрымка безнаяўнымі жыллёвымі субсідыямі не вырашае ўсіх праблем. Па вобласці са жніўня па снежань іх налічана толькі каля мільярда рублёў.

Але з'явілася і яшчэ адна тэндэнцыя: сярод неплацельшчыкаў, прычым такіх, хто завінаваціўся сотні тысяч рублёў, выяўляецца вельмі шмат людзей забяспечаных — камерсантаў, кіраўнікоў.

У некаторых раёнах мясцовыя газеты нават пачалі друкаваць спісы неплацельшчыкаў за камунальныя паслугі, каб хоць неяк паўздзейнічаць на суграмадзян.

Алесь КАСЦЕНЬ.

У выцвярэзніку марацць...

Звыш пятнаццаці тысяч чалавек пабывала летась у гомельскім выцвярэзніку, што значна больш, чым у адпаведным перыядзе мінулага года. І калі з гэтым паказчыкам ва ўстанове больш-менш нармальна (маўляў, расцём, браткі, расцём), дык з другім, як кажуць, не вельмі.

Што маецца на ўвазе? Пры тым росце і пры поўнай загружанасці медвыцвярэзніка ён сябе не апраўдвае эканамічна. Бо дзевяноста тысяч «зайцоў» за кожнае наведванне яго тым ці іншым п'янтосам па сённяшнім часе ніяк не могуць пакрыць выдаткаў на іх абслугоўванне.

Да таго ж паспрабуй яшчэ спагнаць тыя дзевяноста тысяч з кліента, калі ён беспрацоўны. А такіх сюды было дастаўлена сёлета звыш 8 тысяч чалавек. Вось чаму супрацоўнікі медвыцвярэзніка поўныя такіх добрых думак: беспрацоўным — работу. Высокааплатную.

Уладзімір ПЕРНІКАЎ.

ПРАГНОЗ

АСОБУ СПІКЕРА ВЫЗНАЧАЦЬ ВЫНІКІ БАРАЦЬБЫ ЗА НЕЗАЛЕЖНЫХ ДЭПУТАТАЎ

Сённяшнія падзеі на сцэне палітычнага тэатра Беларусі нагадваюць зацішша перад самай грандыёзнай прэм'ерай новага сезона: бачна толькі, як калышацца заслона, вядома сюжэтная лінія першай дзеі спектакля — выбранне спікера новага беларускага парламента. Таму гледачы, якія больш-менш знаёмы са сцэнарыем, з нецярплівасцю чакаюць, калі ж гэта заслона нарэшце паднімецца і стануць вядомы выканаўцы галоўных роляў, а таксама пакажуць дэкарацыі будучай палітычнай дзеі. Больш нецярплівыя гледачы — журналісты не могуць устрымацца ад спакусы зазірнуць у закуліснае жыццё, «перамыць костачкі» акцёрам, як ужо масцітым, так і дэбютантам, пагадаць наконт здольнасцей выканання імі мяркуемых партый, пракаменціраваць так ці інакш падзеі. Наўрад ці трэба вінаваціць журналістаў за іх прагу да прагнозаў, бо тэатральныя крытыкі існавалі заўсёды, і ў большасці выпадкаў яны фарміравалі думку грамадскасці пра гарадскі тэатр.

Нельга не пагадзіцца з выказваннямі наглядальнікаў, што найбольш актуальнай тэмай сучаснага закуліснага жыцця беларускага парламента з'яўляецца фарміраванне фракцый у парламенце. Падсумаваўшы апошнія падзеі, іх можна налічыць ужо ажно шэсць, чатыры з якіх з'яўляюцца партыйнымі. Як вядома, у Вярхоўны Савет абраны 95 так званых незалежных дэпутатаў. Гэтая пакуль аморфная маса, не звязаная партыйнай прыналежнасцю, і з'яўляецца спакуслівым кавалкам практычна для ўсіх фракцый, асабліва для тых, якія поўнасцю фарміруюцца з ліку «безгаспадарных» дэпутатаў. Бітва за «бясхозных» дэпутатаў вядзецца моцная. Кожная фракцыя называе такія лічбы, з якімі яна мяркуе прыйсці на прамежкавы фініш — 9 студзеня, — што, неяк склаўшы іх, я атрымаў лічбу, што вельмі перавысіла рэальны састаў сённяшняга дэпутацкага корпуса. Так, жаданні не заўсёды супадаюць з рэчаіснасцю і з магчымасцямі.

Камуністы маюць у парламенце 42 чалавекі, але ўпэўнены ў сваім аўтарытэце і папулярнасці сваёй партыі і яе ідэй, а таксама, моцна падагрэтыя перамогай сваіх расійскіх калег на чале з Генадзем Зюганавым, разлічваюць прыцягнуць на свой бок яшчэ нямала дэпутатаў. Яшчэ нядаўна камуністы нават разлічвалі, што ў Вярхоўным Савеце будзе існаваць адзіная фракцыя ПКБ і АП. Але час распарадзіўся такім чынам, што аграрнікі пад кіраўніцтвам Шарэцкага спрацавалі на ўласны імідж і стварылі ўласную групоўку ў парламенце, нярэдка дэманструючы сёння такія палітычныя погляды і пазіцыі, якія разыходзяцца з пэўнай дагматычнасцю многіх аднадумцаў таварыша Новікава. Фракцыя Аграрнай партыі, маючы спачатку 33 дэпутатаў, напярэдадні Новага года ўжо паспела перацягнуць на свой бок яшчэ больш як пятнаццаць дэпутатаў. Фактычна, калі камуністы занялі ў парламенце левы фланг, дык аграрнікі паспяхова пераадольваюць свой ранейшы імідж «сельскіх камуністаў» і паступова прасоўваюцца бліжэй да цэнтра. Гэта і выклікае сімпатыі беспартыйных дэпутатаў.

Тым часам левацэнтрысцкую нішу, на якую прэтэндуе фракцыя Аграрнай партыі, упэўнена занялі дэпутаты, выбраныя ад блока «Сацыял-дэмакратычны саюз». Маючы толькі 12 выключна «сваіх» парламентарыяў, гэтая фракцыя, якая таксама пажадала быць самастойнай, вялікія надзеі ўскладае на тое, што ідэяй сацыял-дэмакратыі перацягне на свой бок частку дэпутатаў з умеранымі палітычнымі поглядамі.

Аналагічныя спадзяванні і ў фракцыі «Грамадзянскае дзеянне», арганізаванай на аснове аднайменнага палітычнага блока, што быў створаны напярэдадні паўторных выбараў, і, у прыватнасці, на аснове Аб'яднанай грамадзянскай партыі. Толькі ў гэтым выпадку той цукеркай у прыгожай паперцы, якой «ГД» хоча спакусіць асцярожных дэпутатаў, з'яўляюцца ідэі лібералізму і рынкавых рэформаў. Ды і што душой крывіць, «Грамадзянскае дзеянне» фактычна з'яўляецца парламенцкай апазіцыяй у заканадаўчым органе, нейкага кшталту прытулкам для непрымірымых і іншадумцаў. Таму не выключана, што рост колькаснага саставу гэтай фракцыі можа працягвацца даволі доўга. Ва ўсякім разе, ужо 20 снежня мінулага года «Грамадзянскае дзеянне» аб'яднала пад сваім дахам акрамя сваіх 16 дэпутатаў яшчэ сем іншых.

Існаванне вялікай колькасці беспартыйных дэпутатаў справакавала на стварэнне фракцыі незалежных дэпутатаў. Першым гэтую ініцыятыву выказаў Мечаслаў Грыб, больш канкрэтызаваў выказванне свайго калегі дэпутат Анатоль Красуцкі, які нават выступаў на прэс-канферэнцыі, прадстаўляючы фракцыю незалежных дэпутатаў. Але паняцце незалежнага дэпутата настолькі шырокае, што рэальных магчымасцей для стварэння такой фракцыі пакуль не бачна. Незалежны дэпутат так і застанецца незалежным. Ды і што можа аб'яднаць такіх незалежных дэпутатаў, як Кебіч, Грыб ці, скажам, Шушкевіч? Такім чынам, калі і будзе існаваць такая фракцыя, то яна заўсёды будзе самай непрадказальнай у плане прыняцця палітычных і эканамічных рашэнняў і з цягам часу будзе асуджана на палітычную смерць. Яна будзе добра лавіць вецер перамен і ў залежнасці ад масавасці хістаць беларускі парламенцкі карабель з аднаго боку ў другі.

Больш рэальным выглядае стварэнне парламенцкай фракцыі пад рабочай назвай «Салідарнасць», ініцыятарам якой выступіў старшыня Народнай партыі Віктар Цярэшчанка. У свой час, пакінуўшы пасаду начальніка ўпраўлення па справах тэрыторый Адміністрацыі Прэзідэнта, В.Цярэшчанка даў інтэрв'ю карэспандэнту «Інтэрфакса», якое было надрукавана амаль ва ўсіх цэнтральных газетах Беларусі. У інтэрв'ю, нягледзячы на нядаўнія непрыемныя для яго падзеі, па-ранейшаму выказваюцца непрыхаваныя сімпатыі да Прэзідэнта. Вось што кажа В.Цярэшчанка: «Я не за «чырвоных» і не за «белых», а за правядзенне тых рэформаў, якія пачаў А.Лукашэнка. Мэта партыі — усяляк дапамагаць ў гэтым Прэзідэнту. Кандыдаты на парламенцкіх выбарах ад нашай партыі — гэта кандыдаты Прэзідэнта». Пакуль не чуваць, каб сам Аляксандр Лукашэнка заяўляў аб стварэнні ў парламенце фракцыі, якая б прадстаўляла яго інтарэсы, хаця яго жаданне мець сваё лобі ў заканадаўчым органе наўрад ці трэба яшчэ абмяркоўваць. Таму нічога дзіўнага не будзе, калі вакол «кандыдата Прэзідэнта» Віктара Цярэшчанкі згрупуецца частка прадстаўнікоў так званай прэзідэнцкай «вертыкалі», якіх, як вядома, налічваецца 37. Такая фракцыя будзе добра падтрымлівацца Аляксандрам Лукашэнкам, ёй можна прагназіраваць працяглае жыццё.

Другая надзвычай папулярная на сённяшні дзень тэма журналісцкіх выступленняў — персона будучага спікера беларускага парламента. Размовы аб ёй пачаліся, бадай, адразу ж пасля таго як гэты парламент з'явіўся. І несумненна, што гэтая тэма будзе самай актуальнай да таго часу, пакуль пасада кіраўніка Вярхоўнага Савета будзе заставацца вакантнай. Сёння наглядальнікі і палітолагі спрабуюць спрагназіраваць развіццё падзей у новым заканадаўчым органе і з той ці іншай доляй упэўненасці называюць нямала прозвішчаў, якія могуць рэальна прэтэндаваць на спікерскі «трон». Але падсвядома кожны разумее, што, урэшце, выбар будзе залежаць ад настрою абраных дэпутатаў, тых, каму 9 студзеня прыйдзецца непасрэдна вырашаць гэтае пытанне.

Суб'екты палітычнага жыцця Беларусі — партыі, фракцыі парламента, Прэзідэнт — вядуць сёння перамовы, у якіх асобе спікера ўдзяляецца асаблівая ўвага. Але да гэтага часу размовы больш ішлі не канкрэтна пра якую-небудзь асобу, а пра якасці, якімі павінен валодаць Старшыня Вярхоўнага Савета. І тут прадстаўнікі нават процілеглых палітычных плыняў застаюцца аднадушнымі. Паспрабаваўшы сістэматызаваць іх выказванні, бачыш, што патрабаванні гэтыя вельмі высокія і значна абмяжоўваюць кола прэтэндэнтаў, таму не выключана, што ў момант выбару частка неабходных якасцей будзе элементарна праігнаравана. Вядома, ідэальных людзей не існуе. Яшчэ больш складана выбраць ідэал сярод 197 чалавек.

Звычайна сярод найбольш важных якасцей будучага спікера называюцца прафесіяналізм, вопыт аналагічнай дзейнасці, прадказальнасць, палітычная кампраміснасць. Гэтыя якасці можна лічыць вызначальнымі, і на іх у першую чаргу будзе звяртацца ўвага. Але існуе яшчэ шэраг патрабаванняў да спікера, якія могуць быць праігнараваны большасцю дэпутатаў у час вырашальнага галасавання. Гэта, у прыватнасці, красамоўства, валоданне беларускай мовай, выдатны фізічны стан, адпаведнасць сімпатыям Прэзідэнта. Існаванне гэтых якасцей якраз будзе залежаць ад абставінаў у парламенце і ў краіне напярэдадні выбараў спікера.

Зрэшты, ёсць тры фактары, якія могуць тым ці іншым чынам паўплываць на выбранне старшыні. Па-першае, гэта ўжо створаныя парламенцкія фракцыі, якія могуць вызначыць імя спікера яшчэ нават да галасавання шляхам узаемных кансультацый і элементарнага палітычнага гандлю. Прычым тут магчымы гандаль ужо і месцамі намеснікаў спікера. Прасачылася інфармацыя, што камуністы мяркуюць вылучыць або С.Калякіна, або В.Новікава, але канчатковае рашэнне будзе прынята 6 студзеня на пленуме ЦК ПКБ. Да таго з фракцыі аграрнікаў цвёрда ўпэўнены, што іх лідэр зойме месца спікера. Другі фактар — Прэзідэнт. Безумоўна, Аляксандр Лукашэнка зацікаўлены мець на чале заканадаўчай улады чалавека, які б прыслухоўваўся да яго думкі і мог бы скіроўваць дэпутацкі корпус у той бок, які патрэбен Прэзідэнту. Магчыма, у кіраўніка выканаўчай улады нават ёсць на прымеце пэўная кандыдатура, але гэта пакуль трымаецца ў сакрэце. Кансультацыі Прэзідэнта з прадстаўнікамі фракцый ставяць мэтай разведаць настроі ў парламенце і вызначыць рэйтынг гэтага кандыдата. Так, Прэзідэнт, хутчэй за ўсё, аб'явіць аб сваіх сімпатыях тады, калі будзе ўпэўнены ў шанцах свайго пратэжэ. А можа, нават зробіць так, каб ягоная прапанова была выказана вуснамі аўтарытэтнага дэпутата ці фракцыі. Праўда, па некаторых звестках, фракцыі апярэдзілі Прэзідэнта і прадставілі яму спіс кандыдатур, у якім значыцца шэсць прозвішчаў. Называць іх не буду. Па-першае, інфармацыя з неафіцыйнай крыніцы, па-другое, ёсць трэці фактар, размова пра які ніжэй. Гэта — сродкі масавай інфармацыі. Нездарма сёння называецца ў газетах нямала кандыдатур, наконт якіх строяцца здагадкі, вызначаюцца іх шанцы. Але галоўнае —мільгаюць прозвішчы, што вельмі небяспечна для саміх прэтэндэнтаў. Паколькі, як я сказаў вышэй, ужыўшы іх прозвішчы у тым ці іншым кантэксце, успомніўшы адны грахі або заслугі кандыдатаў і ўтаіўшы другія, можна сфарміраваць не толькі грамадскую думку, але і паўплываць на думку тых дэпутатаў, якім прыйдзецца хутка рабіць выбар.

Па сённяшніх публікацыях ў газетах нават можна скласці рэйтынг папулярнасці нашых палітыкаў — прэтэндэнтаў на спікерскі «трон». Такім чынам, зыходзячы з гэтага крытэрыю «беларуская палітычная дзесятка» выглядае наступным чынам:

Уладзімір Ганчарык, Мечаслаў Грыб, Уладзімір Грыгор'еў, Сяргей Калякін, Іван Каратчэня, Вячаслаў Кебіч, Васіль Новікаў, Васіль Саковіч, Сямён Шарэцкі, Уладзімір Ягораў.

Але існуе яшчэ і неафіцыйны рэйтынг, у якім знайшлося месца і такім дэпутатам, як С. Багданкевіч, В. Шлындзікаў, С. Шушкевіч і г.д. Праўда, сёння разглядаць іх шанцы на спікерства было б марнай тратай часу, бо пры левай большасці Вярхоўнага Савета гэтыя шанцы практычна роўныя нулю. Адзінае, на што могуць разлічваць дэмакраты, — пасада аднаго з намеснікаў спікера, ды і то толькі пры разумным падыходзе да гэтай справы ўсіх дэпутатаў.

Яшчэ адна даволі важная тэма, якая, тым не менш, пакуль ігнаруецца наглядальнікамі — фарміраванне парламенцкіх камісій і выбранне іх кіраўніцтва. Іх, па папярэдніх звестках, плануецца стварыць трынаццаць. Але незалежна ад колькасці камісій зразумела, што роля гэтых фарміраванняў будзе таксама вызначальнай у рабоце ўсяго парламента, паколькі падрыхтоўка ўсіх законапраектаў — іх непасрэдны занятак. Таму і барацьба за пасады старшынь камісій таксама чакаецца даволі гарачая.

Юрась ЛЯШКЕВІЧ.

ПАДАТКІ І БЮДЖЭТ НА РОЗНЫХ ШАЛЯХ

ЦІ ЗАДАВОЛЕНЫ РЭГІЯНАЛЬНЫЯ ДЗЕЛАВЫЯ КОЛЫ ЭКАНАМІЧНАЙ ПАЛІТЫКАЙ ЦЭНТРА?

Пад эгідай Віцебскага аддзялення Беларускага фонду Сораса і Незалежнага інстытута сацыяльна-эканамічных і палітычных даследаванняў 22-23 снежня ў Віцебску прайшоў другі семінар праграмы, прысвечанай праблемам рэфарміравання эканомікі Беларусі. Ён быў прысвечаны вельмі вострай і актуальнай тэме — падатковай палітыцы ў Беларусі.

Аналізуючы на мясцовым узроўні ўплыў эканамічнай палітыкі, што зыходзіць з цэнтра, удзельнікі семінараў імкнуцца разабрацца ў плюсах і мінусах гэтай палітыкі, усвядоміць свае інтарэсы і выказаць свае меркаванні цэнтру. Назіраючы ход дыскусіі на апошнім семінары, можна адзначыць як настроенасць на пазітыўныя крокі яго ўдзельнікаў (прадстаўнікоў мясцовай улады, кіраўнікоў прадпрыемстваў і фірмаў розных формаў уласнасці, грамадскіх дзеячаў, эканамістаў, банкіраў і інш.), так і пэўны настрой безвыходнасці, калі размова даходзіць да праводзімай цэнтрам эканамічнай і агульнай палітыкі. Становіцца відавочным, наколькі ў малой ступені гэтыя людзі могуць рэальна ўплываць на гэтую палітыку. Тым не менш варта прыслухацца да выказаных заўваг.

Асноўная дыскусія на семінары разгарэлася вакол палажэнняў урадавага праекта змяненняў у падатковай палітыцы Рэспублікі Беларусь на 1996 год. Праект прадставіў намеснік начальніка ўпраўлення падатковай палітыкі Мінфіна Павел Цэхановіч, даклад якога быў апублікаваны ўчора ў «Звяздзе». Да дакладчыка ўзнікла шмат канкрэтных пытанняў, якія пацвярджаюць агульнапрызнаны тэзіс аб тым, што наша падатковае заканадаўства занадта непастаяннае.

Начальнік падатковай інспекцыі Першамайскага раёна Віцебска Людміла Сініца пасля даклада выказала расчараванне, што заканадаўства ў гэтай сферы не будзе спрошчана ў такой меры, як гэта чакалася. Яе падтрымалі і тыя, хто непасрэдна плаціць падаткі, і ўсе, у тым ліку прадстаўнік Мінфіна, сышліся на тым, што наспеў час стварыць Падатковы кодэкс — цэльны і даступны зборнік падатковага заканадаўства. У іншым, відаць, інтарэсы тых, хто плаціць падаткі, і тых, хто іх збірае, разыходзяцца. Сёння асноўнай базай для паступлення падаткаў у бюджэт з'яўляюцца дзяржаўныя прамысловыя прадпрыемствы. На Віцебшчыне ад іх паступаюць 74 працэнты падаткаў.

Аднак, як сведчыць начальнік Віцебскага аблстатупраўлення Уладзімір Тулупаў, аб'ём вытворчасці на іх упаў з 1990 года роўна на 50 працэнтаў. І дзяржсектар апошнім часам, як зазначыла Л. Сініца, неахвотна плаціць падаткі. Няма з чаго, бо прыбытковых прадпрыемстваў вельмі мала. «Мы сёння можам усю прамысловасць арыштаваць, ды няма каму яе прадаць, — гаворыць Л. Сініца. — Кіраўнікі прадпрыемстваў проста згаварыліся не плаціць падаткаў у разліку, што даўгі спішуць... На рахунак буйнейшага прадпрыемства Віцебска — тэлезавода — ідзе толькі шэсць працэнтаў сродкаў — рэшта ідзе на ўзаемаразлікі, бартэр і г. д.» Такім чынам, падатковыя праблемы накладваюцца на агульную эканамічную сітуацыю, якую інакш як крызіснай не называюць.

— Многія прадпрыемствы стаяць з-за таго, што не маглі суадносіць свае расходы з даходамі, гэта выбівала прадпрыемствы з каляіны, яны гублялі абаротныя сродкі, замарожвалі іх у неліквіднай прадукцыі. А падатковая палітыка іх дабівае. Наша падатковая палітыка носіць фіскальны, антыстымулюючы характар. Але і зменшыць падатковы прэс немагчыма, бо пагражае дэфіцыт бюджэту, — зазначае Н. Кавалёва, дырэктар Віцебскай аўдытарска-кансультацыйнай фірмы «Кантролінг». Яна лічыць, што ў Беларусі праводзіцца вельмі жорсткая падатковая палітыка, узровень падатковага ціску ў 1994 годзе складаў больш як 45 працэнтаў ад валавога ўнутранага прадукту — пры аптымальнай лічбе ў 30 працэнтаў. «Высокі ўзровень падатковага ціску і вялікая доля ўскосных падаткаў выклікаюць рост цэн і перакладваюць «запатрабаванні» бюджэту на плечы спажыўцоў», — выносіць свой вердыкт Н. Кавалёва. Слушнасць яго мы адчуваем на ўласным кашальку, калі прыходзім у крамы.

«Эканоміцы сталі не пад сілу такія высокія падаткі», — зазначае Н. Кавалёва, і ў гэтым яна зусім не арыгінальная, з гэтым, здаецца, згодны ўсе, у тым ліку і ўрад.

— Аднак ніхто не прапаноўвае канкрэтных мераў па ўраўнаважванню шаляў, на адну чашу якіх пакладзены падатковы прэс, з той, дзе знаходзіцца бюджэт. Забеспячэнне раўнавагі і дасягаецца за кошт большага ціску на чашу падаткаў, — лічыць начальнік Віцебскага аблстатупраўлення У. Тулупаў. — Неадпаведнасць рэальных магчымасцей фарміравання бюджэту пад планаванне дзяржаўных праграм прыводзіць да далейшага спаду дзейнасці галін народнай гаспадаркі, адмовы ад фундаментальных і тэхнічных распрацовак, пагаршэння становішча сацыяльна неабароненых слаёў насельніцтва і г. д.

— Пасля ўсіх скарачэнняў кіраўніцкі апарат у Віцебскай вобласці вырас на 500 чалавек, — сведчыць начальнік абласной службы занятасці Валерый Купчанка.

Апарат расце, растуць расходы на яго ўтрыманне, толькі якая пры гэтым яго эфектыўнасць? Напрыклад, у той жа сферы кантролю за выкананнем падатковага заканадаўства. Вось як ацэньвае гэта дырэктар аўдытарскай фірмы «Кантролінг» Н. Кавалёва:

— Кантроль за правільнасцю выканання падатковага заканадаўства ў Беларусі ажыццяўляецца Кантрольнай палатай, Дзяржаўнай падатковай інспекцыяй, Службай кантролю Прэзідэнта, кантрольна-рэвізійным упраўленнем Мінфіна, банкамі, ведамаснымі рэвізійнымі аддзеламі, Дэпартаментам цэн, АБЭЗ, Пракуратурай і г. д. Нярэдка ўслед за ведамаснай рэвізіяй на прадпрыемства прыходзіць з праверкай Кантрольная палата, якая следам падключае падатковую інспекцыю, пасля праверкі банкірамі касавай дысцыпліны да выканання абавязкаў прыступае Служба кантролю Прэзідэнта і г. д... За год адзін падаткаплацельшчык можа прайсці дзесятак праверак, другога ж могуць не чапаць 2-3 гады. І тое, і другое ненармальна...

Кафедра эканомікі Віцебскага дзяржаўнага тэхналагічнага універсітэта правяла даследаванне эфектыўнасці прыняцця кіраўніцкіх рашэнняў у эканамічнай сферы на ўзроўні Віцебскай вобласці і прааналізавана фарміраванне бюджэту Кастрычніцкага раёна Віцебска. Сярод галоўных высноў, прадстаўленых кіраўніком кафедры Святланай Гарачавай, такія негатыўныя фактары, як інертнасць і недзеяздольнасць мясцовай улады ва ўмовах асваення рынкавых адносінаў, падтрыманне падатковага прэса на прадпрыемствы, які не садзейнічае развіццю гаспадарча-прадпрымальніцкай ініцыятывы, нязначнае паступленне сродкаў у бюджэт ад прыватызацыі...

Прыватызацыя прыпынена, бізнесмены хаваюць прыбыткі, баючыся іх страціць, прадпрыемствы прастойваюць, людзі не атрымліваюць зарплату, прадстаўнікі выканкомаў мысляць па-старому, стрымліваючы рост бізнесу, усё яшчэ нечага чакаюць. Чакаць можна бясконца, разважалі прадстаўнікі віцебскіх дзелавых колаў, і сыходзіліся на думцы, што без кардынальных зрухаў зверху нічога не атрымаецца. Яны чакаюць гэтых зрухаў ад цэнтра. Толькі ці рашыцца на іх цэнтр, які ўсё яшчэ ўраўнаважвае шалі з падаткамі і бюджэтам і таксама чакае, марудзіць з рэформамі. Ад рэформаў на словах ніхто не адмаўляецца, але на справе робіцца мала. Аднак гэта ўжо праблема не толькі эканомікі, але і вялікай палітыкі.

Валер КАЛІНОЎСКІ.

ШАПТУХА,

або Гаючая вада бабы Сашы

ДЛЯ ПРАФЕСІЯНАЛЬНАГА ўрача няма, напэўна, нічога больш страшнага, чым сказаць хвораму, гледзячы яму ў вочы, што дапамагчы нічым не можа... Не менш цяжка яму вымавіць словы, якія пакідаюць хвораму надзею — але, Божа мой! — як моцна б'юць па яго, урача, прафесіянальнаму самалюбству. «Паспрабуйце звярнуцца да якой-небудзь бабкі», — кажа дыпламаваны доктар. З прыкрасцю прызнаючы сваю бездапаможнасць, ён усё ж вымаўляе гэтыя словы, бо сам верыць, што там, дзе не маюць моцы медыцына, можа дапамагчы замова «бабкі».

Можна разважаць бясконца аб розных там энергетычных хвалях, экстрасенсорных здольнасцях, касмічных плынях і г. д. Але як бы там ні было, якія б прычыны ні спрыялі нашым вясковым старым чараўніцам вылечваць людзей, — факт ёсць факт: нярэдка і сапраўды вылечваюць. І калі ўрач, узыхнуўшы, гаворыць свайму няўдаламу пацыенту: «Паспрабуйце звярнуцца да бабкі», — у душы хворага загараецца пагаслая ўжо было надзея, і ён спяшаецца са сваім болем у якую-небудзь вёску, у сялянскую хату, якую ведаюць ва ўсім наваколлі, да жанчыны, прафесію якой здаўна называюць па-простаму вобразна — «шаптуха».

Госця сённяшняй перадкалядная «Гасцёўні» — Аляксандра Антонаўна Мыцько, ці, як яе завуць у вёсцы, баба Саша. Яна дапамагае людзям словамі, нейкім невядомым, неспасцігным для чалавечага розуму чынам перадаючы гаючую энергію гэтых слоў вадзе са свайго калодзежа...

❑

Праўду людзі кажуць: не загадвай ніколі наперад... Пакуль ехала з мясцовым дзядзькам на пужлівым рыжым коніку з цэнтральнай сядзібы ў Рудню (тую самую партызанскую лясную Рудню, што на Лагойшчыне), прыдумала пачатак да гэтага матэрыялу. Конік даволі шпарка бег па лясной дарозе, снег весела рыпеў пад санямі... «У цемнаватых сенцах хаты пахла сухімі зёлкамі. На парозе мяне сустрэла ласкавай усмешкай згорбленая бабулька ў чорным» (чамусьці здавалася, што абавязкова — у чорным)... Чым не пачатак? Але нездарма кажуць: не загадвай наперад...

«Вунь яе хата, — вывеў мяне з задумення дзядзька. — Тая, ля якой машына: нехта, мабыць, ужо лячыцца прыехаў».

Адчыніўшы дзверы ў сенцы, я зразумела, што першы сказ майго «рамантычнага» пачатку, як кажуць «праляцеў». Сенцы ў хаце былі прасторныя і светлыя, нават не сенцы, а цэлая веранда, з вокнамі, са звычайнай вясковай непрыбранасцю, дзе і рэчы, якім ужо не месца ў хаце, ды шкада выкінуць на вуліцу, і цацкі, пакінутыя пасля лета ўнукамі, і розныя гаспадарчыя прылады, якія могуць спатрэбіцца ў любы момант... Паху зёлак таксама не адчувалася. Зайшоўшы ў хату, тут жа пакіпла з сябе, бо ўбачыла, што ні аб прыветлівай ўсмешцы гаспадыні, ні аб яе чорнай таямнічай вопратцы на прыгорбленых плячах таксама пісаць не давядзецца. Баба Саша была апранута гэтак, як апранаюца ўсе старыя жанчыны ў вёсцы, і трымалася даволі прама для сваіх гадоў. Усмешкі, ды нават увагі, я не дачакалася, бо жанчына была занятая...

Нягледзячы на тое, што было ўсяго 10 гадзін раніцы, у бабы Сашы ўжо былі наведвальнікі. У першым пакоі, які на вёсцы завецца «пярэдняя», сядзелі мужчына з міліцыі, пажылая жанчына і дзяўчынка гадоў дванаццаці. А за фіранкамі, што прыкрывалі ўваход у невялікі пакойчык перад печчу, была маладая настаўніца з Лагойска. Яна скардзілася, што цяжка дыхаць, што гэта, напэўна, нядобрыя людзі ўсё падстроілі.

Баба Саша выйшла ў «пярэднюю» наліла ў бутэльку вады, зноў пайшла ў той пакойчык і пачала загаворваць. Гаварыла хутка, але гучна і разборліва, так што нават мы, седзячы ў суседнім пакоі, маглі чуць простыя беларускія словы, падобныя па рытміцы і танальнасці на дзіўны магічны верш. Словы сапраўды былі простыя і зразумелыя: пра дуб, на якім сядзелі тры анёлы, пра ваўка, які некага напалохаў... Пасля зайшоў мужчына на міліцах, папрасіў загаварыць ваду проста так, на здароўе — і паляліся ўжо новыя словы — пра Багародзіцу, якая некуды ў дарогу збіралася і срэбным поясам падперазалася... Нагружаныя бутэлькамі з вадой, удзячныя «пацыенты» сталі развітвацца. Дзядзька на міліцах пакрабаваў уручыць бабе Сашы некалькі пакамечаных пяцітысячных купюр. «От, што ты мне сунеш гэтыя грошы. Хочаш пакінуць — пакладзі вунь на кніжку», — са злосцю сказала гаспадыня...

— Ехала б, дзіця, і ты з імі ў Лагойск, — параіла бабка мне. — Што я табе тут расскажу? Вунь маладых шмат, пра іх трэба пісаць. А я... Хопіць што ўжо па тэлевізару паказвалі. Хочаш, каб ваду загаварыла — калі ласка, налечу. А гаварыць пра сябе я не хочу. Дый хворая — грып ў мяне...

Пасля, паспачуваўшы мне, што ехала ажно з Мінска («І чаго толькі дзіця ехала?»), баба Саша усё ж згадзілася крыху пагутарыць.

❑

Адкуль ведае гэтыя замовы? «Вядома, навучылі. Не нараджаецца ж чалавек з замовамі. Дзед навучыў». Дзед у Аляксандры Антонаўны таксама лячыў людзей. А ён навучыўся магічным словам у глухой пушчы. Туды яшчэ маладым ездзіў са сваёй арцеллю па лыка. Там і сустрэў старога дзядка, які перадаў яму замовы, не маючы, мабыць, нікога са сваякоў. Дзед жа незадоўга да смерці пераказаў чароўныя словы ўнучцы. Яны ў яго нідзе не былі запісаны, і Сашы ён таксама не дазволіў гэтага рабіць, прыйшлося запамінаць. Некаторыя замовы так і не засталіся ў памяці. А шкада. Бо на кожную хваробу, на кожную бяду патрэбны асобныя словы...

Але словы — яны ўсяго толькі словы. Не кожны зможа выкарыстаць іх гаючую сілу. Замову, можа, канешне, завучыць любы чалавек, а вось дапамагчы ёю і сабе і іншым могуць толькі абраныя. Кім? Магчыма, лёсам, магчыма, нейкай вышэйшай сілай, якая намі ўсімі кіруе... Бывае, гэта сіла так і не падасць чалавеку знак, што ён і ёсць гэты абраны, і гады чыстая выпадковасць(а можа, і не зусім выпадковасць?) дапамагае гэтаму чалавеку раскрыць свае незвычайныя здольнасці. Бы-

ва: і інакш: імення знак адтуль, з невядомай прасторы, падштурхоўвае да спробы дапамагчы людзям...

У 1952 годзе Саша Мыцько, тады яшчэ маладая жанчына, якая толькі што нарадзіла другога сына, пайшоўшы па ваду, убачыла ў сваім калодзежы вобраз Божы. Падумала, што прымроілася, кінулася клікаць суседзяў. Тыя прыбеглі, паглядзелі — сапраўды, нешта на вадзе свеціцца. «Вобраз быў такі, як на іконах малююць», — сцвярджае баба Саша... Пасля нехта, больш дасведчаны ў такіх справах, падказаў: «Гэта табе, Саша, Божы знак, каб лячыла ты вадой з гэтага калодзежа людзей»... А тут яшчэ дзед у хуткім часе замовы перадаў... Спачатку паспрабавала на сыночку: занядужаў хлапчук, спаць перастаў. Зачарпнула вады, пашаптала, дала малому выпіць — дапамагло. Пасля гэтак жа і суседскага малога вылечыла... І пайшло навокал: «Саша сваёй вадой лечыць...» І пачалі ісці людзі. Да нядаўняга часу ішлі тайком, баючыся, каб не «прыхапілі» і іх, і бабку мясцовыя ўлады. Але з апошнімі, як сказала Аляксандра Антонаўна, канфліктаў ніколі не было.. «Што ж тут дрэннага? Я ж людзям дабро раблю». Можа, таму не цікавілася бабкай мясцовае начальства, што Рудня тая сярод лясоў, не вельмі і даедзеш, можа (здаралася і такое), проста талковая ўлада была, разумела, што сапраўды бабка толькі дабро людзям робіць.

Папыталася я ў бабы Сашы, якія яна хваробы лечыць. Вядома ж, ёсць шмат такіх, супраць якіх няма канкрэтных слоў. Але ў дапамозе нікому не адмаўляе. Няма слоў — пашэпча проста на здароўе, ад сурокy (можа, усё ад нядобрых вачэй ці нагавору людскога зрабілася)... «Чаму ж не пашэпчаце сабе ад грыпу?» — натуральна, пацікавілася. «А якая ж ад прастуды замова? Няма такой. Вось ад ветру словы ёсць, як куды ідзеш, каб не працяў, не прастудзіў. Пойдзеш вось — табе пашапчу». — «А на сваякоў замовы дзейнічаюць?» — «А як жа. На ўсіх аднолькава»...

...Нібы ў пацвярджэнне гэтых слоў прыбегла ў хату ўнучка, мясцовая прадаўшчыца. Прыбегла з плачам: рвалі ёй зуб, ды так і не вырвалі, боль страшэнны. Бабка прама на парозе загадала раскрыць рот — і зноў за я пачула замову, але словы ўжо зусім іншыя, ды ўсё такія ж спакойныя і зразумелыя, ішлі рытмічнай плынню, нібы сапраўды закалыхваючы боль...

❑

«Добры дзень, дарагая баба Саша! Паглядзела па тэлевізары перадачу пра вас, і ўспомніла, як вы дапамаглі мне, можна сказаць, выхапілі з рук хваробы. Гэта было даўнавата, аж у 74-м годзе. Я прыязджала тады да вас з Зінай і Лёнем Лапуцькамі. Едучы да вас, яны усё глядзелі на мяне, каб хаця што не здарылася, так мне дрэнна было. А хваробля я на жаўтуху, аслабела зусім, а ва ўсім ха былі вінаваты людзі. Вы тады паглядзелі на ваду і ўсё сказалі. І дапамаглі тады мне вельмі. Не ведаю, ці памятаеце мяне, але дзякуй вам вялікі хачу сказаць. І зноў звярнуцца па дапамогу»... Аляксандра

Антонаўна помніць гэту жанчыну са Смалявіч, як помніць кожнага, хто звяртаўся да яе калі-небудзь са сваёй бядой. А тых, каму яна дапамагала, бывае, таксама ўспамінаюць, прыязджаюць, пішуць пісьмы. Асабліва пасля таго, як завіталі аднойчы летам да бабулі людзі з тэлеапаратурай, а пазней з'явіўся на Беларускім тэлебачанні фільм «Замовы бабы Сашы». Пішуць людзі пра сваю ўдзячнасць. Але больш іншых лістоў — з болем, з бядою. Просяць людзі дапамагчы. «Дзе ж ты ім усім дапаможаш? Яны ж так далёка. Што я магу? Напішы, дзетка, што не паеду я ім дапамагаць. Старая ўжо — 76 як-ніяк. Многія просяць, каб хаця адпісала, як да мяне даехаць. Дзе ж я адпішу? Дый пошты ў Рудні няма». Толькі і можа Аляксандра Антонаўна, што памаліцца за іх, ды яшчэ паплакаць вечарам, прыняўшы на сябе чужы боль. «Як прачытаю, бывае, якое пісьмо — аж сэрца млее і слёзы самі коцяцца. Але чым жа я магу дапамагчы, калі чалавек да мяне прыехаць не можа»...

А пісьмаў ідзе шмат. З усіх куткоў Беларусі, нават з Украіны. У адных — падзяка, у другіх — просьбы дапамагчы, у трэціх — бязглуздзіца накшталт: «Прышліце замову, каб лепш раслі свінні», у чацвёртых — сур'ёзная просьба даслаць замову ад чаго-небудзь. На пісьмы баба Саша не адказвае. А замовы ўжо перадала ў спадчыну старэйшай унучцы...

❑

Баліць душа ад чужой бяды, але і сваіх праблем таксама хапае. Жывуць удваіх з дзедам, трымаюць яшчэ гаспадарку, нават карову. Дзеці і ўнукі паблізу, але не кожны ж дзень яны дапамагаюць. Пенсія невялікая, а трэба ж дзець і ўнукам, і праўнукам на гасцінец. Магла б быць пенсія і большая, і льготы Аляксандра Антонаўна магла б мець, як удзельніца вайны, — бо ж калісь партызанскай сувязной. Але пакуль сабрала патрэбныя дакументы, пакуль... Аб гэтым баба Саша расказвае з іроніяй: «Сабрала я ўсе патрэбныя паперкі, панесла ў райком, кажу: «Я баба ваша, а вы — партыя наша, выдайце мне дакумент, што я ў партызанах была». Яны паглядзелі і кажуць: «Добра. Пакідайце ўсё тут, пасля прыедзеце за пасведчаннем». А праз некалькі месяцаў — ні Саюза, ні партыі, ні райкома, ні маіх дакументаў. Так і засталіся недзе ў Лагойску»...

❑

...Вядома, грашовую праблему можна было б вырашыць. Вызначыць тарыф за сеанс, як гэта зараз прынята... Баба Саша грошай не патрабуе. Але не адмаўляецца ад таго, што людзі дадуць самі. «Хто батон прывязе, едучы з горада, хто цукерак». А некаторыя ідуць з хаты, сказаўшы толькі «дзякуй»... «Я ніколі не наракаю, не патрабую, дапамагаю ўсім, хто прыйдзе»... Баба Саша — гуманіст без выключэнняў, што даволі рэдка для вёскі. Яна не выправіць з хаты без дапамогі нікога, нават таго, аб чыіх нядобрых справах нямала ведае. «Кожнаму трэба дапамагчы. Слова Божае — яно для ўсіх».

На покуце ў хаце вісяць абразы. Кожную замову баба Саша пачынае своеасаблівым дэвізам хрысціян «У імя Айца, Сына і Святога Духа». Ваду, што загаворвае, абавязкова спачатку перахрысціць. Кажуць, усё светлае і добрае — ад Бога. Выходзіць, гаварыць аб чорнай магіі і нячыстай сіле тут зусім не да месца.

❑

...На цэнтральную сядзібу, адкуль ідзе на Лагойск аўтобус, я ішла ўжо пешшу. Сівер біў прама ў твар, ды і ў ногі было не вельмі цёпла. Але дзіва: са сваім не вельмі моцным здароўем, якое звычайна не вытрымлівае такіх выпрабаванняў, я не прастудзілася. Пэўна, сапраўды баба Саша ад ветру замовіла.

Алена ЛЯЎКОВІЧ.

НЛА НАД ГОМЕЛЕМ?

МНОГІЯ жыхары горада над Сожам дваццаць восьмага і дваццаць дзевятага снежня назіралі незвычайную з'яву, растлумачыць якую пакуль што самі не могуць. Наш карэспандэнт гутарыць з некаторымі відавочцамі яе.

Сяргей ПАНЬКОЎ, аператыўны дзяжурны Савецкага райаддзела ўнутраных спраў:

— Вадзіцель-міліцыянер першага ўчастка міліцыі грамадскай бяспекі Сяргей Атрошчанка дваццаць восьмага снежня каля дванаццаці гадзін ночы вяртаўся дадому. І раптам спыніўся ад нечаканасці: з цёмнага неба з вялікай вышыні строга перпендыкулярна ўніз праразаліся тры слупы святла, два з якіх былі побач, а трэці — на больш аддалегласці ад іх. Сяргей пастаяў, паглядзеў на слупы і пайшоў дадому. Калі ён расказваў нам аб гэтым, мы асабліва ўвагі на гэты факт не звярнулі: маўляў, ці мала што можа здацца чалавеку? Але вось 29 снежня, усхваляваны, ён зайшоў у дзяжурную часць райаддзела і запрасіў нас на вуліцу. Мы выйшлі, і ў паўночна-заходнім напрамку ўбачылі два слупы святла, якія спадалі з неба і знаходзіліся нібы ў тумане. Яны таксама былі побач. Трэці ж слуп зацяжкваўся, калі змянілі месца назірання, бо перашкаджаў будынак дома.

Мы пазванілі ў абласное ўпраўленне ўнутраных спраў і нам далі камеру сфатаграфаваць тыя слупы. Эксперт Васіль Сарокін зрабіў шэсць здымкаў, і калі праявіў плёнку, на здымках атрымаліся нейкія размытыя плямы.

Іван ГРАМАДЦОЎ, начальнік аддзела кадраў абласнога ўпраўлення ўнутраных спраў палкоўнік міліцыі:

— Тэлефонны званок з Савецкага райаддзела да нас паступіў а сёмай гадзіне вечара. Я і некаторыя іншыя супрацоўнікі выключылі ў кабінетах святло і пачалі ўглядацца ў тым напрамку, куды нам указалі. І адразу ўбачылі два слупы святла фіялетава-блакітнага колеру, якія звісалі з вялікай вышыні, адзін з іх быў менш выразны. Трэцяга слупа мы не бачылі. Пэўна, з-за таго, што назіранне вялі з трэцяга паверха, а ва ўказаным напрамку ўзвышаліся шматлікія будынкі. Так працягвалася ледзь не паўгадзіны.

Марыя Пятроўна (сваё прозвішча жанчына, якая пазваніла ў карпункт, на жаль, не назвала):

— Я з унукам выгульвала сабаку каля дзевятнаццаці гадзін у пятніцу. І ў раёне праспекта Касманаўтаў убачыла тры слупы святла, на якія мне паказаў унук. Яны былі яркія і доўга не знікалі. Я спачатку падумала, што гэта пражэктар будоўлі. Але потым успомніла, што ніякіх будоўляў у тых месцах няма. Ды і былі тыя слупы перпендыкулярныя і звісалі з неба да тая ўжо вялікай вышыні. Мне стала неяк не па сабе, страшнавата, і я пайшла дадому, хаця ўнук і ўпіраўся.

Вось гамяльчане і думаюць зараз, што гэта было. Некаторыя з іх мяркуюць так: анамалія звязана з іншапланецянамі, якія такім чынам павіншавалі чарнобыльцаў з Новым годам. А што, усё можа быць...

Уладзімір ПЕРНІКАЎ.

БЕЛАРУСКАЯ АРМІЯ — КРОЎН

Міністр абароны Беларусі генерал-лейтэнант Леанід Сямёнавіч Мальцаў прайшоў усе прыступкі армейскай службовай лесвіцы (ад курсанта Сувораўскага вучылішча да кіраўніка міністэрства), таму дасканала ведае праблемы беларускага войска. Гэта пацвердзіла і «прамая лінія», якую ён правёў у рэдакцыі з чытачамі «Звязды».

Пытанняў было столькі, што замест адведзенай гадзіны яна доўжылася больш за дзве. Мяркую,што Леанід Сямёнавіч у чарговы раз прадэманстраваў жыхарам рэспублікі высокі прафесіяналізм, шчырасць і адкрытасць, свае гарачае імкненне зрабіць нашу армію моцнай і надзейнай.

Ніводнае пытанне, зададзенае па тэлефоне ці дасланае па пошце, не засталося без увагі.

АДСЛУЖУ ЯК ТРЭБА, І ВЯРНУСЯ, МАМА!

— Мнагадзетная сям'я Сурыкавых. Мужа няма. Хацелася б, каб сын паступіў у Мінскае сувораўскае вучылішча. Ці праўда, што там вучацца толькі дзеці тых, хто можа ўладкавацца туды «па блату»?

— Скажу адразу, што гэтам зусім не так. Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Мінскаму сувораўскаму вучылішчу нададзены статус дзяржаўнай сярэдне-спецыяльнай навучальнай установы з ваенна-прафесіянальным накірункам навучання і выхавання. Правам пазаконкурснага паступлення карыстаюцца дзеці ваеннаслужачых, асоб каманднага і радавога саставу Міністэрства ўнутраных спраў, загінуўшых, памёршых, прапаўшых без вестак ці стаўшых інвалідамі пры выкананні абавязкаў службы. Пераважнае права паступлення маюць таксама дзеці-сіроты, якія засталіся без бацькоў ці без аднаго з іх, і дзеці з мнагадзетных малазабяспечаных сем'яў.

Пры наборы нямала зроблена ўжо сёлета. Так, у 5 разоў узрасла колькасць навучэнцаў з мнагадзетных сем'яў, у 2 разы павялічылася колькасць дзяцей, якія выхоўваліся без аднаго з бацькоў. Згодна з указам Прэзідэнта Мінскае сувораўскае вучылішча ў 1998 годзе пераводзіцца на шасцігадовы тэрмін навучання. У 1996 годзе будзе ажыццёўлены набор у сёмы і восьмы класы. Так што няхай сын паступае.

— Леанід Сямёнавіч, паблізу ад месца пражывання размешчана вайсковая часць. Але нашага сына адправілі служыць у Мар'іну Горку ў брыгаду спецыяльнага назначэння. А як жа тады тэрытарыяльны прынцып камплектавання?

— Так, мы перайшлі на тэрытарыяльны прынцып камплектавання войскаў і імкнёмся, каб прызыўнікі служылі, па магчымасці, бліжэй да дому. Што ж датычыцца вайсковай часці ў Мар'інай Горцы, дык туды накіроўваем юнакоў з усёй Беларусі. Гэта асобная часць, служба ў ёй патрабуе моцнага здароўя і высокіх фізічных якасцей. Думаю, што ў гэтым плане вашаму сыну пашанцавала. Тут умовы службы асаблівыя. Салдаты і сяржанты праходзяць сапраўдную школу: авалодваюць прыёмамі рукапашнага бою, скачуць з парашутам, робяць маршкідкі на вялікія адлегласці і г.д. Усё гэта спатрэбіцца ў жыцці, асабліва пры выбары будучай спецыяльнасці ці работы. Так што не хвалюйцеся. Наадварот, у Міністэрства абароны паступае шмат просьбаў аб тым, каб сыноў накіроўвалі менавіта ў гэтую часць.

— Хутка сын пойдзе служыць, хоча ў дэсантныя войскі. У Расіі павялічылі тэрмін службы да 2 гадоў. Што, і ў нас таксама такое прадбачыцца? (Маці Ніна Іванаўна, г. Мазыр.)

— У нас тэрмін службы не павялічыцца. Наадварот. У Міністэрстве абароны прапрацоўваецца пытанне, каб тэрмін службы зменшыць. Канешне, усё неабходна ўзважыць, пралічыць, потым вырашыць пытанне ў заканадаўчым парадку.

Калі сын хоча быць дэсантнікам, дык у ваенкамаце па месцы прапіскі ён павінен заявіць аб сваім жаданні. Праверац, ці падыходзіць па здароўю і іншых крытэрыях служыць у спецназе ці ў мабільных сілах. Калі «так», дык праблем не будзе.

— Нядаўна сына, Андрэя Мазунова, прызвалі ў армію. Але цяпер ён не служыць, звольнены па хваробе. Навошта тады прызывалі?

— Вядома, што прызыў у армію ажыццяўляюць гарадскія (раённыя) прызыўныя камісіі пад кіраўніцтвам аднаго з намеснікаў старшыні выканаўчага камітэта. На жаль, здараецца, што на месцах урачы недастаткова прынцыпова падыходзяць да гэтай важнай справы. Таму ўжо ў арміі па кожнаму канкрэтнаму выпадку рашэнне прымае Цэнтральная ваенна-ўрачэбная камісія. Хворыя арміі не патрэбны. Міністэрства абароны сёння ставіць пытанне так, каб служылі ў арміі толькі годныя па стану здароўя. Калі ў вас ці ў некага яшчэ ёсць пытанні на гэтую тэму, або лічыце, што сын хворы, а камісія прызвала, дык трэба звярнуцца ў Цэнтральную ваенна-ўрачэбную камісію.

— Хутка сыну ісці ў армію. Пужаюць, што дрэнна кормяць, салдатам не хапае прадуктаў харчавання. Але я недзе чытала, што нормы харчавання добрыя. Нядаўна сусед звольніўся з арміі, выглядае вельмі добра. Нават паправіўся. Дык каму ж верыць?

— Згодна з пастановай Кабінета Міністраў № 128, загадам міністра фінансаў № 29 і, нарэшце, загадам міністра абароны, у арміі ўведзены новыя нормы забеспячэння харчаваннем, вызначаны цяперашні кошт пайкоў і сярэднерознічныя цэны прадуктаў харчавання.

Зараз штодзённа салдат тэрміновай службы будзе ўжываць: хлеба (жытняга і пшанічнага) — 765 грамаў, круп — 120, макаронных вырабаў — 40, мяса — 200, рыбы — 120 грамаў, алею — 20, масла — 30, малака — 100 грамаў, яек — 4 штукі (у тыдзень), агародніны і бульбы — 900 грамаў, сокаў пладова-ягадных — 50 грамаў. Прадугледжана і многае іншае, уключаючы спецыі, полівітамінны прэпарат «гексавіт» у веснавыя месяцы.

Як бачыце, неблагія яшчэ справы з харчаваннем у арміі. Чарпак у салдацкай каструлі з кашай будзе стаяць па стойцы «смірна». Так што дарэмна некаторыя салдацкія маці трывожацца.

— Паважаны таварыш міністр абароны, жыву ў Чэрвені. Мой сын пасля заканчэння сярэдняй школы сёлета паступіў у політэхнічную акадэмію. Ці будзе ў яго ваенная кафедра? Калі не, дык калі і як ён будзе праходзіць тэрміновую службу? З павагай Красікава Галіна Міхайлаўна.

— У Беларускай політэхнічнай акадэміі ёсць і будзе ваенная кафедра. Ваш сын можа быць прыцягнуты да навучання на ваеннай кафедры на конкурснай аснове, у залежнасці ад паспяховасці і стану здароўя. Гэтае пытанне вырашае дэкан факультэта. У гэтым выпадку ваш сын, Галіна Міхайлаўна, атрымлівае званне лейтэнанта запасу. Ён можа быць прызваны для праходжання службы на 2 гады ў якасці афіцэра, калі ў гэтым будзе неабходнасць.

Калі ваш сын не будзе прыцягнуты да ваеннай падрыхтоўкі, па дзеючаму на сённяшні дзень закону ён будзе праходзіць тэрміновую службу ў якасці малодшага спецыяліста тэрмінам 12 месяцаў.

— Ці можна ваеннаслужачым тэрміновай службы, якія праслужылі 6 месяцаў, паступаць на кантрактную службу? Калі так, дык чаму гэта немагчыма ў 120-й мотастралковай дывізіі?

— Можна. Палажэнне аб праходжанні ваеннай службы па кантракту ва Узброеных Сілах Рэспублікі Беларусь уведзена ў дзеянне загадам міністра абароны Рэспублікі Беларусь № 159 у 1994 годзе. Пунктам 4 гэтага палажэння вызначана, што на ваенную службу па кантракту на пасады салдат, сяржантаў і старшын могуць добраахвотна паступаць і быць прыняты грамадзяне Рэспублікі Беларусь з ліку веннаслужачых тэрміновай службы, якія праслужылі па прызыву не менш як 6 месяцаў. Камандзір сам прымае рашэнне па канкрэтных кандыдатурах.

Чаму не бяруць у 120-й — трэба разабрацца. Напэўна, недастаткова яшчэ вывучылі. Гэта справа тых камандзіраў, у падначаленні якіх вы будзеце служыць па кантракту.

— Прабачце, турбуе вас Васіль Кайданаў. Ідзе прызыў у армію. Бачна па нашых дзецях, якія яны сталі слабыя. Прычын гэтаму, зразумела, шмат. Колькі, на думку медыкаў, прызнаецца непрыгоднымі да службы хлопцаў?

— Мяне, як міністра абароны, турбуе пастаяннае зніжэнне якаснай характарыстыкі паступаючага ў армію папаўнення. З 55.269 чалавек веснавога прызыву 1995 года прызыўнымі камісіямі прызнаны непрыгоднымі да праходжання службы ў мірны час (перададзены ў запас) — 9671 чалавек (17,5 працэнта), прадастаўлена адтэрміноўка па стану здароўя на тэрмін ад 6 месяцаў да аднаго года — 2627 чалавекам (4,7 працэнта). У 1995 годзе 221 ваеннаслужачы тэрміновай службы звольнены ў першыя тры месяцы пасля прызыву па прычыне захворвання, не звязанага з праходжаннем службы.

— Мой сын прызываецца ў армію. Але ж ён хворы і наўрад ці зможа служыць. *(Р. Пырх, г. Гомель.)*

— Хворыя арміі сапраўды не патрэбны. Але ж рашэнне аб прызыве прымае не міністэрства абароны і нават не ваенкамат. Для гэтага ствараюцца раённыя і гарадскія прызыўныя камісіі, у састаў якіх уваходзяць вопытныя ўрачы. А ўзначальвае камісію намеснік старшыні выканаўчага камітэта раёна альбо горада. Вышэйшай інстанцыяй у дадзеным выпаду з'яўляецца абласная прызыўная камісія. Таму трэба звярнуцца да старшыні прызыўной камісіі для вырашэння вашага пытання.

— Гэта міністр абароны?

— Так.

— Добры дзень, Леанід Сямёнавіч. Звоніць Аляксандр Зубараў з Крычаўскага раёна. Як вядома, цяжка зараз у школах, асабліва ў сельскіх: маладыя настаўнікі не едуць у глыбінку. Але нават калі з'яўляецца там малады педагог, яго хутка забіраюць на службу, пасля чаго ён не вяртаецца ў гэтую школу. Калі мы думаем пра будучыню, можа не трэба прызываць вясковых настаўнікаў?

— Як я ўжо казаў, у адпаведнасці з Законам аб усеагульным воінскім абавязку і воінскай службе (артыкул 13) прызыў праводзіць гарадскі ці раённы выканаўчы камітэт, якім ствараюцца дапрызыўныя камісіі. Вось яны і вырашаюць, прызываць ці не прызываць.

— Але ў законе канкрэтна не ўказана: ці ёсць выключэнне для сельскіх настаўнікаў.

— Камісія павінна вывучыць абстаноўку на месцы, па кожнаму канкрэтнаму выпадку прыняць разумнае рашэнне. Міністэрства абароны ніякіх каманд камісіям не мае права даваць. Мы не маем таксама права змяняць закон, гэта прэрагатыва Вярхоўнага Савета.

— Малады настаўнік загружаны на дзве стаўкі, таму што ў школе працуць адны пенсіянеры. На які тэрмін можа быць адтэрміноўка: пакуль новы чалавек не прыедзе ў школу, ці наогул, магчыма, не будзе яго прадмет выкладацца?

— Гэта права камісіі. Усе, каму неабходна, павінны з'явіцца ў прызыўныя камісіі. Яна вывучае сітуацыю па кожнаму хлопцу асобна. Калі ёсць важкія прычыны, дае адтэрміноўку да наступнага прызыву. Калі абставіны не змяніліся, працягвае адтэрміноўку. І так да 27 гадоў. Калі прызыўніку спаўняецца дваццаць сем гадоў, у адпаведнасці з законам ён залічваецца ў запас і прызывацца на тэрміновую службу не будзе.

НЕАБХОДНА АБ'ЯДНАЦЬ НАМАГАННІ ЎСІХ КРАІН

— Вас турбуе Аляксандр Адамавіч Шаршун з Лагойскага раёна. Справа вось у чым. Мой сын старшы лейтэнант, праходзіць службу ў адной з часцей Расіі, якая дыслацыравалася на тэрыторыі Беларусі. Ён даўно хоча вярнуцца назад, служыць у сваім войску, але, як аказалася, гэта практычна немагчыма. Яго звальняюць толькі па дыскрэдытацыі, да таго ж увесь час вучобы і службы ў стаж не залічваецца. Можа прапрацоўвалася гэта пытанне ў час візіту міністра абароны Расіі?

— Сапраўды, вы дакладна расказалі пра сітуацыю, якая склалася вакол гэтага пытання. Было так: афіцэр, які падпісаў кантракт у Расіі ці ў Беларусі, не мае права да заканчэння яго тэрміну пераводзіцца, трэба было абавязкова звольніцца. Я хацеў бы перасцерагчы вас ад аднаго: ні ў якім разе вашаму сыну нельга звальняцца па дыскрэдытацыі. У адпаведнасці з Палажэннем аб праходжанні службы афіцэрскім саставам, калі афіцэр звольнены па гэтых матывах, ён адрэзаў сабе шлях назад ва Узброеныя Сілы рэспублікі, у пагранічныя войскі і г.д. Зразумейце нас правільна, мы не можам такіх прымаць у наша войска.

У ходзе візіту міністра абароны Расіі гэтыя праблемы былі вырашаны: падпісана пагадненне, якое прадугледжвае, што пасля заканчэння тэрміну кантракта ваеннаслужачыя, у тым ліку і афіцэры, якія праходзілі службу ў Расіі і ў Беларусі, пры жаданні могуць напісаць рапарт па камандзе і бесперашкодна перавесціся служыць на радзіму.

Таму, Аляксандр Адамавіч, вашаму сыну трэба дачакацца заканчэння тэрміну кантракта, а тады напісаць рапарт на перавод і ён будзе задаволены. Дамова аб гэтым з Расіяй дасягнута.

— Добры дзень. Іванцоў Георгій Фёдаравіч, інжынер-будаўнік з Мінска. У мяне такое пытанне. Я часта бываю ў камандзіроўках і больш-менш ведаю становішча ваенных гарадкоў, якія пакінулі часці Расіі, напрыклад, у раёне Бабруйска, на Клічаўшчыне.

— Многа такіх.

— Так. У тым жа Клічаўскім раёне быў вялікі палігон, дзе шмат засталося снарадаў... Быў Грачоў. Ці ставілася пытанне, хто будзе ачышчаць гэтыя месцы, хто будзе аплачваць работу?

— Так, несумненна, пра размініраванне, а таксама ліквідацыю экалагічнага забруджвання сур'ёзная размова была. У выніку створана пагаджальная камісія, якая пачала работу з 25 снежня. Яна будзе займацца вызначэннем сумы экалагічнага ўрону. З нашага боку мы ўжо нават распрацавалі методыку. Але трэба дамовіцца і з расійскім бокам: калі ўрон нанесены расійскімі войскамі, тады за гэта трэба плаціць ці залічыць гэта ў кошт пагашэння доўгу рэспублікі. Тут ёсць розныя варыянты. У час візіту дасягнута дамоўленасць, што плаціць трэба. У якой ступені — будзе вызначаць камісія.

— Галоўнае, каб расійскі бок пагадзіўся з нашай методыкай.

— Згодзен з вамі, гэта пытанне важнае, але трэба выслухаць і другі бок. Я павінен супакоіць вас: разуменне ў гэтым дасягнута. Думаю, мы знойдзем агульную мову і вырашым усе пытанні.

— Леанід Сямёнавіч, а як будуць выкарыстоўвацца ваенныя гарадкі? Там шмат пабудоў цудоўных, якія, шкада, цяпер расцягваюцца...

— Гэта вельмі складаная праблема, якая тычыцца не толькі Міністэрства абароны. Вы разумееце, для таго, каб задзейнічаць гэтыя гарадкі, трэба разгортваць нейкую вытворчасць, магчыма, здаваць іх у арэнду і г.д. — а гэта ўжо функцыі дзяржавы. Мы ж, са свайго боку, бяром іх на захоўванне. Але час ідзе, і нават новы будынак без догляду прыйдзе ў непрыгоднасць. Таму вырашэнне праблемы ў адным: трэба знайсці гаспадара для гэтых гарадкоў.

— Як я разумею, гэта пытанне ўжо Кабінета Міністраў.

— Так, калі вы ўважліва слухалі Прэзідэнта на сустрэчы з прадстаўнікамі выканаўчай улады, Аляксандр Рыгоравіч узняў гэта пытанне і падкрэсліў, што гэта праблема дзяржаўная і яна павінна вырашацца дзяржавай. Міністэрства абароны павінна максімальна захоўваць гэтыя аб'екты, што мы і імкнёмся рабіць.

Згодзен з вамі, шмат недахопаў у гэтым плане ёсць, але я спадзяюся, што пасля выступлення Прэзідэнта па гэтаму пытанню зрухі будуць. Дарэчы, рэакцыя ўжо ёсць. Пасля нарады Кабінет Міністраў выдаў распараджэнне, па якому некалькі гарадкоў перададзены іх гаспадарам. Як будзе далей вырашацца пытанне, будзе залежаць ад усіх нас. Мы ж усё будзем рабіць, каб яны працавалі на карысць нашага народа.

— Звоніць вам Уладзімір Майсовіч з Гродна. У час візіту Грачова канстатавалася, што вывад расійскіх войскаў стратэгічнага назначэння будзе завершаны да канца будучага года. Леанід Сямёнавіч, мяне насцярожылі словы Грачова аб тым, што кампенсаваць урон ад знаходжання расійскіх войскаў на беларускай зямлі ён не збіраецца. І што азначаюць яго словы: «Я ж не патрабую з вас за тое, што мы пабудавалі вам ваенныя гарадкі». Неабходна яшчэ разабрацца, хто пабудаваў іх...

— Вашы апасенні дарэмныя. Усе спрэчныя пытанні, звязаныя з вывадам расійскіх войскаў, неаднаразова разглядаліся як на пасяджэннях Дзяржаўнай камісіі па вырашэнню далейшага выкарыс
так і на сумесных пасяджэннях
шанай камісіі. У час візіту мініс
ва адпаведнымі ўпраўленнямі
дамстваў падпісаны шэраг пр
з якімі расійскі бок кампенсуе
мі Беларусі ваеннай тэхнікі і м
ярдаў беларускіх рублёў.

У асобны блок выдзелены
тывацыі тэрыторый ваенных га
На гэтыя мерапрыемствы неаб
даў беларускіх рублёў. Міжвед
ў тэрмін да 15 студзеня 1996 г
прапановы і перадаць іх ва ўр

Што датычыцца будаўніцтв
бароны Расіі беларускія ваенн
жылыя дамы ў Баранавічах і З
склала 1,9 мільярда расійскіх
вязаўся разлічыцца цалкам, на
цэнтаў доўгу ўжо пагашана. А
водзімых з Заходняй групы вой
ліся на нямецкія грошы па дага
і ФРГ.

Так што гаварыць пра тое,
лічваецца, няма ніякіх падстаў
ла, няпросты, але спрэчныя п

ПРАБЛ… ПРАБЛЕ…

**— Я «афганец», палкоўні
грай. У мінулым годзе звяр
ваенкамат з просьбай зам
афганскае на пасведчанне
чальнік аддзела паказаў да
пісам, які прадпісвае часо
ніць. Я хацеў бы атрымаць
пытанню, і калі можна атры**

— Зразумела. Тлумачу. Пр
Калі прымалі Закон аб ветэра
ўсе сто працэнтаў не прыраў
Афганістане, да ўдзельнікаў ва
абмен, але калі прыйшло тлум
та, зразумелі, што дзейнічаем
віць гэту недарэчнасць, Мініст
ў Вярхоўны Савет з заканадаўча
прыраўнаваць вас не толькі да
перагледзець пералік ільгот. Н
браны — спадзяюся, ён выраш
ля гэтага будзе аднаўлена вы
будзеце карыстацца льготамі

**— Турбуе вас афіцэр запа
Пружан. Служыў у ракетных
назначэння на тэрыторыі
Звольніўся з Узброеных Сіл
Да службы закончыў тэхні
стытута. Пры маім звальне
доў праводзіўся па законах
Сілах Беларусі падлік іншы.
шу растлумачыць, ці змогу
падлік выслугі гадоў у адпа
законам.**

— Васіль Іванавіч, вы зволь
верасні 1992 года, г. зн. да мо
вы Савета Міністраў Рэспублі
ліпеня 1993 года «Аб парадку
назначэння і выплаты пенсій і
рускі парадак налічэння выслу
сюджваецца.

Я думаю, што ў далейшым
канаўчая ўлада перагледзіць г

**— Таварыш міністр, хаце
права звольніцца з радоў
па ўласнаму жаданню, калі
ецца?** *(Ю. Мядзведзь, Полацк*

— У пунктах 59.1 — 60.2 Па
ваеннай службы афіцэрскім сас
публікі Беларусь (зацверджана
ністраў Рэспублікі Беларусь ад
614) дадзены вычарпальны пер
цэры могуць быць звольнены
падставы звальнення як «па ў
тым пераліку няма. Разам з ты
ня прадугледжана магчымасць
сямейнаму становішчу і іншых
джаюць выкананню абавязкаў
просьбе афіцэра.

**— Леанід Сямёнавіч, зво
Уздзенскага раёна, вёска М
ганістане, звольнены па с
снежня 1992 г. Ці захаваў пр
платнага жылля?**

— У адпаведнасці з пунктам
Міністраў Рэспублікі Беларусь
рэдакцыі пастановы Кабінета
ларусь ад 16.05.1994 г. № 3
ваеннай службы ў запас ці адс
года і прынятыя на ўлік у якас
ляпшэнні жыллёвых умоў выка
таў народных дэпутатаў забяспе
шляхам пакупкі ці будаўніцтва і
моў (кватэр) і кватэр у дамах
банкаўскіх крэдытаў, прадаста
ўмовах, прадугледжаных гэтай
ністраў.

**— Колькі зараз служыць у
Колькі кватэр сёлета прадас
чым?** *(Ігар Шчасны.)*

— Ва Узброеных Сілах на да
кватэрных. У 1995 годзе ваенн
ны 923 кватэры. Планавалася
бягучым годзе 18 жылых дамоў
на 80 месцаў, агульнай плошча

З-за нехваткі фінансавання
давана і ўведзена ў эксплуата
моў (686 кватэр), інтэрнат на 8

ЎНАЯ ЧАСЦІНКА ГРАМАДСТВА

ікарыстання ваенных гарадкоў,
кэннях беларуска-расійскай зме-
гу міністра абароны Расіі Грачо-
еннямі і службамі ваенных ве-
раг пратаколаў, у адпаведнасці
енсуе нанесены ўрон пастаўка-
нікі і маёмасці на суму 5 міль-
ў.
елены пытанні экалогіі і рэкуль-
нных гарадкоў расійскіх войскаў.
ы неабходна каля 3.800 мільяр-
Міжведамасныя рабочыя групы
1996 года павінны выпрацаваць
к ва ўрады краін.
аўніцтва жылля. Па заказу міна-
ваенныя будаўнікі ўзводзілі два
чах і Зябраўцы, запазычанасць
сійскіх рублёў. Расійскі бок аба-
кам, на сённяшні дзень 40 пра-
ана. А гарадкі для войскаў, вы-
упы войскаў, як вядома, будава-
па дагавору паміж былым СССР

а тое, што Расія з намі не раз-
адстаў. Працэс гэты, зразуме-
нныя пытанні вырашаюцца.

БЛЕМЫ,
БЛЕМЫ...

**лкоўнік запасу Уладзімір За-
е звярнуўся ў Рэспубліканскі
й замяніць мне пасведчанне
чанне ўдзельніка вайны. На-
заў дакумент за вашым под-
часова гэту работу прыпы-
ымаць тлумачэнне па гэтаму
а атрымаць пасведчанне?**
чу. Праблема ў заканадаўстве.
ветэранах, у пераліку льгот на
рыраўнавалі тых, хто служыў у
нікаў вайны. Так, мы пачалі такі
о тлумачэнне Вярхоўнага Саве-
нічаем не па закону. Каб выпра-
Міністэрства абароны выйшла
надаўчай ініцыятывай: неабходна
лькі да ўдзельнікаў вайны, але і
ьгот. Новы парламент цяпер вы-
вырашыць гэту праблему. Пас-
ена выдача пасведчанняў і вы
готамі як удзельнік вайны.
**р запасу Васіль Вайтуховіч з
кетных войсках стратэгічнага
торыі Пружанскага раёна.
ых Сіл у верасні 1992 года.
тэхнікум і чатыры курсы ін-
вальненні падлік выслугі га-
конах СССР, а ва Узброеных
іншы. Леанід Сямёнавіч, пра-
змогуць перагледзець мой
у адпаведнасці з беларускімі**

ы звольніліся з Узброеных Сіл у
да моманту прыняцця пастано-
эспублікі Беларусь № 432 ад 5
арадку налічэння выслугі гадоў,
енсій і дапамог...», а таму бела-
выслугі гадоў на вас не распаў-

ейшым наша заканадаўчая і вы-
дзіць гэты дакумент.

**, хацелася б ведаць, ці мае
радоў Узброеных Сіл афіцэр
, калі яго пасада не скарача-**
Полацк.)
60.2 Палажэння аб праходжанні
кім саставам Узброеных Сіл Рэс-
рджана пастановай Савета Мі-
русь ад 10 верасня 1993 года №
ьны пералік падстаў, па якіх афі-
ьнены з ваеннай службы. Такой
к «па ўласнаму жаданню» у гэ-
ам з тым пунктам 59.7 Палажэн-
ымасць звальнення афіцэра па
іншых абставінах, што перашка-
авязкаў ваеннай службы, — па

**іч, звоніць Уладзімір Козіч з
ёска Магільнае. Ваяваў у Аф-
па скарачэнню штатаў 19
ваў права на атрыманне бяс-**

пунктам 1.4 пастановы Кабінета
ларусь ад 15 красавіка 1993 г. у
бінета Міністраў Рэспублікі Бе-
г. № 341 асобы, звольненыя з
с ці адстаўку пасля снежня 1992
у якасці маючых патрэбу ў па-
оў выканкомамі мясцовых Саве-
забяспечваюцца жылой плошчай
ніцтва індывідуальных жылых да-
дамах ЖБК за кошт ільготных
радастаўляемых у парадку і на
х гэтай пастановай Кабінета Мі-

**жыць у войску бескватэрных?
прадастаўлена ваеннаслужа-**

х на дадзены момант 9500 бес-
е ваеннаслужачым прадастаўле-
залася ўвесці ў эксплуатацыю ў
х дамоў (1529 кватэр) і інтэрнат
плошчай 96.505 кв. м.
авання на сённяшні дзень пабу-
сплуатацыю толькі 9 жылых да-
нат на 80 месцаў і атрыманы 22

кватэры ад выканкомаў за кошт долевага ўдзелу. Агульная плошча пабудаванага жылля складае 42.995 кв. м. Як бачым, Ігар, недастатковае будаўніцтва жылля звязана з адсутнасцю пэўнай колькасці фінансавых сродкаў. Але мы шукаем магчымасці гэтае балючае пытанне вырашыць як мага хутчэй.

— Афіцэр запасу Вадзім Аляксеевіч Кушнір са Слуцка. Я звольніўся ў лютым 1995 года з расійскай арміі. З гэтага моманту не магу атрымаць грамадзянства Рэспублікі Беларусь, хоць звяртаўся ў розныя інстанцыі. Прашу растлумачыць, як мне атрымаць маё законнае грамадзянства. Прызываўся ў ваеннае вучылішча са Слуцка і цяпер тут жыву ў бацькоў.

— У адпаведнасці з артыкулам 17 Закона Рэспублікі Беларусь «Аб грамадзянстве Рэспублікі Беларусь» вы, калі пастаянна раней жылі на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, але выехалі за яе межы да ўвядзення ў дзеянне гэтага закона (12 лістапада 1991 года), маеце права на набыццё грамадзянства ў парадку рэгістрацыі.

Прадастаўленне грамадзянства ў парадку рэгістрацыі ўваходзіць у кампетэнцыю Міністэрства ўнутраных спраў Рэспублікі Беларусь (пункт 3 Палажэння аб парадку разгляду пытанняў, звязаных з грамадзянствам Рэспублікі Беларусь, зацверджанага Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 17 лістапада 1994 года № 209). З заявай аб прадастаўленні грамадзянства вам варта звярнуцца ў органы ўнутраных спраў па месцы пастаяннага жыхарства да выезду за межы Рэспублікі Беларусь.

— Леанід Сямёнавіч, добры дзень. Звоніць Іван Цімафеевіч Скімянок. Хацеў бы задаць пытанне, але спачатку скажу дзякуй за той клопат, які праяўляеце вы пра нашых дзяцей. Сын служыў на Сахаліне. Пасля развалу Саюза хацеў вярнуцца дамоў. Не адпусцілі. Пасля яго патрабавання звольнілі па дыскрэдытацыі. Як яму дапамагчы вярнуцца ва Узброеныя Сілы Беларусі?

— Ой, Леанід Цімафеевіч, гэта вельмі складана і не ў маіх сілах. У адпаведнасці з Палажэннем аб праходжанні службы мы можам паўторна прызываць афіцэраў ва ўзросце да 40 гадоў (уладай міністра абароны), старэй за 40 гадоў — уладай Прэзідэнта, але тых, хто быў звольнены па сямейных абставінах, па скарачэнню штатаў. Тых жа, хто звольнены па дыскрэдытацыі, па службовай неадпаведнасці, мы ўвогуле не маем права прызываць.

— Зразумеў. Тым не менш гэта ж несправядліва. Ці можна будзе дакументальна разабрацца?

— Безумоўна, сітуацыя паказвае, што не ўсе афіцэры звальняліся па гэтых непрыстойных артыкулах. Так здарылася. Думаю, мы падпрацуем гэтыя дакументы на працягу аднаго-двух гадоў. Усё гэта павінна прайсці праз экспертызы, заканадаўчыя органы. Гарантыі даць не магу, але мы ініцыіруем гэта пытанне, паспрабуем знайсці выйсце.

— На сям'ю з чатырох чалавек я атрымаў кватэру плошчай 24 кв. м і ўчастак пад будаўніцтва дома. Але ў выдзяленні пазыкі мне адмовілі і ў ваенкамаце, і ў банку. Спасылаюцца на тое, што пазыкі выдаюцца толькі працуючым у арміі. (З павагай Яроменка Генадзь Фёдаравіч, падпалкоўнік у адстаўцы, Барань Віцебскай вобласці.)

— У адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам прадастаўленне жылых памяшканняў (у тым ліку і ў парадку паляпшэнян жыллёвых умоў) асобам, якія не маюць працоўных адносінаў з ваенным ведамствам, забараняецца. А на сённяшні дзень кіраўніцтвам для нас з'яўляецца Палажэнне аб парадку забеспячэння жылой плошчай ва Узброеных Сілах, аб'яўленае загадам міністра абароны № 285 ад 1975 года.

У той жа час вы, Генадзь Фёдаравіч, сапраўды маеце патрэбу ў паляпшэнні жыллёвых умоў, таму што забяспечанасць вашай сям'і (4 чалавекі) жылой плошчай складае менш як 7,1 кв. м на аднаго чалавека. Але вырашаць сваё кватэрнае пытанне вы павінны па лініі мясцовых Саветаў дэпутатаў.

Што датычыцца атрымання пазыкі на будаўніцтва дома, дык яна прадастаўляецца на ўмовах і ў парадку, вызначаных пастановамі Кабінета Міністраў Беларусі, за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту, а не Міністэрства абароны.

— Мой муж, прапаршчык І. Добаш, з 12 верасня па 13 лістапада 1987 года ўдзельнічаў у ліквідацыі вынікаў аварыі на АЭС у 30-кіламетровай зоне г. Чарнобыля. Па закону льгот шмат, а вось на справе ніякіх. (Добаш Тамара Рыгораўна, г. Віцебск.)

— У адпаведнасці з Законам Рэспублікі Беларусь «Аб сацыяльнай абароне грамадзян, пацярпеўшых ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС» ваш муж мае права на льготы, прадугледжаныя артыкулам 19 гэтага Закона, у тым ліку на:

— бясплатнае набыццё лякарстваў па рацэптах урачоў;

— першачарговае штогадовае забеспячэнне па месцы службы пуцёўкамі для аздараўлення ў санаторыі пры наяўнасці медыцынскіх паказанняў, а ў выпадку немагчымасці прадастаўлення пуцёўкі — на атрыманне грашовай кампенсацыі ў памеры сярэдняга кошту;

— вызваленне ад уплаты падаходнага падатку і шэраг іншых льгот.

Акрамя таго, ваеннаслужачыя, што знаходзяцца на службе, штогод праходзяць абавязковую дыспансерызацыю з мэтай абследавання здароўя.

— Леанід Сямёнавіч, у мяне пытанне такое: ці будзе павышацца заработная плата служачым нашай арміі? Бо аклады ж у нас мізэрныя. Я адна выхоўваю 6-гадовага сына, працую справаводам і атрымліваю за сваю работу 280 тысяч рублёў. Ці ж можна пражыць за гэтыя грошы? А звальняцца не хачу, работа мяне задавальняе, хоць нагрузка вялікая, але хочацца і зарплату адпаведную атрымліваць. (З павагай Касалапава Алена Мікалаеўна, г. Барысаў.)

— Службовыя аклады рабочым і служачым Міністэрства абароны ўстанаўліваюцца ў поўнай адпаведнасці з пастановай Міністэрства працы Беларусі. Залежыць заработная плата і ад прымаемых урадам рэспублікі рашэнняў.

Апошняе павышэнне акладаў было ў сакавіку г.г. Цяпер прапрацоўваецца пытанне аб пераглядзе Адзінай тарыфнай сеткі. Аб рашэнні ўрада будзе паведамлена ў перыядычным друку.

Міністэрствам абароны прымаліся і прымаюцца меры па павышэнню заработнай платы рабочым і служачым. Так, мы дабіліся рашэння аб выплаце з 1 лютага г.г. надбавак за стаж работы ў Міністэрстве абароны ў працэнтах ад службовага акладу (раней было ад мінімальнай заработнай платы).

Работа па далейшаму ўдасканаленню аплаты працы працягваецца.

НАМ ДАЛЁКА ДА МІЛІТАРЫЗАВАНАЙ ДЗЯРЖАВЫ. ДЫ І НЕ ТРЭБА ЯЕ ТАКОЮ РАБІЦЬ

— У апошні час ходзіць шмат размоў аб прафесіянальнай арміі і альтэрнатыўнай службе. Хацеў бы даведацца, якая ўсё ж сітуацыя цяпер?

— Пытанні прафесіянальнай арміі ў нас вырашаны з восені мінулага года, без усякіх абмежаванняў вядзецца прыём на службу па кантракту. Такіх вайскоўцаў ужо каля 10 тысяч. На адно месца прэтэндуе да 10 чалавек. У Навагрудку адна часць поўнасцю ўкамплектавана кантрактнікамі.

Многія лінейныя часці мы пераводзім на такую форму набору. Кантрактнікі, як вядома, намнога танней абыходзяцца дзяржаве, чым салдаты тэрміновай службы. Яны — ужо прафесіяналы сваёй справы, а гэта менш паломак тэхнікі, лепшая дысцыпліна.

— Можа ўсю армію зрабіць кантрактнай?

— Гэта немэтазгодна. Для таго, каб рыхтаваць спецыялістаў запасу і ў выпадку неабходнасці армія змагла б разгарнуцца да неабходных памераў, ад тэрміновай службы адмаўляцца нельга. Магчыма, мы выйдзем на змяншэнне тэрміну службы. Цяпер яна складае 1,5 года, думаю, зменшыцца да 1 года, а магчыма, да 9 месяцаў.

Што ж датычыць альтэрнатыўнай службы, то адпаведны закон у другім чытанні праходзіў у Вярхоўным Савеце, але не быў прыняты. У міністэрстве цяпер падрыхтаваны праект закона, які прадугледжвае не толькі альтэрнатыўную службу, але і службу ў запасе. Яна прадугледжана для тых, хто не можа па рэлігійных перакананнях трымаць у руках зброю. Такіх адзінкі. А вось службу ў рэзерве будуць праходзіць тыя, хто па нейкіх аб'ектыўных прычынах не можа атрымаць воінскую спецыяльнасць праз праходжанне тэрміновай службы.

Падкрэслю, што ў нас будзе тэрміновая служба, служба па кантракту, служба ў рэзерве. У будучым, мяркую, беларуская армія будзе ўкамплектавана ў асноўным кантрактнікамі.

— Ці не час наогул перавесці армію на кантракт, каб не было дзедаўшчыны? Хапіла б і 50.000. (Уладзімір Дашкевіч, г. Гродна.)

— Сапраўды, эканамічныя падлікі паказваюць, што ўтрыманне ваеннаслужачага кантрактнай службы абыходзіцца значна танней, чым ваеннаслужачага тэрміновай службы. На першы погляд, можна наогул усю армію перавесці на кантракт. Дадам тое, што ўжо пяць вайсковых часцей укамплектаваны кантрактнікамі на 100 працэнтаў, дваццаць тры — ад 25 да 83 працэнтаў. Работа гэтая працягваецца. Прыняцце на кантрактную службу ажыццяўляецца на конкурснай аснове, у некаторых часцях конкурс даходзіць да 10 чалавек на месца. Але ёсць такія спецыяльнасці, дзе патрабуецца толькі салдат тэрміновай службы. Пакуль што немагчыма перавесці ўсю армію на кантракт, юнакі павінны прайсці тэрміновую ваенную службу, набыць воінскую спецыяльнасць і падрыхтавацца да мабілізацыйнага рэзерву, як кажуць. Не выключана, што кантрактная служба станоўча паўплывае на выкараненне такой з'явы, як «дзедаўшчына».

— Дзень добры, паважаны Леанід Сямёнавіч, поспехаў і плёну вам у высакароднай ратнай працы!

Цудоўна, што вы асабіста з павагай карыстаецеся родным словам. На жаль, сярод значнай часткі афіцэрскага корпуса яшчэ назіраюцца абыякавыя, калі не пагардлівыя, адносіны да ўжывання беларускай мовы ў штодзённай вайсковай справе. Што робіць Міністэрства абароны і асабіста вы, каб Узброеныя Сілы нашай маладой незалежнай дзяржавы сапраўды сталі беларускім войскам (статуты, прывітанне і г.д.), у поўным сэнсе гэтага слова? Дзякуй за адказ! *(З павагай Ірына Зянькова, настаўніца-пенсіянерка, Уладзімір Горскі, ветэран вайны і працы, Янка Тышко, кінаработнік, г. Віцебск.)*

— Ці ідзе сёння ў войску вывучэнне беларускай мовы афіцэрамі, салдатамі. *(Юрась Беленькі, г. Гродна.)*

— Ва Узброеных Сілах працягваецца самастойнае вывучэнне беларускай мовы. Пры дамах афіцэраў па-ранейшаму працуюць курсы беларускай мовы. Ёсць штатныя пасады выкладчыкаў. У студзені 1996 года ў выдавецтве «Беларуская энцыклапедыя» выходзіць руска-беларускі слоўнік для вайскоўцаў, падрыхтаваны ў Міністэрстве абароны. Выдадзены ўжо дапаможнік «Беларуская мова», а таксама падрыхтаваны да друку Дысцыплінарны статут на беларускай мове. Рыхтуецца да выдання «Зборнік беларускіх вайсковых страявых песень». Работа працягваецца і па іншых накірунках.

Разам з тым адзначу, што з улікам вынікаў рэферэндуму і армія карыстаецца дзвюма мовамі.

Дзякуй вам за добрыя словы, за добрыя пажаданні. Вам таксама жадаю ўсяго найлепшага.

— Чаму ў Беларусі такая вялікая армія (90.000), ды яшчэ столькі ж абслугоўвага персаналу? Ад каго збіраемся абараняцца? Раіў бы пераняць вопыт Швейцарыі. *(Леанід Гармаза, г. Мінск.)*

— Ва Узброеных Сілах Рэспублікі Беларусь 85.258 ваеннаслужачых. Леанід Фаміч, нападаць ні на кога мы не збіраемся, а вось абараняць сваю зямлю павінны быць гатовы. Скарачэнне Узброеных Сіл працягваецца, што таксама патрабуе фінансавых сродкаў. У ходзе правядзення рэформы ў арміі вывучаем таксама вопыт іншых краін, у тым ліку і Швейцарыі. Праўда, не ўсё можна прымяніць у нашых умовах. Свайго вопыту ў ваенным будаўніцтве таксама хапае. Усё гэта ўлічваецца, пад увагу бяруцца ўсе абставіны, і перш за ўсё дзяржаўныя інтарэсы і магчымасці. Што датычыцца Швейцарыі, то сістэма ўзброенай абароны тут дастаткова адпрацавана. Пры неабходнасці гэта краіна можа правесці хуткую мабілізацыю, разгарнуўшы 650-тысячную групоўку. Ды і ўрокі гісторыі для Швейцарыі і Беларусі зусім розныя. Мы не можам гэтага не ўлічваць.

— Звоніць Уладзімір Пілецкі. Скажыце, што будзе з нашым ВПК? Там працуе столькі людзей, былі такія кадры. Іх жа выкарыстоўваюць часам на вырабе звычайнага посуду.

— Адразу трэба вызначыцца з паняццем ВПК. У рэспубліцы, як частцы былога СССР, так і ў цяперашні час у суверэннай Беларусі не існаваў і не існуе ВПК у поўным значэнні гэтага слова. Рэспубліка мела каля 112 самастойных прадпрыемстваў і арганізацый былых абаронных галін прамысловасці СССР. Агульная колькасць працуючых на гэтых прадпрыемствах складала больш за 200 тысяч чалавек. Пачынаючы з 1992 года ў рэспубліцы пачала ажыццяўляцца структурная перабудова прамысловасці і навукі, у тым ліку і яе абароннага сектара. Для абаронных прадпрыемстваў быў сфармуляваны цэлы шэраг комплексных мэтавых дзяржаўных навукова-тэхнічных праграм, такіх, як «Белсувязьтэхніка», «Белвылічальная тэхніка», «Белсэсар» і іншыя. Пры выкананні гэтых праграм ёсць магчымасць эфектыўна выкарыстоўваць былы патэнцыял для вытворчасці неабходнай для рэспублікі і канкурэнтаздольнай на сусветным рынку прадукцыі грамадзянскага прызначэння.

— Колькі ў беларускім войску генералаў? Іх сярэдні ўзрост? На якую колькасць насельніцтва прыпадае адзін генерал у параўнанні з іншымі краінамі? Пытанне задае Мікола Сівіцкі, Полацк.

— У Беларускім войску 44 генеральскія пасады, з якіх генераламі заняты толькі 39. На астатніх — палкоўнікі. Сярэдні генеральскі ўзрост — 48 гадоў. Адзін генерал у Беларусі прыпадае на дзве тысячы ваеннаслужачых, тады як у Расіі — на 1 тысячу, Галандыі — на 900, ЗША — на 835, на Украіне — на 700, у Англіі — на 340, ведаючы колькасць насельніцтва Беларусі, няцяжка палічыць, наколькі душ прыпадае адзін генерал.

— Звоніць Уладзіслаў Беляцкі з Верхнядзвінска. Многа размоў было раней пра ваенную дактрыну Беларусі. Леанід Сямёнавіч, ці завершана зараз яе распрацоўка?

— Ваенная дактрына Беларусі была прынята Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь у снежні 1992 года. Упершыню ў гісторыі беларускай дзяржаўнасці была прынята сістэма асноўных поглядаў на прадухіленне вайны, захаванне міру, абароннае будаўніцтва, падрыхтоўку рэспублікі і яе Узброеных Сіл да адбіцця агрэсіі і спосабы вядзення ўзброенай барацьбы па абароне суверэнітэту і тэрытарыяльнай цэласнасці. Прынятая ваенная дактрына мае абарончы характар.

— Такое ўражанне, што Беларусь — самая мілітарызаваная дзяржава. Ці сапраўды гэта так? Якая колькасць вайскоўцаў у параўнанні з усім насельніцтвам у нас і ў іншых краінах? *(Леанід Марыновіч, г. Баранавічы.)*

— На самай справе гэта не так. Беларусь не самая мілітарызаваная дзяржава. Ва Узброеных Сілах Беларусі больш 85.000 ваеннаслужачых, што складае 0,82 працэнта колькасці насельніцтва рэспублікі. У іншых краінах гэта выглядае так: Бельгія — 0,8, Іспанія — 0,7, Францыя — 0,9, Польшча — 0,7, Чэхія — 1,0, Італія — 1,0, Балгарыя — 1,6, Румынія — 1,3, Украіна — 1,1, Грэцыя — 1,8, Партугалія — 0,9, Венгрыя — 1,0, Славакія — 0,9, Расія — 1,15.

— Калегія Міністэрства, здаецца, прыняла рашэнне аб стварэнні ваеннага часопіса. Якім ён будзе? Калі пачне выходзіць? *(Леанід Мальцэвіч, г. Мінск.)*

— Сапраўды, такое рашэнне Калегіяй Міністэрства абароны прынята і сёння ўжо практычна ўвасабляецца ў жыццё. Вызначаны штат супрацоўнікаў. Падбіраецца калектыў. Прадумваецца змест і афармленне першага нумара, які павінен выйсці ў першай палове новага года.

У гэтым часопісе пастараемся паказаць прывабнасць арміі, расказаць пра лёсы лепшых людзей. Знойдуць месца на яго старонках яркія этапы гісторыі Узброеных Сіл, зброі і баявой тэхнікі. Будуць асветлены і сацыяльна-прававыя пытанні жыццядзейнасці Узброеных Сіл і іх асабовага саставу.

Хачу падкрэсліць, што ён будзе разлічаны не толькі на ваеннае асяроддзе, але і на членаў сем'яў ваеннаслужачых, ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны і арміі, слухачоў ваенных навучальных устаноў, а таксама на шырокага чытача. Словам, на тых, каму дарагія словы армія і служба, гонар і годнасць узброенага абаронцы нашай слаўнай Радзімы.

— Наколькі высокі ўзровень злачыннасці ў войску зараз у параўнанні з мінулым годам? *(Іван Дрозд, г. Мінск.)*

— Агульная колькасць злачынстваў ва Узброеных Сілах за 11 месяцаў гэтага года ў параўнанні з такім жа перыядам мінулага знізілася на 31 працэнт, а ў разліку на адну тысячу асабовага саставу — на 1,5 адзінкі, з 9,8 у 1994 годзе да 8,3 у 1995-м. Пры гэтым на 43 працэнты знізілася колькасць ухіленняў ад ваеннай службы, на 32 — нестатутных узаемаадносінаў, на 49 выпадкаў — крадзяжу зброі і боепрыпасаў.

Злачынствы ваеннаслужачых у адносінах да мясцовага насельніцтва зменшыліся на 28 працэнтаў. Гэта не асобная сітуацыя, а тэндэнцыя зніжэння злачыннасці ў армейскім асяроддзі. Мы робім усё, каб злачыннасці ў армейскім асяроддзі не было зусім і, як бачыце, гэта не проста словы. Зніжэнне за 1 год на 31 працэнт дае ўпэўненасць, што мэты мы дасягнем.

**«Прамую лінію» правёў
Уладзімір АНДРЫЕВІЧ.**

«СПАЧАТКУ — ЖЫЦЦЁ. ПОТЫМ — ВЯРТАННЕ ЯГО Ў ІНШАЙ ІСНАСЦІ...»

Пісьменніку Анатолю КУДРАЎЦУ — 60 гадоў

З ім гутарыць журналіст Анатоль Мяснікоў

ЦІ ПАМЯТАЕЦЕ ВЫ свой першы літаратурны твор? Якое было першае адчуванне, калі ён з'явіўся ў друку? І яшчэ. Вы шмат працавалі ў сродках масавай інфармацыі — у «Калгаснай праўдзе», на Беларускім радыё, у «Літаратуры і мастацтве». Шмат, натуральна, паездзілі па рэспубліцы. Якія найбольш памятныя сустрэчы былі ў той час? З кім з вядомых людзей вы асабіста сябравалі, чыім даверам, спагадай даражылі?

— Некалі, яшчэ ў педвучылішчы, надрукаваў два ці тры вершы ў бабруйскім «Камуністце». Відаць, было жаданне заявіць пра сябе. Пасля былі армія, паступленне ва універсітэт. З таго, што можна назваць «творчасцю», запомнілася публікацыя «маленькіх апавяданняў» (а па праўдзе — замалёвак з натуры) у «Калгаснай праўдзе» ў 1961 годзе.

... Перадаў рукапіс чалавеку сярэдніх гадоў у сівой аблямоўцы валасоў, занятаму гутаркай з іншым аўтарам, і паехаў «на бульбу». Праз два дні нехта з сяброў-аднакурснікаў прыносіць на поле газету, а ў ёй на бачным месцы мае апавяданні і прыпіска — «На конкурс». Прыемна здзівілі «страшэнны» ганарар — ён складаў ледзь не паўгадавую стыпендыю, і другая прэмія (першую нікому не прысудзілі). Яшчэ большым здзіўленнем было тое, што мяне запрасіў у свой кабінет галоўны рэдактар газеты В. І. Фясько і прапанаваў месца ў аддзеле культуры. Так я трапіў у падначаленне да Сямёна Міхайлавіча Мельнікава — таго чалавека, які прымаў у мяне рукапіс. За суседнім сталом сядзела маладая, энергічная і абаяльная Іна Міцкевіч. Мне прыемна пра ўсё гэта згадваць сёння, у дні сямідзесяціпяцігоддзя газеты, бо «Калгасная праўда» з Якубам Міско, Міхаілам Шыбалісам, Барысам Паўлёнкам — высокімі журналісцкімі аўтарытэтамі — стала для мяне, студэнта-трэцякурсніка, важнейшай школай пазнання — жыцця, журналістыкі, палітыкі, этыкі чалавечых узаемадачыненняў. Я ўжо не кажу пра камандзіроўкі, паездкі па раскіслых вясенне-асенніх дарогах, дзе ўсухамятку, а больш надгаладзь, пра сустрэчы з нявыдуманымі канфліктамі і непрыдуманымі характарамі — гэта невычэрпнае золата для творчага чалавека.

— Ці стаў хто-небудзь з рэальных асоб правобразам у вашых творах?

— Безумоўна. Большасць персанажаў маіх твораў у той ці іншай ступені маюць сваіх правобразаў. Праўда, часам гэта ўсяго толькі «цень ад крыла», штуршок для фантазіі. Кажу «безумоўна», бо, відаць, такі характар маёй натуры: спачатку — жыццё, потым — вяртанне яго ў іншай існасці.

— Чатыры гады вы працавалі ў ЦК КПБ. Тады — 1974—78 гады — быў перыяд праследавання іншадумства, ганенняў на Васіля Быкава, Алеся Адамовіча... Я ведаю дакладна, як вы адстойвалі іх, баранілі ад нападкаў. Хацелася б, каб вы расказалі аб гэтым больш падрабязна...

— У цэнтральным апараце кампартыі Беларусі я і сапраўды прапрацаваў чатыры гады. Адклікалі туды мяне з пасады галоўнага рэдактара «Мастацкай літаратуры» — маладога, цікавага, перспектыўнага выдавецтва. Сапраўды, часы былі нялёгкія, няпростыя, хаця, калі параўноўваць з сённяшнімі, то яшчэ трэба падумаць, дзе большая «прастата». Не ўхвалялася не толькі іншадумства, а любая нестандартнасць, непадобнасць, сваё разуменне нацыянальнага, гістарычнага, духоўнага, а тым больш, калі пра гэта пачыналі гаварыць, і гаварыць адкрыта. Дастаткова ўспомніць «пошукі ведзьмаў» сярод студэнтаў філфака БДУ ці аспірантаў Акадэміі навук, або факты, калі кнігі некаторых пісьменнікаў — Быкава, Адамовіча, Караткевіча — спачатку друкаваліся ў Маскве і толькі праз колькі гадоў маглі быць надрукаваны ў Беларусі. Маглі быць надрукаваны, а маглі і не. Дык што рабіў Кудравец, працуючы ў аддзеле культуры, сектары літаратуры? Дапамагаў, чым мог дапамагчы. Сёння можна было б сказаць: «Вось ён «я», які ратаваў ці амаль што ратаваў...» Я гэтага не скажу. Усё было нашмат складаней, чым здаецца на першы погляд. Усе пытанні культуры, ды і не толькі культуры, вырашаліся не на тым паверсе, дзе быў аддзел культуры. Аддзел размяшчаўся на чацвёртым паверсе, і вокны яго выходзілі на вуліцу Энгельса — ледзь не над самым домікам Саюза пісьменнікаў, які пасля так неабдумана знеслі, каб не псаваў антураж дабудаванага крыла цэкоўскага карэ. Усе пытанні, а культурна-ідэалагічныя асабліва, вырашаліся на пятым паверсе. Там сядзеў Першы, там сядзелі ўсе сакратары па напрамках. І што датычыць Быкава і Адамовіча, а гэта была зацятая, без афіш і лозунгаў, антыпартыйная апазіцыя, апазіцыя франтавікоў франтавікам, франтавікоў ад акопаў франтавікам ад паліткіраўніцтва, дык вось, як быць з іхнімі творамі ды і з імі самімі, вырашалася ці на вышэйшым паверсе ў Мінску, ці на вышэйшым паверсе ў Маскве. У вертыкальнай сістэме дэмакратычнага цэнтралізму ні інструктар, ні загадчык сектара вырашальнай ролі ніколі не выконваў і выконваць яе яму ніколі не будзе дазволена. На ўсё гэта ёсць «вышэйшыя».

— Аповесць «Раданіца» і раман «Сачыненне на вольную тэму» — тыя з твораў, за якія, я не сумняваюся, вам не сорамна. Яны былі адразу ж прызнаны як у рэспубліцы, так і ў Саюзе, прынеслі вам вядомасць. І, тым не менш. вы, прабачце, зусім малапладавіты пісьменнік. Чаму?

— Я і сам не лічу гэта за станоўчае. Відаць, у кожнага свая хвароба: адзін надта пладавіты і шматтомны, другі — наадварот. Але кожны цешыць сябе надзеяй, што можа праз нейкі час Нехта — далёкі нашчадак — захоча ўзяць у рукі маленькі томік Некага, узяць і не адкласці ўбок, зачэпіцца спачатку вокам, а пасля і душой. Не для параўнання, але прыпамінаюцца радкі: «Я не самотны, я кнігу маю з друкарні пана Марціна Кухты»...

— Васемнаццаты год (!) вы — галоўны рэдактар «Нёмана». Прымалі яго ад «самога» Андрэя Макаёнка. Прыгадайце, калі ласка, як гэта выглядала? Ці не маглі б згадаць колькі эпізодаў (вясёлых і не вельмі) з часоў тагачаснага жыцця...

— Страшна падумаць — васемнаццаць гадоў. Цэлае жыццё! Калі б мне ў 1978 годзе нехта сказаў, што я аддам столькі гадоў часопісу, — не захацеў бы верыць. Ды і цяпер не веру. Але кажуць: «Вочы баяцца, а рукі робяць». А цырымонія перадачы «спадчыны» была даволі празаічная. Прыйшлі Андрэй Макаёнак і Алесь Петрашкевіч — тагачасны загадчык аддзела культуры ЦК КПБ, сабралі калектыў. Загадчык аддзела сказаў: так і так, Андрэй Ягоравіч вырашыў пайсці на «вольны хлеб», часопісу патрэбен новы рэдактар, вось ён перад вамі, вы яго ведаеце, Саюз пісьменнікаў «за», мы «за». Вось і ўсё. «Супраць» ніхто з прысутных не выказаўся.

Заўсёды вясёлы Макаёнак здаваўся вясёлым і ў той сітуацыі, але адчувалася нейкая напружанасць, можа — шкадаванне. Што ж, ён аддаў часопісу трынаццаць гадоў. Калі засталіся ў кабінеце ўтрох, Макаёнак сказаў: «Ну што, даставай з сейфа». Я і дастаў. Узялі па чарцы. Макаёнак пажадаў: «Каб папрацаваў хаця б столькі, як я». Пры тых ідэйнацэнзурных рыфах гэта пажаданне здавалася не больш, чым жартам. Жарт прадаўжаецца і сёння...

— У «Нёмане» вашых часоў працавалі Міхась Стральцоў, Уладзімір Кудзінаў, Святлана Алексіевіч, іншыя неардынарныя творцы. З імі было лёгка, проста ці, наадварот, — складана? Раскажыце, калі ласка, пра іх і іншых вашых паплечнікаў, вартых увагі, больш падрабязна.

— Сапраўды, «Нёману» шанцавала на добрых працаўнікоў, добрых рупліўцаў мастацкага слова, за якім, калі браць па вялікаму рахунку, — служэнне Ісціне, служэнне Праўдзе. А хто можа расказаць свету праўду, адстаяць яе, як не творчая асоба, творчы аўтарытэт?! Зноў жа, Праўда — рэч цяжкая, з ёй заўсёды праблемы, і носьбіты Праўды таксама людзі нялёгкія, але, паўтаруся, гэта Асобы, і з імі заўсёды цікава. Вы згадалі Стральцова, Кудзінава, Алексіевіч... За кожным гэтым імем — сваё ўзаранае поле, свая засеяная ніва. Які жаль, што першых двух ужо няма, яны так рана пайшлі і іх адсутнасць адчувае ўся наша літаратура.

Шмат гадоў працавалі ў «Нёмане» Эрнэст Ялугін, Кастусь Тарасаў, Ала Сямёнава, Віктар Карамазаў, Браніслаў Спрынчан. Ды што я кажу «працавалі»? Яны жылі ў «Нёмане» і давалі яму жыццё. А ўзяць цяперашніх «нёманцаў» — Генадзя Бубнава, Алега Ждана, Уладзіміра Машкова, Уладзіміра Ягоўдзіка, Эдуарда Касляровіча, Сяргея Запрудскага... Што прымушае іх за нейкія капейкі (па-іншаму іхнюю зарплату нельга назваць) рабіць сваю справу? Вядома ж, не гэтыя няшчасныя капейкі...

— У 1979 годзе вы бралі ўдзел у рабоце Генеральнай Асамблеі ААН. Што найбольш уразіла і запомнілася тады?

— Усе, хто прымаў удзел у рабоце Генеральнай Асамблеі ААН, — і не толькі «прыпісаныя» пісьменнікі, але і дыпламаты, і нават міністр замежных спраў ад Беларусі ўдзельнічалі, скажам шчыра, намінальна. Партыю вёў «старэйшы брат», а беларусы, украінцы ішлі, калі была на тое патрэба, у падгалосках. Мяне ж як чалавека, як пісьменніка «новы свет» ашаламіў сваёй непадобнасцю на нас: калі свабода, то ва ўсім, што хачу, тое і раблю; калі небаскроб — то на ўсе сто паверхаў; калі мост — то на кіламетры; калі горад — то Нью-Йорк; падляталі ноччу, і здавалася, што ўнізе ўся зямля ў агнях, — ні мяжы, ні эканоміі.

— Шмат гадоў вы ўваходзіце ў састаў праўлення Саюза пісьменнікаў, Камітэта па дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь. Я ведаю: у вас вельмі многа сяброў, дарадчыкаў. Чыім шчырым словам вы даражыце, каму, калі не сакрэт, давяраеце? Ці сустракаліся вам людзі, якім сёння няма ніякага жадання падаць руку?

— Саюз пісьменнікаў, ды і ўсе творчыя саюзы ў такой, як цяпер, ці іншай форме патрэбны. Хоць бы для таго, каб раз у год ці часцей сабрацца разам, паглядзець адзін на аднаго і адчуць, што болей збірацца не хочацца. Усе ў сябрах хадзіць не могуць, гэта немагчыма і непатрэбна. «Тусоўкі» больш любіць моладзь, а сталыя гады патрабуюць адзіноты. Толькі ў заслоненай душы нараджаецца і спее арыгінальнае слова, думка, вобраз. Пара́ творчых мітынгаў не ў модзе, ды яны ніколі не прыносілі плёну. «Шумим, братец, шумим» — гэта не для творцаў. Пісьменнікі таксама людзі, але ж і чалавек не кожны кожнаму падае руку. Хаця б з меркаванняў гігіены і здароўя.

— Якімі чалавечымі якасцямі даражыце найбольш?

— Больш за ўсё цаню прыстойнасць, вернасць слову.

— Што ненавідзіце?

— У дачыненні да мужчын - бабскасць. Яна так размазвае чалавека, што зляпіць з яго нешта людскае проста немагчыма.

— Ці ёсць у вас слабасці?

— На жаль — шмат. І перш за ўсё — мяккасць характару і ў дачыненні да сябе, і ў дачыненні да іншых.

— Над чым працуеце?

— Ёсць некалькі незаконченых рэчаў: рознааб'ёмных і рознажанравых, давесці да толку якія апошнім часам не дае часопіс і тое, што вы называеце словам «слабасць».

— Галоўны рэдактар часопіса — гэта пасада ці прызванне?

— Была пасада, стала абавязкам, а вось ці можна гэта назваць прызваннем — не ведаю.

— Мастацкая літаратура сёння перажывае не лепшыя свае часы. На вашу думку — чаму? Ці дачакаемся мы часу, калі сапраўдныя творцы стануць сапраўдным Гонарам беларускай нацыі, — пры жыцці, а не праз дзесяцігоддзі?..

— Усё наша грамадства ў глыбокім крызісе. Не толькі, а можа, і не столькі эканамічным. Перш за ўсё гэта крызіс духоўны, страта арыенціраў. Памылковасць старых агульнапрызнана, а новых няма. Там, куды валявым шляхам хоча кіруючая каманда загнаць грамадства, — чарната і тупік. Літаратура — аголены нерв духоўнасці, і яна першая прымае ўдары на сябе. Сёння яна, як муха, пасыпаная дустам. Доза яшчэ не смяротная, і яна тыцкаецца ў розныя бакі, каб вырвацца з атрутнага поля. У самой сілы не хапае, патрэбна дапамога, як і ўсёй культуры. Дапамога магла б прыйсці ад дзяржавы, калі б яна была зацікаўлена ў пошуку духоўнасці, якая непарыўная з нацыянальным, гістарычным, народным. Такой зацікаўленасці пакуль што не бачна. Паўтараецца тое, што было ва ўсе часы: няма пракаў на нашай зямлі! У цане чужыя багі, чужыя пракі. Пра сваіх лепш не ўспамінаць, а калі і ўспамінаць, то тады, калі іх ужо няма. І зразумела: мёртвым нават пенсія непатрэбна.

— Год назад, у студзені 1995-га, з нагоды юбілею «Нёмана» я напісаў: «Быў час, калі тыраж «Нёмана» дасягаў 178 тысяч (!) экземпляраў, а чыталі яго ажно на Калыме... І нішто сабе жылося: хапала і паперы, і магутнасцей друкарні, і грошай — і на зарплату, і на ганарар...» А як выглядае сітуацыя сёння?

— Сітуацыя складаная. Тыраж часопіса вагаецца недзе паміж чатырма і пяццю тысячамі. Улічваючы, што кожны нумар стратны і што за межы краіны часопіс практычна не ідзе, плюс эканамічныя цяжкасці — становішча як быццам не безнадзейнае. Думаю, калі дзяржава і далей нас не пакіне, — выжывем. Павінны выжыць.

Галіна КАРЖАНЕЎСКАЯ, паэтэса, журналістка

Развітанне з годам жанчыны

— Увесь наш 1995 год згодна з рашэннем ЮНЕСКО лічыўся Годам жанчыны. Ці многія з нас ведалі, памяталі пра гэта сярод выбараў-давыбараў, у пошуках дадатковага прыработку і ў чаканні ацяпляльнага сезона з новымі кватэрнымі цэнамі? «Не да таго», — скажаце вы... і я з вамі не пагаджуся. Найперш таму, што сама жанчына. А яшчэ таму, што не вельмі высокай думкі пра асабовыя якасці і кіраўнічыя здольнасці нашых гаспадароў і абаронцаў. Нагоду выказаць свае думкі — адносна гэтага і многага іншага — мне прадаставіла літаратурна-мастацкая імпрэза «Жанчына я...», што адбылася ў музеі гісторыі беларускай літаратуры. (Для тых, хто не ведае: ён у Траецкім прадмесці).

Паколькі вечарына і была прысвечана Году жанчыны, то абысці яе ніяк не выпадае. На пытанні вядучага, Дз. Падбярэзскага, разам са мною адказвалі рэктар Беларускага універсітэта культуры Я. Грыгаровіч, выкладчыца Мінскага педагагічнага каледжа В. Раманцэвіч, педыятр, загадчыца аддзялення І-й дзіцячай паліклінікі г. Мінска Г. Пятровіч. Жанчына-кіраўнік, жанчына-педагог, жанчына-медык, жанчына-пісьменніца... Такім чынам, аказаліся «ахопленымі» ўсе асноўныя сферы нашага жыцця. Геаграфія таксама прадстаўлена шырока: Палессе, Магілёўшчына, Случчына, Заходняя Беларусь (менавіта з гэтых мясцін родам усе ўдзельніцы вечарыны).

У дыялогах з вядучым і залай выяўляліся пазіцыя, светапогляд, характар кожнай з жанчын.

— Ваша мара?

— Хачу, каб мае будучыя ўнукі жылі на сваёй зямлі, у незалежнай дзяржаве.

— Калі мы будзем лепей жыць?

— Калі паверым у сябе і пачнём жыць уласным розумам.

— Ці паверыце вы, што мы, мужчыны, зробім ваша жыццё лепшым?

— Толькі з нашай дапамогай!

Але на адно з пытанняў ніводная з нас не змагла адказаць: «Чым запомніўся вам адыходзячы год?» Ну не скажаш жа — рэферэндумам, або тым, як апазіцыю вытурылі з Вярхоўнага Савета, або паганенькім фільмам «Нянавісць», або яшчэ чымся падобным... Ён усім нам запомніцца тым, што быў нялёгкім. З гэтым, думаю, пагодзяцца ўсе мае сучасніцы.

Калі хочуць узвысіць жанчыну, то гавораць пра яе мацярынскую і ахоўную місію, а яшчэ пра яе ўклад у культуру і духоўнасць нацыі. Для большасці нашых суграмадзян апошняе ўяўляецца нечым расплывістым, маларэальным. У нас жа перад фактам эканамічнага крызісу, сацыяльнай няпэўнасці і палітычнай апатыі самі сабой узнікаюць наступныя пытанні: ці не абумоўлены заняпад «базісу» прычынамі больш далікатнага кшталту? Перш чым узводзіць ці хаця б рамантаваць гмах, найперш патрэбны дакладны, прадуманы план, а яшчэ — воля да яго здзяйснення, і аб'яднанне разрозненых сіл, а перадусім — каб мэта была праведнай і сродкі ёй не супярэчылі. Тады і падтрымка звыш будзе забяспечана, без чаго ўсялякі поспех увогуле праблематычны.

Што можам зрабіць мы, жанчыны, у такіх варунках?

Успамінаецца адна газетная публікацыя, дзе аўтар без сантыментаў, прамым тэкстам, што называецца, абмалёўвае сутнасць праблемы: альбо вы слабыя стварэнні, якіх неабходна аберагаць і песціць, і тады вы слухаецеся гаспадара, альбо такія ж, як і мы, чалавекі, і тады з вамі будуць канкурыраваць і змагацца. Ды вось у чым парадокс: у многіх выпадках з намі ўжо канкурыруюць і змагаюцца (асабліва, калі жанчына бярэ на сябе смеласць адстойваць свой пункт гледжання), а крыўдзімся мы ўсё ж чыста па-жаночы. Мабыць, па звычцы...

Што яшчэ можна сказаць наконт гэтай дылемы? Найперш пакіньце нам выбар — быць такімі або іншымі (каму што даспадобы). Выбару, на жаль, грамадскія інстытуты, традыцыі і тыя звычкі (мужчынскія) не прадастаўляюць. Нездарма малады паэт М. Скобла пісаў у «ЛіМе»: «Жанчыны ў нас як нацыянальная меншасць, а меншасцям трэба дапамагаць і рабіць выгляд, што яны з асноўным этнасам нароўні». Вось чаму, падымаючы навагодні бакал з шампанскім, мы маем поўнае права спытаць у нашых мужоў, братоў, сяброў і начальнікаў: «Вы нас паважаеце?»

Галіна КАРЖАНЕЎСКАЯ.

ІМЕМ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

ЗАКЛЮЧЭННЕ КАНСТЫТУЦЫЙНАГА СУДА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Аб адпаведнасці Канстытуцыі Закона Рэспублікі Беларусь «Аб Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь»

Канстытуцыйны суд Рэспублікі Беларусь у саставе старшынствуючага — старшыні Канстытуцыйнага суда Ціхіні В.Г., намесніка старшыні суда Фадзеева В.А., суддзяў Васілевіча Г.А., Кенік К.І., Пастухова М.І., Падгрушы В.В., Серады Н.М., Філіпчык Р.І.

з удзелам прадстаўнікоў:

Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, які ўнёс прапанову аб праверцы канстытуцыйнасці Закона «Аб Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь»: Марыскіна А.У. — начальніка дзяржаўна-прававога ўпраўлення Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь; Сукала В.Л. — міністра юстыцыі;

Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, які прыняў закон: Булахава Д.П. — старшыні Камісіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь па заканадаўству; Барысенкі В.А. — начальніка юрыдычнага ўпраўлення Сакратарыята Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь; Матусевіча А.В. — дырэктара Беларускага інстытута дзяржаўнага будаўніцтва і заканадаўства, доктара юрыдычных навук;

эксперта Чудакова М.Ф. — дацэнта кафедры канстытуцыйнага права Беларускага дзяржаўнага універсітэта, кандыдата юрыдычных навук

разгледзеў у адкрытым пасяджэнні справу «Аб адпаведнасці Канстытуцыі Закона Рэспублікі Беларусь «Аб Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь».

У судовым пасяджэнні прынялі ўдзел: Царэнка Е.М. — намеснік старшыні Вярхоўнага суда Рэспублікі Беларусь; Кандрацьеў В.К. — першы намеснік Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь.

Вытворчасць па справе ўзбуджана 16 кастрычніка 1995 года па прапанове Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, а таксама па меркаванню Канстытуцыйнага суда на падставе артыкула 127 Канстытуцыі, артыкулаў 5 і 6 Закона «Аб Канстытуцыйным судзе Рэспублікі Беларусь».

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь звярнуўся з прапановай даць заключэнне аб адпаведнасці Канстытуцыі часткі шостай артыкула 11, частак другой і трэцяй артыкула 30 Закона «Аб Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь».

Праверцы падлягаў Закон «Аб Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь» (Ведамасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, 1995, № 17, арт. 179).

Выслухаўшы прадстаўнікоў бакоў, эксперта, вывучыўшы Заключэнне Еўрапейскай камісіі за дэмакратыю праз права і іншыя матэрыялы справы, прааналізаваўшы нормы Канстытуцыі і законаў, Канстытуцыйны суд прыйшоў да высновы, што асобныя палажэнні Закона «Аб Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь» не адпавядаюць Канстытуцыі, зыходзячы з наступнага.

У адпаведнасці з артыкулам 1 Канстытуцыі Рэспубліка Беларусь — унітарная дэмакратычная сацыяльная прававая дзяржава. У артыкуле 3 правяраемага закона ўказанне на тое, што Рэспубліка Беларусь — унітарная дзяржава, адсутнічае.

Згодна з артыкулам 66 Канстытуцыі выбары з'яўляюцца свабоднымі: выбаршчык асабіста вырашае, ці ўдзельнічаць яму ў выбарах і за каго галасаваць. Аднак указаны прынцып у частку другую артыкула 5 Закона не ўключаны.

Не грунтуюцца на артыкулах 104 і 105 Канстытуцыі палажэнні часткі чацвёртай артыкула 11 Закона аб пераходзе паўнамоцтваў Прэзідэнта да Старшыні Вярхоўнага Савета з моманту вынясення заключэння Канстытуцыйнага суда аб парушэнні Канстытуцыі Прэзідэнтам ці заключэння спецыяльнай камісіі аб учыненні Прэзідэнтам злачынства, паколькі такі пераход паўнамоцтваў да Старшыні Вярхоўнага Савета да прынясення прысягі зноў выбраным Прэзідэнтам дапускаецца пры немагчымасці выканання Прэзідэнтам сваіх абавязкаў.

Не адпавядае таксама ўказаным артыкулам Канстытуцыі палажэнне часткі чацвёртай артыкула 11, згодна з якім Вярхоўны Савет павінен прымаць рашэнне аб вяртанні Прэзідэнта да выканання яго абавязкаў.

Часткай шостай артыкула 11 Закона прадугледжана такая падстава датэрміновага спынення паўнамоцтваў Прэзідэнта як недавер Прэзідэнту, прыняты рэферэндумам. Гэтая норма Закона супярэчыць артыкулам 103 і 104 Канстытуцыі, якія змяшчаюць вычарпальны пералік падстаў датэрміновага спынення паўнамоцтваў Прэзідэнта.

Да такой жа высновы суд прыйшоў і ў адносінах да часткі другой артыкула 12 Закона, згодна з якой адмаўленне Прэзідэнта ад урачэбнага агляду з'яўляецца падставай для датэрміновага вызвалення яго ад пасады па стану здароўя.

Нельга прызнаць адпаведнымі Канстытуцыі палажэнні частак трэцяй, пятай, а таксама першага сказа часткі чацвёртай артыкула 12 Закона. Указанымі нормамі ўстаноўлена, што Прэзідэнт (ці, па яго даручэнню, прэм'ер-міністр) у дзесяцідзённы тэрмін абавязаны паведаміць Вярхоўнаму Савету аб немагчымасці выканання сваіх абавязкаў па стану здароўя ў выпадках праходжання лячэння за межамі Рэспублікі Беларусь ці знаходжання ў стацыянарнай лячэбнай установе Рэспублікі Беларусь. Пры невыкананні ў прадугледжаных выпадках Прэзідэнтам указанага абавязацельства паведамленне аб стане яго здароўя ажыццяўляецца адпаведнай медыцынскай установай Рэспублікі Беларусь. З моманту паведамлення аб немагчымасці выканання Прэзідэнтам сваіх паўнамоцтваў па стану здароўя яго паўнамоцтвы па рашэнню Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь выконвае Старшыня Вярхоўнага Савета. Прэзідэнт прыступае да выканання сваіх абавязкаў з моманту паведамлення Вярхоўнага Савета аб сваім выздараўленні.

З артыкула 105 Канстытуцыі вынікае, што немагчымасць выканання Прэзідэнтам абавязкаў павінна мець незваротны характар.

Гэтым жа артыкулам Канстытуцыі прадугледжаны вычарпальны пералік выпадкаў пераходу абавязкаў Прэзідэнта да Старшыні Вярхоўнага Савета.

Вызначэнне ў артыкуле 17 Закона кампетэнцыі Прэзідэнта як «выключнай» не заснавана на Канстытуцыі і не ўлічвае ў поўнай меры наяўнасць у Прэзідэнта паўнамоцтваў як кіраўніка дзяржавы і як кіраўніка выканаўчай улады.

Зыходзячы з аналізу артыкулаў 6, 83, 100 Канстытуцыйны суд прыйшоў да высновы, што права Прэзідэнта ўносіць у Вярхоўны Савет прадпісанні аб вызваленні ад пасады старшыні Канстытуцыйнага суда, старшыні Вярхоўнага суда, старшыні Вышэйшага гаспадарчага суда, старшыні праўлення Нацыянальнага банка, замацаванае ў пункце 4 артыкула 18 Закона, не заснавана на канстытуцыйных палажэннях. Прадастаўленне Прэзідэнту такога права парушае ўстаноўлены артыкулам 6 Канстытуцыі прынцып раздзялення ўладаў і не ўлічвае асаблівы, незалежны статус гэтых органаў у сістэме дзяржаўнай улады. Падставы вызвалення ўказаных асоб ад пасады прадугледжаны спецыяльнымі законамі.

Прадугледжаны пунктам 1 артыкула 20 Закона абавязак Прэзідэнта прадстаўляць Вярхоўнаму Савету пры разглядзе ім пытання аб зацвярджэнні рэспубліканскага бюджэту даклад аб становішчы дзяржавы не адпавядае Канстытуцыі. Згодна з пунктам 6 артыкула 100 Канстытуцыі Прэзідэнт прадстаўляе штогод Вярхоўнаму Савету даклад аб становішчы дзяржавы, аднак яго прадстаўленне не звязана з часам разгляду рэспубліканскага бюджэту. З пункта 6 артыкула 100 Канстытуцыі не вынікае, што права вызначаць тэрміны і змест інфармавання Прэзідэнтам Вярхоўнага Савета належыць Вярхоўнаму Савету. Суд мяркуе, што ўказаныя пытанні павінны імі вырашацца па ўзаемнай дамоўленасці. Таму пункт 2 артыкула 20 Закона ў гэтай частцы не адпавядае Канстытуцыі.

Па тых жа прычынах суд прызнае не адпаведнымі Канстытуцыі палажэнні пункта 3 артыкула 20 Закона, згодна з якім Прэзідэнт абавязаны штогод паведамляць Вярхоўнаму Савету аб праграме дзейнасці Кабінета Міністраў на працягу месяца пасля зацвярджэння дзяржаўнага бюджэту Рэспублікі Беларусь.

Суд прыйшоў да высновы, што частка другая артыкула 24 Закона ў частцы ажыццяўлення Саветам бяспекі па рашэнню Вярхоўнага Савета функцый дзяржаўнай улады і кіравання пры ўвядзенні надзвычайнага становішча на тэрыторыі рэспублікі ўступае ў супярэчнасць з артыкуламі 6, 79, 83, 100 і 109 Канстытуцыі, а таксама з артыкулам 1 Закона «Аб Вярхоўным Савеце Рэспублікі Беларусь».

Выклікае неадназначнае тлумачэнне рэдакцыя часткі другой артыкула 25 Закона ў частцы вызначэння выпадкаў, калі Прэзідэнт мае права аддаць загад аб пачатку ваенных дзеянняў без аб'яўлення вайны.

Супярэчыць артыкулу 127 Канстытуцыі палажэнне артыкула 28 Закона аб праве Прэзідэнта звярнуцца ў Канстытуцыйны суд па заключэнне аб канстытуцыйнасці прававых актаў любога дзяржаўнага органа, паколькі Канстытуцыяй вызначаны вычарпальны пералік актаў, якія могуць быць прадметам разгляду ў Канстытуцыйным судзе па прапанове Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Згодна з часткай другой артыкула 31 Закона Кабінет Міністраў арганізуе выкананне ўказаў і распараджэнняў Прэзідэнта, у той час як артыкулам 101 Канстытуцыі гэтыя пытанні ўваходзяць у кампетэнцыю Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Суд звяртае ўвагу на некарэктнасць рэдакцыі артыкула 32 Закона ў частцы зацвярджэння Вярхоўным Саветам каштарысу расходаў на ўтрыманне Адміністрацыі Прэзідэнта, таму што Вярхоўны Савет павінен зацвярджаць толькі агульны аб'ём фінансавання.

Супярэчыць артыкулу 6 Канстытуцыі частка трэцяя артыкула 38 Закона, згодна з якой іншыя ўмовы забеспячэння, абслугоўвання і аховы Прэзідэнта, дадатковыя правы і гарантыі іх ажыццяўлення ўстанаўліваюцца пастановамі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Такія пытанні павінны вырашацца на ўзроўні закона.

На падставе выкладзенага і кіруючыся артыкуламі 127, 128 і 129 Канстытуцыі, артыкуламі 5, 6, 11, 36, 38, 40 і 43 Закона «Аб Канстытуцыйным судзе Рэспублікі Беларусь», Канстытуцыйны суд

вырашыў:

1. Прызнаць неадпаведнымі Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь наступныя палажэнні Закона «Аб Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь»:

частку чацвёртую артыкула 11 у частцы ажыццяўлення Старшынёй Вярхоўнага Савета паўнамоцтваў Прэзідэнта з моманту вынясення заключэння Канстытуцыйнага суда ці заключэння спецыяльнай камісіі да вынясення Вярхоўным Саветам адпаведнага рашэння, а таксама прыняцця Вярхоўным Саветам рашэння аб вяртанні Прэзідэнта да выканання абавязкаў; частку шостую ўказанага артыкула;

частку другую артыкула 12 у частцы датэрміновага вызвалення Прэзідэнта ад пасады па прычыне яго адмаўлення ад урачэбнага агляду; часткі трэцюю і пятую, а таксама першы сказ часткі чацвёртай указанага артыкула;

абзац першы артыкула 17 у частцы вызначэння кампетэнцыі Прэзідэнта як выключнай;

пункт чацвёрты артыкула 18;

пункт 1 артыкула 20 у частцы ўскладання на Прэзідэнта абавязку прадстаўляць штогадовы даклад аб становішчы дзяржавы пры разглядзе Вярхоўным Саветам пытання аб зацвярджэнні рэспубліканскага бюджэту; пункт 2 указанага артыкула ў частцы вызначэння Вярхоўным Саветам тэрмінаў і зместу інфармавання па канкрэтных пытаннях; пункт 3 гэтага артыкула ў частцы вызначэння тэрмінаў паведамлення Прэзідэнтам Вярхоўнаму Савету аб праграме дзейнасці Кабінета Міністраў;

частку другую артыкула 24 у частцы ажыццяўлення Саветам бяспекі па рашэнню Вярхоўнага Савета функцый дзяржаўнай улады і кіравання;

абзац трэці артыкула 28 у частцы права Прэзідэнта звяртацца ў Канстытуцыйны суд па заключэнне аб адпаведнасці актаў любога дзяржаўнага органа Канстытуцыі, законам і міжнародна-прававым актам, ратыфікаваным Рэспублікай Беларусь;

частку другую артыкула 31 у частцы ўскладання Законам на Кабінет Міністраў абавязку па арганізацыі выканання указаў і распараджэнняў Прэзідэнта;

частку трэцюю артыкула 38 у частцы ўстанаўлення пастановамі Вярхоўнага Савета ўмоў забеспячэння, абслугоўвання і аховы Прэзідэнта, дадатковых правоў і гарантый іх ажыццяўлення.

Лічыць нормы Закона, пералічаныя ў гэтым пункце, страціўшымі сілу з дня прыняцця гэтага Заключэння.

2. Вярхоўнаму Савету Рэспублікі Беларусь прывесці Закон «Аб Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь» у адпаведнасць з гэтым Заключэннем, у тым ліку ўдакладніць рэдакцыю асобных нормаў Закона, узгадніць іх з адпаведнымі палажэннямі іншых законаў.

3. Апублікаваць гэтае Заключэнне ў дзесяцідзённы тэрмін з дня прыняцця ў «Ведамасцях Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь», «Народнай газеце», «Звяздзе», а таксама ў тых выданнях, дзе быў апублікаваны Закон «Аб Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь».

4. Гэтае Заключэнне ўступае ў сілу з дня прыняцця, з'яўляецца канчатковым, абскарджанню і апратэставанню не падлягае.

Старшынствуючы — старшыня Канстытуцыйнага суда Рэспублікі Беларусь В.Г. ЦІХІНЯ

21 снежня 1995 г., г. Мінск
№ 3-28/95

УКАЗ ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ № 524

Аб назначэнні Ю.Л.Сівакова намеснікам міністра ўнутраных спраў Рэспублікі Беларусь — камандуючым унутранымі войскамі

Назначыць Сівакова Юрыя Леанідавіча намеснікам Міністра ўнутраных спраў Рэспублікі Беларусь — камандуючым унутранымі войскамі.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А.ЛУКАШЭНКА.

30 снежня 1995 г.
г.Мінск.

ЗАЯВА

Як стала вядома дэпутацкім фракцыям і аб'яднанням Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь трынаццатага склікання, якія фарміруюцца, са звароту да нас старшыні Канстытуцыйнага суда В. Г. Ціхіні, высокапастаўлены прадстаўнік Адміністрацыі Прэзідэнта неафіцыйна звярнуўся да старшыні Канстытуцыйнага суда з патрабаваннем падаць у адстаўку. У адваротным выпадку, было сказана Валерыю Ціхіні, Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка сам здыме яго з пасады спецыяльным указам.

Факт процізаконнага ціску на Канстытуцыйны суд сведчыць аб тым, што пэўныя сілы ў акружэнні кіраўніка дзяржавы штурхаюць яго на новы вiток канфрантацыі з іншымі галінамі ўлады. Такога роду ціск трактуецца артыкулам 126 Канстытуцыі як недапушчальны і цягне адказнасць па закону. Не можа не трывожыць тая акалічнасць, што спробы падобнага ўмяшання мелі месца і раней. Паўнамоцтвы старшыні Канстытуцыйнага суда могуць быць датэрмінова спынены пры наяўнасці адпаведных падстаў толькі Вярхоўным Саветам.

Дэпутаты Вярхоўнага Савета трынаццатага склікання выказваюць глыбокую заклапочанасць чарговым парушэннем з боку Адміністрацыі Прэзідэнта закладзенага ў Канстытуцыі прынцыпу раздзялення ўладаў. Абвастрэнне выклікае тым большае неўразуменне, што нагнятаецца напярэдадні першага пасяджэння Вярхоўнага Савета новага склікання. Па сутнасці сваёй гэтыя дзеянні аб'ектыўна накіраваны супраць кансалідацыі палітычных сіл і падрываюць самі асновы супрацоўніцтва, закладзеныя ў ходзе нядаўніх перагавораў Прэзідэнта з фракцыямі і аб'яднаннямі дэпутатаў Вярхоўнага Савета.

Дэпутаты выказваюць упэўненасць у тым, што Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка захавае разважлівасць і не пойдзе на крок, які вядзе да дэстабілізацыі сітуацыі. Вярхоўны Савет заклікае ўсе палітычныя сілы дзейнічаць толькі на падставе законаў і Канстытуцыі Рэспублікі.

Фракцыя Аграрнай партыі (48 дэпутатаў), фракцыя Партыі камуністаў (44 дэпутаты), дэпутацкае аб'яднанне «Грамадзянскае дзеянне» (20 дэпутатаў), дэпутаты, якія не ўваходзяць у фракцыі і аб'яднанні (23 дэпутаты).

Усяго 135 дэпутатаў Вярхоўнага Савета трынаццатага склікання.

(С. Шарэцкі, фракцыя Аграрнай партыі;

В. Новікаў, фракцыя Партыі камуністаў Беларускай;

В. Цярэшчанка, дэпутацкае аб'яднанне «Кансалідацыя», кіраўнік ініцыятыўнай групы;

А. Лябедзька, дэпутацкае аб'яднанне «Грамадзянскае дзеянне»;

М. Грыб).

У КАБІНЕЦЕ МІНІСТРАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

26 снежня пад старшынствам прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Міхаіла Чыгіра адбылося апошняе ў гэтым годзе пасяджэнне калегіі Кабінета Міністраў. На ім разгледжаны пытанні выканання шэрагам міністэрстваў і ведамстваў Пастановы Саўміна ад 7 ліпеня 1994 года № 505 «Аб увядзенні прыборнага ўліку расходу газу, вады і цеплавой энергіі ў дамах жыллёвага фонду рэспублікі», а таксама справаздача аб рабоце Дзяржаўнага мытнага камітэта Рэспублікі Беларусь.

Марнатраўства яшчэ ніколі не садзейнічала росквіту краіны. А калі гэта так, то трэба навучыцца па-гаспадарску выкарыстоўваць усе наяўныя рэсурсы. Заклікі шчыльна закручваць водаправодныя краны і зачыняць форткі наўрад ці дапамогуць. Неабходна пэўная сістэма, якая дазволіла б кантраляваць кожны выкарыстаны літр вады, кожную гігакалорыю цяпла. З гэтай мэтай і была прынята пастанова аб уводзе прыборнага ўліку энергарэсурсаў. Мінжылкамгас, Белпаліўгаз, Мінпаліўэнерга, аблвыканкомы і Мінгарвыканком вызначылі канкрэтныя меры па рэалізацыі гэтага дакумента на практыцы. Якія ж вынікі?

— З пачатку бягучага года, — паведаміў міністр жыллёва-камунальнай гаспадаркі Барыс Батура, — з 1122 цэнтральных цеплавых пунктаў крыху больш за палову абсталяваны прыборамі ўліку. Пасля капітальнага рамонту ў 32 дамах устаноўлены лічыльнікі на цяпло і ваду.

Сёе-тое ў гэтым напрамку зроблена і Міністэрствам паліва і энергетыкі. Аднак прыбораў кватэрнага ўліку халоднай і гарачай вады было ўстаноўлена ў некалькі дзесяткаў разоў менш, чым планавалася. Прычыны такога становішча называліся розныя: няхватка фінансавых сродкаў, прыбораў уліку, адсутнасць узгодненасці ў дзеяннях асобных кіраўнікоў і іншыя. Ды і насельніцтва яшчэ не гатова псіхалагічна да таго, што прыйдзецца плаціць «па лічыльніку» за ваду, газ, паліва. Але іншага шляху няма.

Згодна з распрацаванай праграмай, групавыя лічыльнікі павінны быць устаноўлены да 1997 года, індывідуальныя — да 1999-га. На гэта з бюджэту выдзяляюцца адпаведныя фінансавыя рэсурсы. У прынятай на калегіі пастанове па ўводу прыборнага ўліку энергарэсурсаў скарэкціраваны дзеянні прыцягнутых да гэтай

Тры старонкі з жыцця Янкі Купалы

Супрацоўнікі Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусь праводзяць шырокую і markdown разнабаковую працу па забеспячэнню даследаванняў матэрыяламі, выкарыстанне якіх да гэтага ўсяляк абмяжоўвалася.

СЯРОД ТАКОЙ катэгорыі дакументаў аказалася пісьмо Якуба Коласа, Янкі Купалы і Змітрака Бядулі першаму сакратару ЦК КП(б)Б П. К. Панамарэнку, датаванае кастрычнікам 1939 г. Справа датычылася драматычнага, калі не сказаць трагічнага, лёсу аднаго з арганізатараў газеты «Наша ніва» — Аляксандра Мікітавіча Уласава. Падпісаўшыя ліст у свой час супрацоўнічалі з ім. Яны прасілі галоўную ў рэспубліцы партыйную асобу вызваліць з турмы беспадстаўна арыштаванага чалавека.

Але дзеля больш глыбокага разумення апісваемай падзеі далучым да гэтага дакумента два другія, датаваныя іншымі гадамі.

Такое спалучэнне дае магчымасць шырэй пазнаёміцца з натхняльнікам напісання ліста ў ЦК КП(б)Б Янкам Купалам.

Дакументы, звязаныя з жыццём і дзейнасцю Івана Дамінікавіча Луцэвіча, сустракаюцца ў Нацыянальным архіве неаднаразова. Яны малююць вобраз не толькі геніяльнага паэта, але і прынцыповага чалавека.

Народны песняр аставіў глыбокі і яскравы след у гісторыі любімай ім краіны амаль штодзённым напружаным змаганнем за новае, свабоднае жыццё, вернасцю роднай гісторыі, мове. Усё гэта праяўлялася ім не ў абстрактным выглядзе, а мела характар канкрэтнага ўчынку, звязвалася з лёсам роднай Беларусі.

Аб сказаным мы можам сведчыць другім дакументам — мала вядомым шырокаму чытачу вершам Янкі Купалы «Перад будучынай», які захоўваўся ў справах асобнага сектара ЦК КП(б)Б. Складаныя пачуцці паэта, народжаныя хісткім становішчам роднай краіны, насцярожанасцю да наплываючых на яго змен, перадае друкуемы ніжэй твор:

Стаім мы перад будучынай нашай
І ўсе варожым, сочым яе ход...
Ці ўскрэснем мы з душой упаўшай, зьвяўшай,
Каб выйсьці ў свет, як нейкі здольны род...

Сягоньня мы жывем і ўдзень мы блудзім
Пад маскай асьлапляючаю нас
І, што сказаць самім сабе і людзям
Ня ведаем, ня можам, хоць і час.

Заціснуты, задушаны, як мышы
Пад жорсткім венікам, з усіх бакоў
Шукаем, як сьляпыя, ня згубіўшы
Таго свайго, штось і мучыць і пячэ.

Пакрыўленыя колісь нашы душы
Дагэтуль выпрастаць ня ў моцы йшчэ;
Снуемся, у думках зводных затануўшы,
А хтось, а штось і мучыць і пячэ.

Цябе чакаем, будучыны нейкай,
Што прыдзеш, недзе ўсіх нас павядзеш
І гінем марна пад чужой апекай
Адбіўшыся ад родных вехаў, меж.

А хтось далёкі, ці хтось можа блізкі
Засеў за наш бяседны, сытны стол
І кідае, як з ласкі нам агрызкі,
А мы к зямлі з падзякай гнемся ўпол.

Нявольніцтва й жабрацтва так нас зьела
І так нам высмактала з сэрца сок,
Што на'т у вочы глянуць, плюнуць сьмела
Ня сьмеем, стоптаныя на пясок.

Там чутна: «Беларусь! там — Незалежнасьць!
А там — «Паўстань, пракляцьцем»... Ну, а Мы?
Мы у страху... дум крутня... разьбежнасьць...
Бяз толку крыльлем хлопаем як цьмы.

О, так як цьмы, як спуджаны вароны!..
І слухаем і нюхаем тут, там:
Які павеяў вецер на загоны —
Заходні, усходні й ці ад нас, ці к нам?

Аграбленыя з гонару й кашулі,
З свайго прыпыну выгнаныя вон
Мы дзякуем, што торбы апранулі
На нас ды з нашых нітак—валакон.

З кійком жабрачым так мы, паўналеткі
Брыдзем, паўзем у сьвет — скрозь неўпапад,
І прысягаем, клічам бога ў сьведкі,
Што мы — ня мы, што нехта вінават.

І так жывем, сябе саміх ня знаўшы
Учора, сёньня лазім між канаў...
Няўжож-бы хто й над будучынай нашай
Навек залом пракляты заламаў?

Няўжо нас не аб'ясьніць розум ясны,
І не пакінем біцца з кута ў кут?
Няўжо кліч вечны будзе ў нас напрасны
Кліч бураломны: вызваленьне з пут!?

Пад вершам, напісаным ад рукі, стаіць дата — 24/1-22 г., пазначана імя — Янка Купала.

Не ўсе афіцыйныя дзяржаўныя, партыйныя кіраўнічыя асобы рэспублікі разумелі перажыванні паэта, не ўсе імкнуліся дапамагчы яму як творчай асобе знайсці сваё месца ў дзяржаўным і грамадскім жыцці, асабліва ў час беларусізацыі і пасля яе штучнага прыпынення. Ён тонка адчуваў, як мэтанакіравана складваецца вакол яго негатыўны мікраклімат, нават сачэнне за ім агентаў НКУС. І ён не памыляўся.

Аб гэтым паведамляе наступны матэрыял — кампрамат на паэта, які збіраўся гадамі і ўсплыў на паверхню перад дэкадай беларускага мастацтва ў Маскве ў 1940 г.

У чым толькі не абвінавачваўся народны песняр. Яму прыпісвалася контррэвалюцыйная дзейнасць аж з 1908 г. Шырокім размахам пяра невядомы аўтар маляваў партрэт Івана Дамінікавіча Луцэвіча як арганізатара антысавецкага руху ў Беларусі ў 1919—1920 гг., прыпісваў яму цесную сувязь праз пасрэдніка з Пілсудскім, стварэнне капіталістычных арганізацый «Беларускі нацыянальны камітэт», «Вайсковая камісія», арганізацыю нацдэмаўскіх выданняў «Узвышша», «Полымя», «Маладняк», кіраўніцтва нацыянал-фашысцкім падполлем у Беларусі, сяброўства з заядлымі ворагамі беларускага народа Чарвяковым і Галадзедам.

Не трэба казаць, што ўсё гэта высмактана з пальца. Ніколі Янка Купала не быў ворагам сваёй краіны, не займаўся антысавецкай дзейнасцю. Але ў 30-я гады ён нібы хадзіў пад купалам цырка па тоненькай нітачцы, з якой гатовы быў кожную хвіліну сарвацца і разбіцца ўшчэнт. Можа, так яно і здарылася б, каб не вялікая любоў да паэта шырокіх народных мас, яго высокі аўтарытэт сярод літаратараў не толькі Беларусі, але і далёка за яе межамі.

Вось у такой цяжкай у першую чаргу для самога сябе сітуацыі ён разам з Якубам Коласам, Змітраком Бядулям, не баючыся трапіць пад карны меч, піша мужнае пісьмо ў абарону незаслужана абвінавачанага А. М. Уласава.

Вось што ў ім апавядаецца:

«В сентябре месяце 1939 года органами НКВД был арестован в гор. Молодечно Александр Никитович Власов. С именем Власова неразрывно связана организация первых белорусских газет — «Наша доля» и «Наша нива». В «Нашей доле» он был ближайшим и одним из руководящих сотрудников. После того, как «Наша доля» была закрыта (в 1906 г.), а ее редактор был осужден к заключению в крепость, стала выходить другая белорусская газета — «Наша нива», редактором которой был Власов. Мы также принимали активное участие в названных газетах, как их сотрудники, помещая свои статьи и стихи, протестуя в них против самодержавного произвола, против социального и национального угнетения белорусского народа. Мы хорошо знаем Власова, как человека, преданного трудовому народу, как культурного работника и собирателя разрозненной белорусской интеллигенции с тем, чтобы поставить ее на службу народа. Против русской культуры Власов никогда не относился отрицательно и в своей деятельности не ставил вопроса об отрыве белорусского народа от народа русского. В настоящее время Власов уже старик, и было бы не справедливо для него, если бы он на склоне своих лет не принял участие в строительстве новой социалистической культуры народа, за которую он боролся и много отдал лет своей жизни. Поэтому мы просим Вас, тов. Пономаренко, пересмотреть вопрос о Власове и отнестись снисходительно к его ошибкам, если они у него были, и дать возможность реабилитировать себя на советской работе».

На лісце адсутнічае якая-небудзь рэзалюцыя. Выдатныя беларускія літаратары, паэты, аўтарытэтныя ў Беларусі і СССР людзі не здолелі спыніць беззаконнасць. А. М. Уласаў быў прысуджаны да высылкі, дзе і памёр. Рэабілітаваны ў 1961 г. за адсутнасцю саставу злачынства.

Часам кнут мяняўся на пералік. Пасля дэкады беларускага мастацтва ў Маскве Янка Купала разам з Якубам Коласам быў узнагароджаны ордэнам Леніна. Але свой крыж змагара за народную справу ён свядома нёс да самай сваёй трагічнай смерці 28 чэрвеня 1942 г. пры таемных абставінах у гатэлі «Масква».

Вось з якімі старонкамі з жыцця паэта знаёмяць толькі некаторыя дакументы архіва.

Вячаслаў СЕЛЯМЕНЕЎ,
дырэктар Нацыянальнага архіва РБ,
Яўген БАРАНОЎСКІ,
вядучы навуковы супрацоўнік НАРБ.

Максім ЛУЖАНІН

НАВАГОДНІЯ МЕРКАВАННІ

Пра нягоднае словаўжыванне

Ад вечара да рана
Гавораць — дзень у дзень! —
бястварае ***складана***
Замест ***справы дрэнь.***

Як людзі не прыстануць!
Без сораму, без меж
Падводзяць пад ***складанасць***
Машэнства і крадзеж.

Разрагатаўся б немы,
Калі б сказалі ў твар,
Што лічым за ***праблемы***
Сорт ежы ці пітва.

Запомнім добра ўсе мы,
Перш чым сказаць, узваж:
Быць ці не быць — праблема,
Піць ці не піць — яна ж?

Газеціну прамацай,
Спрабуй, уразумей
Сэнс ***іміджаў,***
стагнацый
І слоў яшчэ мудрэй.

Залапіў многа дзірак
Бязгрошавы разлік,
А мы яго за ***клірынг***
Без гуку аддалі.

У мовах калатнеча
Рабілася якраз
У смутны, небяспечны,
На наш падобны час.

Траплялася ўсяляка:
Калі звядзецца медзь,
Заводзяцца ***дзензнакі*** *—*
Дай Бог іх болей мець!

Але ў якой часіне,
Няйначай змокшы ў дождж,
Замест ***бесхацінец***
Пусцілі слоўца ***бомж?***

А гаварыць нашто нам,
І так бы кошт не ўцёк, —
Не ***долар, а зялёны***
Не ***тысяча — кусок.***

Замнога брыдкаслоўя
Падкінуў крымінал.
Даруйце, за галоўным
Яго я абмінаў.

Даруйце, мы б хацелі
Прыстойна размаўляць:
Прыгожае мадэлі
Нічым не замяняць.

Або, як цяжка стане
Развіць вузлы дарог,
Не хныкай: ***я не ў стане,***
Прызнай: ***зрабіць не мог.***

Сачыце, дайце веры,
Мы слых уберажом,
І не пішыце ***перад***
Пасля прыслоўя ***ўжо.***

Будзь мовы вечным вучнем
І вартай, як ваяр.
Не знойдзеш мілагучней,
Чысцейшай, чым твая.

Калі б, адмёўшы ганьбы,
Пра мову кожны дбаў,
З павагай шапку зняў бы,
Прад намі свет бы ўстаў.

Адкуль жа столькі ласых
Заморскае хапаць?
Стае ж свайго запасу
У памяці ў тарпах.

Навошта ж па-бядняцку
За звычкай нейкіх «сфер»
Сачыць, прыпадабняцца?
Не той жа час цяпер.

Калісьці па-французску
Двор царскі гаварыў,
А мы — па-беларуску,
Мы ж у сваім двары.

Пазбудзься ліхадзейства,
Натрудзь мазгі, язык,
Што не перакладзецца,
Тады ў людзей пазыч.

Там-сям абавязкова
Бяруць вялікі штраф:
Ужыў чужое слова,
Разлічвацца патрап!

Каб мець з людзьмі размовы
Дастойна, пры стале,
Перш-наперш ведай мовы
І чымся больш, тым лепш.

На гэта кліча рупнасць,
Навука — не аброць.
Вучыцца я не супраць,
А вы хіба супроць?

Не мазаў ныркі мёдам,
Што зробіш — саграшыў!
Затое капнуў ёдам,
Не ўсю адолеў шкоду,
Крыху паварушыў.
Да працы,
З Новым Годам!
Віншую.
Ад душы.

АНТАЛОГІЯ БЕЛАРУСКАЙ ПЕСНІ

МАЛІТВА ЗА БЕЛАРУСЬ

У жыцці нічога не адбываецца выпадкова. Усё ўзаемазвязана, узаемаабумоўлена. І тое, што ў нашай краіне амаль аднachасова ўзніклі песні з аднолькавай ідэяй, тэмай, з аднолькавымі назвамі і блізкія па сваіх музычна-вобразных сродках, сведчыць пра глыбінныя плыні ў грамадстве. Праз адлюстраванне душэўнага стану асобы, яе духоўных памкненняў мастацкая творчасць тонка, пераканальна і на шмат гадоў наперад за палітычныя тэзы перадае сацыяльна-грамадскія праблемы і ступень іх вырашэння.

Кампазітары розных пакаленняў, розных поглядаў абралі такія літаратурныя тэксты, каб у песні перадаць і мэты, і боль, і перажыванні насельнікаў нашага краю, каб аб'яднаць іх намаганні ў супольнай дзейнасці для стварэння характва і радасці. Яны звярнуліся да старажытнай спеўнай формы — малітвы, дзе паяднаныя слова і мелодыя ў прачулым агульным выкананні ачышчаюць душу, а навакольную прастору напаўняюць светлымі жаданнямі, верою ў чысціню адносінаў, надзеяй на справядлівасць.
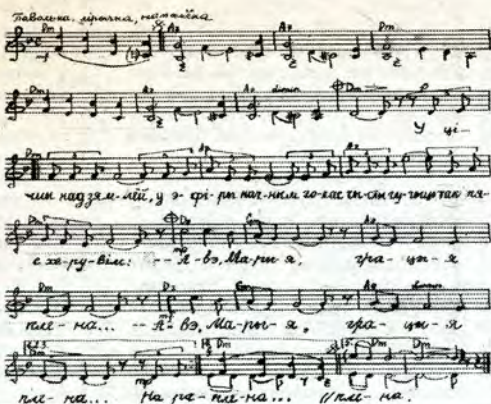
У перыяд святак, зімовага Сонцавароту над нашым краем, калі самі па сабе, пад уплывам прыроды наплываюць у нас думкі пра ачышчэнне, пра абнаўленне, самаўдасканаленне, змяшчаем песні-малітвы Ігара Лучанка, Алега Моўчана, Эдуарда Ханка. Гэтыя творы прызнаны грамадствам. Яны з'яўляліся акцэнтуючым акордам на фестывалях, разнастайных мерапрыемствах, паўсюль, дзе выконваюцца.

Класік эстраднай песні (не толькі беларускай) Ігар Лучанок звярнуў увагу на белы верш Зянона Пазняка, змешчаны ў зборніку яго публіцыстыкі. Кампазітара прывабіў сюжэтны малюнак — іскрыстае характва і дасканальная чысціня прасторы, светласць дзеянняў, што адбываюцца ў ёй. Ён паклаў тэкст верша на музыку і папрасіў Зянона прывесці верш да адпаведнага памеру і зарыфмаваць радкі.

Песня «Малітва за Беларусь» (першапачатковая назва — «Авэ, Марыя») — гэта роздум-развага пра родны край, пра яго багацце, духоўнае і матэрыяльнае, пра асабістую адказнасць кожнага за яго чысціню, будучыню.

Сувязь асобы, краю і прыроды затоены ў выразе «Авэ, Марыя, грацыя плена...» («Радуйся, Марыя, поўны ўдзячнасці»), узятай з вячаровай імшы. Ён раскрывае змест песні-малітвы, скіроўвае нашы памкненні на супольную дзейнасць, на ўмацаванне ўсеагульнай сувязі, на падтрыманне душы ў стане пастаяннага абуджэння. Узвышанна-элегічная мелодыя спрыяе гэтаму.

Міхась ШАВЫРКІН.

МАЛІТВА ЗА БЕЛАРУСЬ

Гучанне анёльскага голасу

Музыка Ігара ЛУЧАНКА ***Тэкст ЗЯНОНА***

У цішы над зямлёй, у эфіры начным
Голас чысты гучыць — так пяе херувім:
— Авэ, Марыя, грацыя плена... *2 разы*

На радзіме маёй ён, як сонца прамень,
Белы цвет веснавы і крыніцы струмень:
— Авэ, Марыя, грацыя плена...

Беражы, сцеражы нас у чорнай бядзе.
Я далёка, далёка ў лясной старане:
— Авэ, Марыя, грацыя плена... *2 разы*

Там, дзе сосны шумяць, там, дзе хмары бягуць,
Хай ляціць над Зямлёй, над краінай маёй:
— Авэ, Марыя, грацыя плена...

Coda: — Авэ, Марыя, грацыя плена,
— Авэ, Марыя...

ПЕЛЕНГ-НАВІНЫ

● **Назначаны новы галоўнакамандуючы федэральных войскаў у Чачні**

Новым камандуючым групоўкі федэральных войскаў у Чачні ўчора назначаны генерал-лейтэнант Вячаслаў Ціхаміраў. Былы камандуючы расійскімі войскамі ў Чачні зараз зойме пасаду камандуючага ўнутранымі войскамі УУС Расіі.

● **Асада Кабула працягваецца**

Артылерыя ісламскага апазіцыйнага руху «Талібан» падвергла абстрэлу жылыя кварталы на поўдні афганскай сталіцы. У выніку дваццаць чалавек загінулі, каля пяцідзесяці — атрымалі раненні.

● **Лётчыкаў вызваляць на гэтым тыдні**

Намеснік міністра замежных спраў Расіі Чарнышоў лічыць, што экіпаж расійскага самалёта, які захапілі афганскія маджахеды ў жніўні, будзе вызвалены на працягу тыдня. Зараз маджахеды ўтрымліваюць сямёра лётчыкаў і самалёт.

● **Міністры абароны ЗША, Расіі і Украіны сустрэнуцца ў Кіеве**

На гэтым тыдні ў Кіеве адбудзецца першая ў гісторыі трохбаковая сустрэча кіраўнікоў ваенных ведамстваў Расіі, ЗША і Украіны. 4-5 студзеня ў Кіеве будуць знаходзіцца з афіцыйным візітам міністры абароны Расіі і ЗША Павел Грачоў і Уільям Пэры.

● **Над горадам адбылося 900 грамавых разрадаў**

Праліўныя дажджы выклікалі наваднение ў Сіднеі. За дзве гадзіны выпала да 80 мм ападкаў. Многія сіднейцы, якія вярталіся з працы, былі вымушаны пакідаць на вуліцах затопленыя да вокнаў аўтамабілі. Многія будынкі на некалькі гадзін былі пазбаўлены энергазабеспячэння. За час, які лютавала стыхія над горадам, адбылося 900 грамавых разрадаў.

● **Эстэзія на ўсіх адна**

Самыя распаўсюджаныя ў Польшчы імёны — Ян і Марыя, інфармуе ўпершыню выдадзены ў краіне «Слоўнік» імён, якія выкарыстоўваюцца ў Польшчы». Імя Ян носяць 83.644 палякі, у гонар Прасвятой Дзевы Марыі была названы 894.841 полька. Увогуле ў краіне выкарыстоўваецца больш за 100 тысяч розных імён. Толькі 48 палякаў адгукаюцца на імя Рамэо, затое Джульет нашмат больш — 37.822. Грамадзянка Расіі, якая нарадзілася ў Польшчы, атрымала імя Эстэзія і стала, хутчэй за ўсё, адзінай яго носьбіткай і ў Польшчы, і ў Расіі.

● **Даўжніка звалі Слабадан Мілошэвіч**

Супрацоўніца Бялградскай тэлефоннай кампаніі, якая дзейнічала ў адпаведнасці са службовымі інструкцыямі, проста адключыла тэлефон абанента, які не аплаціў рахунак за лістапад і завінаваціўся кампаніі 60 дынараў (прыкладна 13 долараў ЗША). Яна не звярнула ўвагі на тое, што даўжніка звалі Слабадан Мілошэвіч, і ён ніяк не мог своечасова пагасіць доўг таму, што ў якасці прэзідэнта Сербіі знаходзіўся ў ЗША. Промах выявілі яшчэ да таго, як прэзідэнт вярнуўся. Няўважлівую тэлефаністку аштрафавалі.

Радыё «Свабода», «Голас Амерыкі», радыё «Расія» і «Радыё РОКС» слухаў Сяргей ПРОТАС.

СУБ'ЕКТЫЎНЫЯ НАТАТКІ

Тост Шымона Пераса

ЖОРСТКАЕ, загадзя спланаванае забойства экстрэмістам-фанатыкам ізраільскага прэм'ер-міністра Іцхака Рабіна ўзрушыла свет. Як і ранейшыя, што на памяці нашага пакалення, палітычныя забойствы — Кенэдзі, Садата, Індзіры Гандзі, Раджыва Гандзі. Але гэты расстрэл ва ўпор — сярод белага дня і сярод прыхільнікаў мірнага ўрэгулявання араба-ізраільскага канфлікту — узрушыў, шакіраваў перш за ўсё, вядома, суайчыннікаў забітага лідэра. «Гэта нацыянальная ганьба і злачынства, якому няма даравання», — заявіў адзін з рэлігійных дзеячаў Ізраіля.

Як пішуць газеты, колькасць тых, хто выступаў супраць мірнага ўрэгулявання ў рэгіёне, не зводзілася да групы ультраартадоксаў, выканаўцам злавеснай волі якіх стаў студэнт Ігал Амір. Супраць пагадненняў з палесцінцамі выступала столькі ж, колькі прыкладна і за пагадненні. І стрэлы, якія прагучалі 4 лістапада ў Тэль-Авіве, маглі стаць дэтанатарам драматычнага сацыяльнага расколу, дэстабілізаваць палітычную абстаноўку ў краіне. Маглі, але гэтага не адбылося. І не адбылося дзякуючы некалькім фактарам, галоўным з якіх, можа быць, з'яўляецца фактар пераемнасці, фактар пераходу ўлады да вернага саратніка Рабіна, яго «правай рукі», таксама лаўрэата Нобелеўскай прэміі міру, Шымона Пераса. Менавіта яго зацвердзіў кнесет праз некалькі дзён пасля крывавай падзеі ў якасці новага прэм'ер-міністра і міністра абароны.

...Шымона Пераса я ўбачыў упершыню ў 1977 годзе ў Нью-Йорку падчас работы 32-й сесіі Генеральнай Асамблеі ААН. Ён не быў членам ізраільскай дэлегацыі і не выступаў з трыбуны. Але аднойчы, у перапынку паміж пасяджэннямі, з'явіўся ў зале і мне сказалі шэптам: «Паглядзі, Шымон Перас, лідэр апазіцыі ў кнесеце...» Паміж радамі крэслаў прайшоў стройны, падцягнуты, з разумным, валявым тварам, у цёмна-сінім касцюме мужчына.

Пасля гэтага я ўжо потым не прапускаў без увагі ўпамінанне ў сродках масавай інфармацыі імя Шымона Пераса, аднаго з нязменных лідэраў Ізраіля.

Праз пятнаццаць гадоў, у жніўні 1992 г., я ўбачыў Шымона Пераса другі раз. Але ўжо па-іншаму, пры іншых абставінах: падчас візіту яго як міністра замежных спраў дзяржавы Ізраіль у суверэнную, незалежную Рэспубліку Беларусь. Тагачасны кіраўнік нашага знешнепалітычнага ведамства Пётр Краўчанка праявіў добрую ініцыятыву і арганізаваў сустрэчу-абед прадстаўнікоў творчай інтэлігенцыі з ізраільскім міністрам. Злева ад мяне сядзеў былы пасол Ізраіля ў Маскве (у Беларусі тады яшчэ не было ізраільскай амбасады), а амаль насупраць — Шымон Перас. Была магчымасць звяртацца непасрэдна да яго, пытацца і адказваць на пытанні. Загаварылі, памятаю, на тэму, якую можна сфармуляваць прыкладна так: «Палітыка і мастак». Высокі госць не зусім пахвальна выказаўся адносна ўдзелу мастака ў палітычным жыцці, зазначыў, што гэта ўсё ж дзве розныя і таму не зусім сумяшчальныя сферы. Калі я прывёў словы Арыстоцеля пра тое, што «мастак — першы палітык», Ш. Перас, крыху падумаўшы, сказаў: «Ну, гэта калі мець на ўвазе палітыку ў самым шырокім сэнсе слова».

Я ведаў, што карані міністра ў беларускім краі, што ён збіраецца наведаць Валожын, дзе жыў і працаваў, меў сваю краму яго бацька (нават захавалася памяшканне той крамы). І размова, натуральна, зайшла пра той гістарычна вядомы факт, што амаль усе «бацькі-заснавальнікі» новай яўрэйскай дзяржавы з'яўляюцца выхадцамі з Беларусі. Тут я, адштурхоўваючыся ад гэтага факта і карыстаючыся, што называецца, шчаслівым выпадкам, загаварыў пра наш нацыянальны інтарэс. Пан Перас, звярнуўся я да міністра, калі мець на ўвазе ўсё гэта, гэтую вось заслугу Беларусі перад Ізраілем, то наша маладая суверэнная дзяржава мае, відаць, падставы, у прыватнасці з боку яе знешнепалітычнай службы, на падтрымку — і ў двухбаковых адносінах, і на міжнароднай арэне — нашай дзяржаўнасці, нашай эканомікі, нашай культуры і мовы. Я не ведаў, наколькі дыпламатычным выглядаў мой зварот, але Шымон Перас успрыняў яго станоўча. І калі пайшлі ўжо тосты, абвясціў: «За беларускую мову і іўрыт! За іўрыт і беларускую мову!» Тост быў дружна падтрыманы ўсімі ўдзельнікамі застолля.

Падзея знайшла месца ў маіх дзённікавых запісах, той тост я часта прыгадваў — тым больш, што прычын для гэтага хапае. Выразна прыгадаўся ён мне, калі я чытаў нядаўна ў нашай газеце «Звязда» інтэрв'ю яе супрацоўніка А. Мяснікова з Надзвычайным і Паўнамоцным Паслом Ізраіля Эліаху Валкам, у прыватнасці наступныя яго словы: «Так, у палітычным аспекце нам ёсць над чым працаваць. Мы падтрымліваем і будзем падтрымліваць прапановы Беларусі па многіх пытаннях у Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, у прыватнасці, адносна вылучэння беларускіх прадстаўнікоў у розных установах ААН, і, натуральна, разлічваем на такія ж адносіны рэспублікі да Ізраіля. Тое ж можна сказаць і пра дзейнасць у іншых міжнародных арганізацыях... Ну, а ў культурнай сферы наогул магчымасцей вельмі і вельмі шмат. Адносіны ў галіне культуры паміж Ізраілем і Беларуссю далёка не такія, як, скажам, паміж Ізраілем і Філіпінамі ці Ізраілем і Гандурасам. На працягу шасці стагоддзяў на зямлі беларускай жылі і жывуць яўрэі. Беларусь з'яўляецца радзімай вядомых ізраільскіх грамадскіх і палітычных дзеячаў, у нас жывуць сёння тысячы выхадцаў з Беларусі. Такім чынам, паміж намі існуе цэлая сістэма сувязей і каштоўнасцей».

Словы пасла з'яўляюцца, па сутнасці, працягам той памятнай гаворкі, якая адбылася ў канцы жніўня 92-га года з Шымонам Перасам, дапаўненнем да яго тоста.

Хацеў бы яшчэ дадаць па асацыяцыі наступнае. Выказванне Шымона Пераса ў падтрымку нашай мовы — не адзінае па сэнсу ў сваім родзе. Прывяду факты, сведкам якіх быў асабіста. Помніцца візіт у нашу рэспубліку прэзідэнта Фінляндыі Мауна Койвіста. Падчас сустрэчы ў Вярхоўным Савеце ён з разуменнем загаварыў пра наша нацыянальна-культурнае адраджэнне, спасылаўся на аналагічны вопыт свайго народа, у прыватнасці, падрабязна расказаваў, якім чынам ішло ўсталяванне фінскай мовы ў якасці дзяржаўнай.

Восенню 1992 г. Рэспубліку Беларусь наведаў старшыня Нацыянальнага Савета Федэральнага сходу Швейцарыі Ханс-Рудольф Небікер. Выступаючы з трыбуны Вярхоўнага Савета, ён гаварыў і пра лёс нашага народа, пра лёс нашай мовы. А потым у інтэрв'ю газеце «Звязда» сказаў: «У вас з'явілася вялікая магчымасць стварыць новую незалежную дзяржаву, з новай канстытуцыяй, новымі законамі, устанавіць новы дэмакратычны парадак. Гэта будзе нялёгка, на гэтым шляху будуць сустракацца цяжкасці, але храбрасці вам не пазычаць. А галоўнае — верце ў вялікую будучыню Беларусі!»

Наступны прыклад. Падчас паездкі ў Кітай дэлегацыі Беларускага таварыства дружбы і культурных сувязей, якая адбылася ў студзені дзевяноста трэцяга года, паэт і грамадскі дзеяч, сын славутага маршала і дыпламата Чэнь І, намеснік старшыні Кітайскага таварыства дружбы Чэнь Хаусу з цікаўнасцю распытваў пра змены, што адбываюцца ў Беларусі, і на развітанне падарыў мне сваю кнігу з наступным аўтографам: «Мы будзем спяваць на сваіх мовах адну і тую ж песню, песню ў гонар дружбы, і будзем спадзявацца, што Кітай і Беларусь разам дасягнуць светлай будучыні». Як вядома, уважліва ставяцца да нашай моўнай сітуацыі і спрабуюць часам сказаць па-беларуску хоць некалькі сказаў амерыканскія паслы ў Беларусі — былы Дэвід Суорц і сённяшні Кенет Я. Яловіц. І ў гэтай сувязі мне ўспамінаецца, як на прэзентацыі, прысвечанай паказу сусветна вядомага фільма «Ісус» у сінхронным перакладзе на беларускую, праамерыканскі прадстаўнік звяртаўся да залы: «Я віншую вас. Я спадзяюся, што вобраз Хрыста будзе цяпер зліваецца ў вашай свядомасці з вобразам роднай мовы».

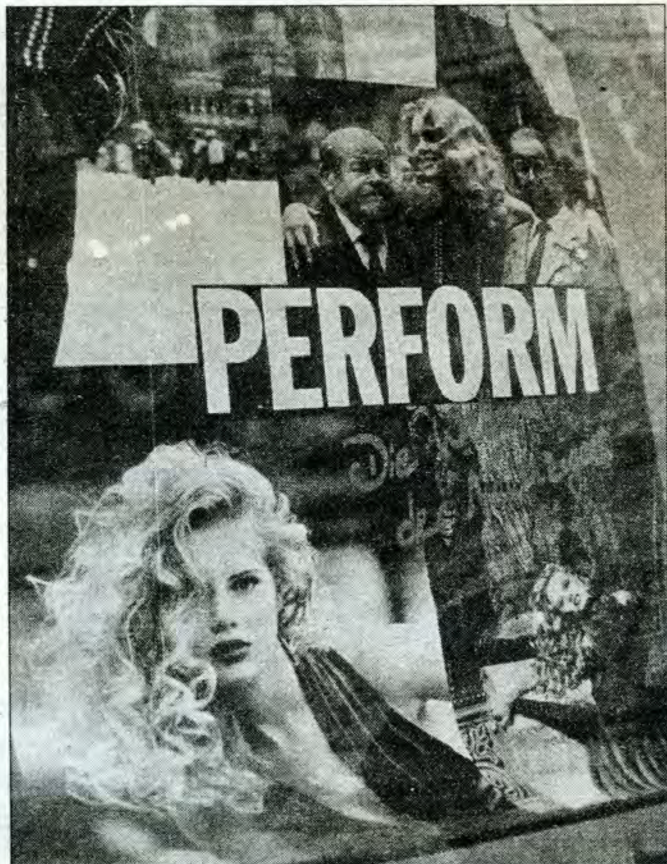
І яшчэ адзін, у заключэнне, факт. Вясной мінулага года апостальскі нунцый (пасол Ватыкана), арцыбіскуп Агасціна Маркета нанёс візіт Старшыні Вярхоўнага Савета Мечаславу Грыбу. Гаворка зайшла пра мову набажэнства ў касцёле. І яго экселенцыя пагадзіўся, што служба для беларусаў павінна весціся на іх роднай мове, і дадаў: «Без дзяржаўнай беларускай мовы не будзе незалежнай дзяржавы».

Адным словам, самыя розныя высокааўтарытэтныя прадстаўнікі міжнароднай супольнасці з разуменнем, павагай і спачуваннем ставяцца да нашага імкнення «людзьмі звацца», мець сваю суверэнную дзяржаву, і ў якасці дзяржаўнай — сваю родную мову. Нас разумеюць, нам спагадаюць «чужыя», і на гэтым фоне дзіўна, мякка кажучы, выглядаюць тыя «свае», што ваююць супраць нашага нацыянальна-культурнага адраджэння, супраць нашай мовы. Хаця, зрэшты, і прэм'ера Рабіна забіў на плошчы Цароў Ізраілевых не араб, не ультра — адэпт ісламісцкага ХАМАСА, а «свой»— грамадзянін Ізраіля.

Класік сказаў, што «няма нічога страшнее за дзейнае невуцтва». Не, ёсць яшчэ нешта страшнейшае. Гэта — ірацыянальны экстрэмізм, замешаны на ўсякага роду фанатызме — ідэалагічным, этнічным, рэлігійным.

Анатоль ВЯРЦІНСКІ.

КУДЫ НІ ТРАПЯЦЬ БЕЛАРУСЫ...

Уна — маленькі старажытны заходнегерманскі горад побач з Дортмундам. Усё часцей адчуваецца ў ім беларуская прысутнасць. Напрыклад, нашы дзяўчынкі таямніча глядзяць з рэклам на бесклапотных радавітых немцаў, што, здаецца, без справы швэндаюцца па калядным горадзе. (Віцяблянка Марыя Кежа — пераможца конкурсу «Панна «Белая Русь» упрыгожыла вітрыну швейнай майстэрні.) А хлопцы-музыкі добра шчыруюць для падтрымкі ўсеагульнага настрою... Што ж, кожны зарабляе па свойму. Вось прачытаў на апошняй старонцы гарадской газеты аб'яву, што Зіна і Надзя прапануюць каханне, і чамусьці вырашыў, што гэта таксама нашы.

Анатоль КЛЯШЧУК. Фота аўтара.

ІНФАРМ-КАКТЭЙЛЬ

Што галоўнае для злодзея? Адказвае безыменны індыйскі жулік: знайсці сквапнага прасцяка.

Ля стаянкі таксі ля аэрапорта Дэлі да прыбыўшага з Дубаі Амару Фаруку падышоў незнаёмы і ветліва паказаў яму, што, відаць, ён згубіў грошы, якія ляжаць на зямлі. Крыху здзівіўшыся, прыезджы ўсё ж такі пачаў збіраць раскіданыя дробныя купюры. Але разагнуўшыся ён убачыў, што бясследна зніклі яго рэчы. А там знаходзілася... пяць кілаграмаў золата.

ІТАР-ТАСС

У інтэрв'ю амерыканскай тэлекампаніі 37-гадовая былая манекеншчыца, а цяпер «поп-зорка» і кінаактрыса Мадонна заявіла, што хоча нарадзіць дзіця і па сканчэнні працы над чарговым фільмам «збіраецца даць парачку аб'яў у «Нью-Йорк таймс» і «Вілідмс войс», што, маўляў, патрабуецца бацька для будучага дзіцяці Мадонны. Хто адгукнецца на гэтыя аб'явы і хто падасць заяўку на бацькоўства?.. — задаецца пытаннем «зорка».

«Труд»

Ала Пугачова на нядаўняй прэс-канферэнцыі заявіла, што не лічыць Філіпа Кіркорава вялікім. Калі спевака так адрэкамендавалі з тэлеэкрана, яна, па яе прызнанню, нават рассмяялася.

— Артысту, — сказала Пугачова, — вельмі шмат трэба зрабіць, каб яго назвалі вялікім. Філіп і сам вельмі перажывае наконт гэтага. Ён сябе да гэтага часу лічыць пачынаючым артыстам, хоць я так не лічу. — Адказваючы на пытанне, чаму шчаслівыя муж і жонка толькі аднойчы спявалі разам, Ала Барысаўна сказала: — Са мной наогул спяваць разам вельмі цяжка. Я баюся партнёрства, паколькі я вельмі мяккі чалавек. Я буду больш думаць пра партнёра, чым пра сябе. І калі я з кімсьці спявала, то больш для таго, каб прадставіць гэтага чалавека. Філіпа прадстаўляць не трэба, а ён мяне падаўляць не хоча.

«Інтэрмедыя»

У «ПУШЭ» ЧАРГОВЫ ПАДАРУНАК ДЛЯ ЖЫХАРОЎ РЭСПУБЛІКІ

Напярэдадні навагодніх святаў закрытае акцыянернае таварыства «Пушэ» ў чарговы раз парадавала жыхароў сталіцы адкрыццём выдатнага гандлёвага цэнтра, дзе ўдала ў адзін ансамбль упісаліся магазін падарункаў «Капрыза», парфумерны магазін «Джулія», ювелірны магазін «Гран», прадуктовы супермаркет і рэстаран «Фэліцыя», салон мэблі і аддзел тавараў для дому. Увесь гэты гіганцкі гандлёвы комплекс пабудаваны ў лепшых традыцыях «Пушэ». Пакупнікоў прыцягвае туды не толькі прывабны выгляд звонку і знутры, але і памяркоўныя цэны.

Адкрыццё універсальнага гандлёвага цэнтра стала магчымым дзякуючы стварэнню сумеснага беларуска-ліхтэнштэйнскага прадпрыемства «Пушэ-Трэйдынг», якое будзе займацца ў Беларусі арганізацыяй спецыялізаваных прадпрыемстваў і фірменных магазінаў па аптовым і рознічным продажы электронікі, бытавой тэхнікі і асвятляльнага абсталявання «Philips», бытавой тэхнікі «Whirlpool», мэблі, прадуктаў харчавання, ювелірных вырабаў і тавараў народнага спажывання, а таксама рэстараннага бізнесу.

На адкрыцці сумеснага прадпрыемства прэзідэнт ЗАТ «Пушэ» Аляксандр Пупейка зазначыў, што ўвядзенне ў строй указанага гандлёвага комплексу — далёка не апошняя добрая справа «Пушэ». На чарзе — адкрыццё банкаўскага памяшкання. Калі ўдасца знайсці агульную мову з гарадскімі ўладамі, заключыў Аляксандр Трафімавіч, то «Пушэ» гатова ўзяць пад сваю апеку некаторыя гарадскія аб'екты незавершанага будаўніцтва, якія ёсць, у прыватнасці, у Фрунзенскім раёне, і прывесці іх у нармальны выгляд.

Уладзімір ЗДАНОВІЧ.

У «ДЖЭМе» УСЁ СХОПЛЕНА: ВЫНІКІ ПАДВЕДЗЕНЫ, ПЛАНЫ СКЛАДЗЕНЫ

Напрыканцы мінулага года кампанія «Джэм» абвясціла вынікі працы ў 1995 годзе.

Самай важнай падзеяй прэзідэнт холдынгу Андрэй Каладоўскі назваў уваход у састаў сістэмы «Джэм-банка». Банк, а таксама кампанія «Джэм-траст» і фірма «Джэм-дылінг» сталі асноўнымі часткамі холдынгу. Каб дакладна пабудаваць адносіны паміж удзельнікамі сістэмы, распрацаваны план стратэгічнага развіцця холдынгу на бягучы і 1997 гады. Персанал кампаніі пастаянна павышае кваліфікацыю. Аднак холдынг займаецца не толькі адукацыяй сваіх работнікаў, але і кліентаў, нават патэнцыяльных: праводзіць семінары, а таксама друкуе ў прэсе артыкулы спецыялістаў кампаніі.

У мінулым годзе сістэмай «Джэм» было створана каля 200 працоўных месцаў і пералічана ў дзяржаўную казну каля 8 млрд. рублёў падатковых плацяжоў. Гэта складае прыкладна 44,4 млн. рублёў на аднаго супрацоўніка сістэмы. Па падліках спецыялістаў «Джэм», калі б кожны з 5 млн. 722 тыс. чалавек працаздольнага насельніцтва нашай рэспублікі ўносіў бы тую ж суму, то бюджэт папаўняўся б больш чым на 254,3 трлн. рублёў, што здольна вывесці краіну з любога крызісу.

Жанна КАТЛЯРОВА.

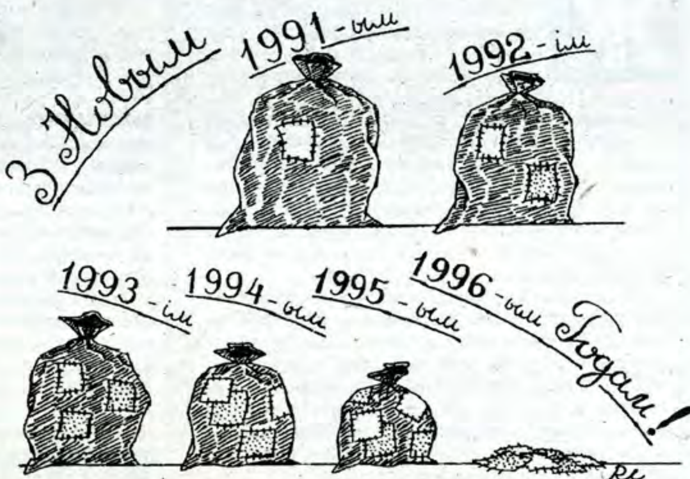
ЯШЧЭ ШЭСЦЬ МЕСЯЦАЎ НА РОЗДУМ

Распаўсюджана афіцыйнае паведамленне Кабінета Міністраў аб падаўжэнні на шэсць месяцаў тэрміну прыёму ад грамадзян заяў па налічэнню імянных прыватызацыйных чэкаў «Маёмасць».

Нагадаем, што першы этап прыватызацыі на Беларусі павінен быў скончыцца з наступленнем 1996 года. Гэтая акалічнасць стала прычынай ажыятажу ў некаторых рэгіёнах рэспублікі, дзе грамадзяне літаральна ў апошнія пераднавагоднія дні спахапіліся і кінуліся ў тэрытарыяльныя камісіі з заявамі на налічэнне ІПЧ «Маёмасць». Зразумела, што не ўсе. Улічваючы гэты факт, урад прыняў рашэнне аб павелічэнні тэрміну прыёму заяў. Такім чынам, ён павінен скончыцца 30 чэрвеня бягучага года.

Сяргей ГРЫБ.

УСМЕШКА МАСТАКА

Малюнак Леаніда РАЗЛАДАВА.

Малюнак Марыны ГАРЭЛАВАЙ.

КРЫМІНАЛ

«ЗАБЛУДЗІЛІСЯ» НА ЛЯСНЫХ СЦЕЖКАХ КАНТРАБАНДЫСТЫ...

Відаць, брэсцкія суды маюць намер прымаць рашучыя меры супраць тых бізнесменаў, якія імкнуцца даставіць вялікія партыі імпартных тавараў без аплаты мытных пошлін.

Карэспандэнт БЕЛТА ўжо паведамляў, што 21 лістапада супрацоўнікі мытні «Заходні Буг» затрымалі ў вёсцы Лелікава Кобрынскага раёна тры аўтобусы «Мерседэс» з кантрабандным грузам, ацэненым экспертамі і судом больш чым у тры мільярды рублёў. Перавозіўся ён з Турцыі ў суправаджэнні грамадзяніна Расіі Сяргея Папова, які працуе, паводле яго слоў, па найму ў адной з фірмаў. Паабяцаўшы праваднику заплаціць па 200 долараў за машыну, ён разлічваў нелегальна пераправіць груз па лясных дарогах праз украінска-беларускую граніцу на тэрыторыю нашай рэспублікі, дзе, як вядома, дзейнічаюць правілы адзінага мытнага саюза з Расіяй. Аднак здзелка, на якой планавалася зэканоміць трыццаць тысяч долараў мытнай пошліны, не ўдалася.

Суд Маскоўскага раёна горада Брэста вырашыў канфіскаваць кантрабандны груз і налажыў на парушальнікаў штраф у памеры 575 тысяч рублёў. Такі лёс напаткаў і «заблудзіўшае» на беларускіх лясных сцежках таварыства з абмежаванай адказнасцю «Туркантыненталь». Яго караван быў затрыманы каля вёскі Тамашоўка. Суд таксама разгледзеў гэту справу і прыняў рашэнне аб канфіскацыі грузу, ацэненага ў тры з паловай мільярда рублёў, і аб выплаце штрафу.

Іван КУКСА, БЕЛТА.

МІЛІЦЫЯНЕР НЕ РАЗГУБІЎСЯ

Да ўчастковага міліцыянера Хойніцкага РАУС М. Свірыдзецкага, які знаходзіўся ў памяшканні Алексічскага сельсавета, прыбегла палявод калгаса «Ленінскі шлях» А. Папаян: дапамажыце! Брат Віктар, нажлукціўшыся гарэлкі, б'ецца, ледзьве ўратавалася ад яго, бо гнаўся да самага сельсавета. Участковы выйшаў на вуліцу. Убачыўшы яго, хуліган... пачаў біць вокны ў машыне міліцыянера, які ў адказ на гэта зрабіў папераджальны стрэл. Хуліган з нажом кінуўся на ўчастковага, але той не разгубіўся, другім стрэлам параніўшы яго. Зараз ён знаходзіцца ў бальніцы, пасля чаго будзе прыцягнуты да адказнасці.

ПАДАРУНАК. ДЫ НЕ ТОЙ

Напэўна, зараз камерцыйны дырэктар санкт-пецярбургскага навукова-вытворчага аб'яднання «АУН» Л. Рыхтэр, які жыве ў Жлобіне, можа быць спакойным. Яго ўжо не будуць мучыць вымагальнікі — трое непрацуючых і рабочы адной з мясцовых вытворча-камерцыйных фірмаў. Тры з паловай гадзіны яны пагражалі яму распраўай, калі ён не «падорыць» ім тысячу «баксаў». Думаецца, рэкеціры падарунак усё ж атрымаюць. Ад суда.

Уладзімір ПЕРНІКАЎ.

НАДВОР'Е

Сёння ўдзень па рэспубліцы чакаецца воблачнае надвор'е, часам снег, слабая мяцеліца. Тэмпература паветра ў Брэсце — 5—7, Гродне, Гомелі, Мінску — 7—9, Магілёве — 9—11, Віцебску — 10—12 градусаў марозу.

У наступныя двое сутак маразы ўзмоцняцца. 5 студзеня — месцамі, 6-га — па поўдню снег; тэмпература 5-га ўначы — 9—14, удзень — 6—11, 6-га ўначы — 12—17, удзень — 9—14 градусаў ніжэй нуля.

МЕДЫЦЫНСКІ ПРАГНОЗ НАДВОР'Я НА 4 СТУДЗЕНЯ

Надвор'е будзе вызначацца полем паніжанага атмасфернага ціску. Значэнні асноўных метэаэлементаў будуць вагацца нязначна. У такіх умовах у большасці метэазалежных хворых істотных змен у самаадчуванні не адбудзецца. Магчыма толькі пагаршэнне стану здароўя ў асоб з апераджальнай рэакцыяй на неспрыяльныя ўмовы па геафізічных фактарах (5 студзеня — неспрыяльны дзень). Гэтай групе рэкамендуецца захоўваць ашчадлівы рэжым, прымаць заспакаяльныя сродкі і лекавыя прэпараты, прызначаныя ўрачом.

Антаніна КАРОЗА,
навуковы супрацоўнік БелНДІ кардыялогіі.

Згубленае пасведчанне ліквідатара наступстваў аварыі на ЧАЭС № 332476, выдадзенае на імя НЕСЦЕРАВА Сяргея Валер'евіча, лічыць несапраўдным.

Мяняю МТЗ-82, МТЗ-50 (капітальны рамонт у 1995 г.) **на аўтамабілі ці прадам.**

Тэлефон у Гомелі 8(0232) 44-48-13.

Культурны цэнтр беларусаў у Эстоніі прапануе 4-дзённыя туры ў Талін (праз Полацк). Першы тур — 12—15 студзеня. Маршрут дасць Вам магчымасць наведаць сваякоў, зрабіць цікавыя экскурсіі, пазнаёміцца з аўтарынкам.

Візавая падтрымка.

Даведкі па тэлефонах у Мінску: 76-91-94, 26-64-39, 31-26-76.

Віншуем дарагую жонку, маці, бабулю Сяўрук Антаніну Іванаўну з 60-годдзем.

Мы, твае родныя, жадаем горачка не знаць
Няхай ні сэрцайка, ні рукі не баляць.
Жадаем часта усміхацца,
па дробязях не засмучацца.
Заўжды душою маладзець.

Муж, дзеці, унукі.

ТЭЛЕБАЧАННЕ, 4 студзеня

Беларускае тэлебачанне

11.40 «Паражэнне». Маст. фільм. 3-я серыя.
15.00 Навіны (з сурдаперакладам).
15.10 Рэклама.
15.15 «Чэхавы», «Душа паэта». Дак. фільмы.
15.55 «Прыгоды капітана Урунгеля». Мультфільмы 8—11-ы.
16.35 «Іграе Ігар Алоўнікаў». Дак. фільм.
16.50 Госці ў хату. «Славуты кітайскі цырк».
17.20 Шматгалоссе. Спяваюць і танцуюць дзеці розных народаў.
17.50 Музычны антракт.
18.00 Дыялогі аб спорце. Тэлекаментатар Мікалай Петрапаўлаўскі.
18.25 Эканамікст.
18.35 «Тройчы па адным». Музычная перадача MTV.
18.50 Навіны.
19.05 «Крок». Праграма для моладзі.
19.40 «Вестгейт». 3-я серыя.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
22.00 Музычны антракт.
22.10 «Смерць па кантракту». Маст. фільм (Італія). 2-я серыя.
23.15 «Супергол». Агляд матчаў еўрапейскіх футбольных чэмпіянатаў.
23.45 Рок-карона-95. Гурт «Раманс».
0.05 Навіны.

ГРТ

8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 23.20 Навіны.
14.20 «Віджыт спяшаецца на дапамогу».
14.40 Лега-га!
15.10 Цін-тонік.
15.35 «Элен і хлопцы». Серыял.
16.00 Рок-урок.
16.30 Сем дзён спорту.
17.20 «Сакрэт Трапіканкі». Серыял.
18.10 Гадзіна пік.
18.35 Лато «Мільён».
19.00 «Адзін на адзін». Вядучы — А.Любімаў.
19.45 «Спакойнай ночы, малышы!»
20.00 Час.
20.45 О.Муці і М.Плачыда ў маст. фільме «Народны раман».
22.35 Музагляд.
23.30 Ралі Парыж—Гранада—Дакар.
23.40 «Т.С.Н.». Серыял.

Канал «Расія»

7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі.
10.30 Мульці-пульці. «Ну, пачакай!»
10.50 «Камень сноў».
11.15 Новая лінія.
15.05 Там-там навіны.
15.20 Свята кожны дзень.
15.30 Новая лінія. «Створы дабро».
16.20 Мульці-пульці. «Навагодні вецер».
16.35 Кліп-антракт. Група «На-На».
16.40 Тэлеконкурс юрыстаў.
17.10 Расійскія чыгункі.
17.25 Шостае пачуццё.
17.55 «Пецярбургскія тайны». 2-я серыя.
19.25 Падрабязнасці.
19.35 «Санта-Барбара».
20.30 Маскі-шоу.
21.10 Зусім сакрэтна.
22.30 Рака часу.
22.35 Аўтаімгненне.
22.40 Экран крымінальных паведамленняў.
22.50 Музычная Фларэнцыя.

НТБ

18.00, 21.00, 23.00 «Сёння».
18.35 Герой дня.
19.00 Чак Норыс у фільме «Круты Уокер: правасуддзе па-тэхаску».
20.40 «Тэфі-96»: хто ёсць хто.
20.45 Мультфільмы на ноч.
21.35 «Доктар Куін, жанчына-ўрач».
22.30 Часінка.
23.20 Кіно не для ўсіх. «Мары ідыёта» (Расія—Францыя).

Аддзел рэкламы газеты «Звязда» шчыра віншуе з Новым годам сваіх калег з рэкламных агенцтваў, арганізацыі, установы, банкі і фірмы, якія шляхам змяшчэння рэкламы на старонках газеты садзейнічалі стабілізацыі фінансавага становішча рэдакцыі.

Мы жадаем моцнага здароўя, асабістага шчасця супрацоўнікам **«Евродоминвеста», «Лесной промышленности»**, банкаў **«Белбізнесбанк», «Алімп»**, рекламных агенцтваў **«Автотур», «БелРИА», «Гольфстрим», «Ладенит», «Наме», «Нибелунг», «Профи-С», «Рекарт», «РеМарк»**, фірмаў **«Дайнова», «Концессия», «Квадромаркет», «Бетарк», «Санрайс», «Элос», «Деметрия», «ЛиП», «СНАМИ», «Багорыя», «Белтехоснастка», «Брестсельмаш», «Гидростеклосезол», «Белсвит», «Жос», «Нажим», «Гирас-Д», «Варинт-Агро», «Керамин»**, МГ **«Гри-Ва-Bf»**.

Жадаем росквіту і дабрабыту!

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.

Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), С. ШАЎЦОЎ.

Рэгістрацыйны нумар 1.

НАШ АДРАС: 220013, гор. Мінск, вуліца Б. Хмяльніцкага, 10-а, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 68-29-19; намеснікаў галоўнага рэдактара — 68-28-57, 68-29-16, 32-35-05; аддзелаў: інфармацыйна-аналітычнага — 68-28-14, 68-29-68, эканомікі — 68-28-54, 68-29-68, палітыкі — 68-27-57, 68-28-64, культуры — 68-29-42, 68-28-27, сацыяльных праблем — 68-28-69, пісьмаў — 68-27-47, маралі і права — 68-28-51, міжнацыянальных адносінаў — 68-27-40, 68-28-69, журналісцкіх расследаванняў — 68-28-38, 68-28-72, беларускай дыяспары — 68-28-27, знешнеэканамічнай дзейнасці — 68-29-44; аглядальнікаў па праблемах: навукі і адукацыі — 68-28-31, экалогіі і ліквідацыі вынікаў Чарнобыля — 68-28-36; уласных карэспандэнтаў: у Брэсце — 33-640, Гродне — 33-25-29, Гомелі — 53-13-92, Баранавічах — 5-68-24, Паставах — 22-400; бухгалтэрыі — 32-22-03; даведкі па рэкламе і аб'явах — 68-28-71. ФАКС: 32-04-52, 68-28-77.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку». Мінск, праспект Ф. Скарыны, 79.
Тыраж 113191. Індэкс 63850.
Зак. № 8527.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 20.15.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12